

Handleiding Besluitvorming Hoofdwegen

Deel III bijlagen

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat

Dienst Weg- en Waterbouwkunde

B I D O C
(bibliotheek en documentatie)

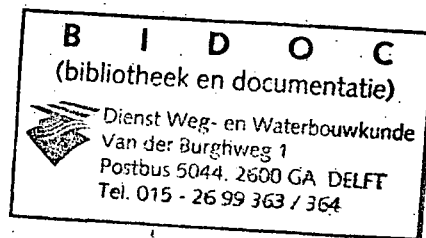
Dienst Weg- en Waterbouwkunde
Van der Burghweg 1
Postbus 5044, 2600 GA DELFT
Tel. 015 - 2699363/364

Vervangen door :
Handleiding voor de
Tracé / M.E.R. - procedure
(10.8-77 '00 I)

Handleiding Besluitvorming Hoofdwegen

Deel III: bijlagen

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat
Dienst Weg- en Waterbouwkunde

13 AUG. 1997

Veranderde voor :

de veranderingen van de

Trace : M. E. R. - procedure

(10-8-11 00' 11-8.01)

Handleiding Besluitvorming Hoofdwegen

Deel III: bijlagen

Mei 1996

Samengesteld door Twijnstra Gudde Management Consultants,
DHV Milieu en Infrastructuur en de
Dienst Weg- en Waterbouwkunde

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat
Dienst Weg- en Waterbouwkunde

Colofon

Titel:

Handleiding Besluitvorming Hoofdwegen

Subtitels:

Deel I: procedure

Deel II: aspecten

Deel III: bijlagen

DWW-rapport nr. P-DWW-96-018

ISBN-nr 90-369-3714-0

Auteurs:

drs. H.R.J. van Maanen (DHV)

drs. B.M. van der Pers, drs. M.C. Quist, ir. J.C.B. Robers, drs. J.C. Steurrijs (Twiinstra en Gudde)

ir. W.A. Hinkamp (Dienst Weg en Waterbouwkunde)

Bijdragen zijn geleverd door vele medewerkers van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

Datum publikatie:

mei 1996

Prijs voor de drie delen gezamenlijk:

f 70,-

Exemplaren van deze handleiding zijn te bestellen bij:

Dienst Weg- en Waterbouwkunde

Postbus 5044

2600 GA DELFT

Telefoon: 015-2699285

Telefax: 015-2611361

Trefwoorden:

Tracéwet, Milieu-effectrapportage, Hoofdwegen

Samenvatting:

De handleiding geeft inzicht in alle elementen welke aan de orde zijn bij besluitvormingsprojecten over hoofdwegen. Deel I geeft de te volgen procedure weer van de Tracéwet inclusief de milieu-effectrapportage. Alle te ondernemen stappen worden aangegeven, zowel de wettelijke verplichte als de in de praktijk meest gangbare danwel aan te raden stappen. Deel II geeft inhoudelijke informatie over vele aspecten welke bij besluitvormingsprocedures van belang zijn. Deel III is de bijlagenbundel.

De Dienst Weg- en Waterbouwkunde van de Rijkswaterstaat (DWW) heeft de in deze publikatie opgenomen gegevens zorgvuldig verzameld naar de laatste stand van zaken. Desondanks kunnen er onjuistheden in deze publikatie voorkomen.

Het Rijk sluit iedere aansprakelijkheid uit voor schade die uit het gebruik van de hierin opgenomen gegevens mocht voortvloeien.

Inhoud

- 1 Wettelijke regelingen 7**
 - Tracéwet 9
 - Besluit van 16 september 1994, houdende het van overeenkomstige toepassing verklaren van artikel 2, eerste lid, van de Tracéwet 21
 - Wet milieubeheer 23
 - Besluit milieu-effectrapportage 39
 - Richtsnoer aanvullingen op een milieu-effectrapport 53
- 2 Trajectnota 59**
 - Voorbeeld van een hoofdstukindeling van de Trajectnota 61
- 3 Communicatie 63**
 - Overzicht communicatiemiddelen 65
 - Twee voorbeelden van de inhoud van een communicatieplan 67
 - Strategische werkconferentie 69
 - Infralab 71
 - Aanbevelingen van de Werkgroep Inspraak 73
- 4 Kostenramingen 75**
 - Ramingsopbouw, schema en definities 77
 - Checklist kosten 81
- 5 Projectmanagement 93**
 - Voorbeeld van de inhoud van een projectplan 95
 - Fasering werkzaamheden 99
 - Voorbeeld van de inhoud van een beheersplan 101
- 6 Voor nog meer informatie 103**
 - Adressen voor adviezen 105
 - Overige handleidingen, handboeken en rapporten 107

1 Wettelijke regelingen

Tracéwet

Wet van 16 september 1993, Stb. 582, gewijzigd bij de wetten van 22 december 1993, Stb. 1994, 28, 23 december 1993, Stb. 1993, 690, en 21 april 1994, Stb. 396 houdende regels voor de besluitvorming met betrekking tot de aanleg of wijziging van hoofdwegen, van landelijke railwegen en van hoofdvaarwegen (Tracéwet)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen die deze zullen zien of horen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben dat het ter verzekering van doelmatige procedures voor de totstandkoming en van de tijdige tenuitvoerlegging van besluiten met betrekking tot de aanleg of wijziging van hoofdwegen, van landelijke railwegen en van hoofdvaarwegen wenselijk is regels te stellen voor de voorbereiding, vaststelling en tenuitvoerlegging van zodanige besluiten, deze regels te doen aansluiten bij het bepaalde bij en krachtens de Wet milieubeheer (Stb. 1992, 551) inzake het milieu-effectrapport zomede de coördinatie bij de toepassing van die regels met de toepassing van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (Stb. 1985, 626) te verzekeren;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Hoofdstuk I. Algemene bepalingen

Artikel 1

1. In deze wet wordt verstaan onder:

- a. Onze Minister: Onze Minister van Verkeer en Waterstaat;
- b. Onze Ministers: Onze Minister en Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;
- bb. regionaal bestuur: een regionaal openbaar lichaam als bedoeld in de Kaderwet bestuur in verandering;
- c. hoofdweg: een weg waarvoor een verbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve hoofdwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (Stb. 1985, 626);
- d. landelijke railweg: een railweg waarvoor een verbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve railwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;
- e. hoofdvaarweg: een vaarweg waarvoor een verbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve hoofdvaarwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;
- f. bijkomende infrastructurele voorzieningen: werken of bouwwerken die, zonder deel uit te maken van het profiel van een hoofdweg, een landelijke railweg of een hoofdvaarweg, met die weg, railweg of vaarweg zijn verbonden en dienen voor de instandhouding dan wel het veilig en doelmatig gebruik daarvan;
- g. verkeers- en vervoertraject: een verkeers- en vervoergebied gelegen tussen twee punten van een verbinding als bedoeld onder c, d of e van dit artikellid;
- h. tracé:
 - 1°. de aanduiding op een of meer topografische of geografische kaarten van het verloop en de geografische omvang van een aan te leggen of te wijzigen hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg, en
 - 2°. indien het de aanleg of wijziging van een hoofdweg of landelijke railweg betreft, een nauwkeurige beschrijving van:
 - de daarbij te realiseren ligging in het terrein,
 - het daarbij te realiseren aantal rijstroken of sporen,
 - de daarbij te realiseren bijkomende infrastructurele voorzieningen en

- de daarbij te realiseren maatregelen van landschappelijke, landbouwkundige en ecologische aard dan wel indien het de aanleg of wijziging van een hoofdvaarweg betreft, een nauwkeurige beschrijving van:
 - de voor het gebruik van de hoofdvaarweg toe te laten laadvermogen per schip,
 - de bij de aanleg of wijziging van de hoofdvaarweg te realiseren bijkomende infra-structurele voorzieningen en
 - de daarbij te realiseren maatregelen van landschappelijke, landbouwkundige en ecologische aard, zomede
 - 3°. indien het de aanleg of wijziging van een hoofdweg of landelijke railweg betreft, de in acht te nemen grenswaarden voor geluidhinder en de aanduiding van de te realiseren geluidwerende voorzieningen;
 - i. planologische medewerking verlenen: het nemen van een of meer besluiten krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening door het bestuur van een gemeente, van het regionaal bestuur of van de provincie waarin die gemeente is gelegen, waardoor de aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg in die gemeente overeenkomstig het met toepassing van deze wet vastgestelde tracé kan worden uitgevoerd zonder strijd met de Wet op de Ruimtelijke Ordening;
 - j. schip: schip als bedoeld in artikel 1, eerste lid onder b, en vijfde lid onder a en b, van de Scheepvaartverkeerswet (Stb. 1988, 352).
2. Ontheffingen, dispensaties, afwijkingen en soortgelijke beschikkingen worden voor de toepassing van deze wet als vergunning aangemerkt.
 3. In deze wet wordt onder aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg mede verstaan de aanleg of wijziging van een deel van die hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg.

Artikel 2

1. De aanleg van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg geschiedt overeenkomstig het daarvoor met toepassing van deze wet vastgestelde tracé.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van:
 - a. een wijziging van een hoofdweg, die bestaat uit:
 - 1°. de aanleg van een nieuw weglichaam los van het bestaande wegprofiel tenzij het nieuwe weglichaam alleen bestaat uit een wegbouwkundig bouwwerk met de daartoe behorende aansluitingen, of
 - 2°. de ombouw tot autosnelweg;
 - b. een verbreding van een hoofdweg met één of meer rijstroken over een lengte van meer dan vijf km;
 - c. een wijziging van een landelijke railweg, die bestaat uit de aanleg van een nieuwe spoorbaan op een afstand van ten minste vijfentwintig meter van de bestaande spoorbaan, tenzij de nieuwe spoorbaan alleen bestaat uit een spoorwegbouwkundig bouwwerk met de daartoe behorende aansluitingen;
 - d. een wijziging van een hoofdvaarweg, die bestaat uit:
 - 1°. een vergroting of verdieping waardoor:
 - de hoofdvaarweg geschikt wordt voor gebruik door schepen met een laadvermogen van ten minste 1350 ton dan wel de bestaande geschiktheid van de hoofdvaarweg voor zodanig gebruik wordt verbeterd, en
 - het ruimte-oppervlak van de hoofdvaarweg met ten minste twintig procent toeneemt dan wel de hoofdvaarweg blijvend wordt verdiept waarbij meer dan vijf miljoen kubieke meter grond wordt verzet en waarbij verder bodemlagen die het grondwater afsluiten worden doorbroken of
 - 2°. een verlegging van een rivier:
 - in het geval waarin de rivier kan worden bevaren door schepen met een laadvermogen van ten minste 1350 ton, en
 - waarbij het zomerbed wordt verlegd en de verlegging een oppervlakte beslaat van ten minste 50 hectare.

3. Bij algemene maatregel van bestuur wordt het eerste lid van overeenkomstige toepassing verklaard ten aanzien van in die maatregel aan te geven andere gevallen van wijziging van een hoofdweg, van een landelijke railweg of van een hoofdvaarweg dan die welke zijn bedoeld in het tweede lid, indien ten aanzien van deze gevallen het maken van een milieu-effectrapport op grond van het bepaalde bij of krachtens de Wet milieubeheer verplicht is.

Hoofdstuk II. De Trajectnota

Artikel 3

1. Indien Onze Minister de aanleg of wijziging van een hoofdweg of hoofdvaarweg, als bedoeld in artikel 2, of de medewerking aan de aanleg of wijziging van een landelijke railweg, als bedoeld in artikel 2, in overweging neemt stelt hij ter voorbereiding van de in hoofdstuk III bedoelde beslissingen een trajectnota op.
2. Op die voorbereiding is de in paragraaf 3.5.6 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure van toepassing. Een trajectnota als bedoeld in dit hoofdstuk wordt voor toepassing van die procedure gelijkgesteld met een ontwerp van een besluit als bedoeld in artikel 3:30, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht. Bij de voorbereiding betreft Onze Minister de besturen van de provincies, van de regionale besturen en van de gemeenten en waterschappen op het gebied waarvan de trajectnota redelijkerwijs betrekking kan hebben dan wel betrekking heeft.
3. De kennisgeving, bedoeld in artikel 3:30, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht geschiedt gelijktijdig met de kennisgevingen, welke zijn voorgeschreven in artikel 7.13, eerste en tweede lid, van de Wet milieubeheer.
4. Onze Minister geeft van het voornemen verder onverwijld kennis:
 - a. in een of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen;
 - b. in de Staatscourant.
5. Onze Minister stelt een ieder in de gelegenheid binnen vier weken na publikatie als bedoeld in het vierde lid zijn zienswijze over het voornemen naar voren te brengen.
6. Onze Minister bereidt de trajectnota voor gelijktijdig en in samenhang met de voorbereiding van het milieu-effectrapport, als voorgeschreven bij of krachtens de Wet milieubeheer.
7. Een trajectnota als bedoeld in dit hoofdstuk wordt voor de toepassing van de artikelen 7.30, eerste lid, 7.31 en 7.32 van de Wet milieubeheer gelijkgesteld met een voorontwerp van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, van laatstbedoelde wet.
8. Onze Minister stemt de toepassing van het vijfde lid en de toepassing van artikel 7.14, derde lid, van de Wet milieubeheer op elkaar af.

Artikel 4

1. Een trajectnota bevat ten minste de volgende onderdelen:
 - a. een omschrijving van het verkeers- en vervoertraject waarop de nota betrekking heeft, en een aanduiding daarvan op een of meer topografische of geografische kaarten;
 - b. een beschrijving van de bestaande verkeers- en vervoervoorzieningen in het desbetreffende verkeers- en vervoertraject;
 - c. een uiteenzetting van de bestaande en te verwachten verkeers- en vervoerbehoeften voor het desbetreffende verkeers- en vervoertraject;
 - d. een uiteenzetting van:
 - 1°. de mogelijke redenen om in de onder c bedoelde behoeften niet te voorzien;
 - 2°. de mogelijkheden om in de onder c bedoelde behoeften te voorzien zonder aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg, als bedoeld in artikel 2;
 - 3°. de mogelijkheden om in de onder c bedoelde behoeften te voorzien door aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg, als bedoeld in artikel 2, alsmede een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd;

- e. het tracé van de hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg, zo mogelijk uitgewerkt in een of meer varianten, waarbij voor elke variant de mogelijkheid van een verschuiving van de as van het tracé van ten hoogste 100 meter aan elke zijde en van een verschuiving van ten hoogste twee meter naar boven of naar beneden is open gelaten, alsmede een beschrijving van de kenmerken van die varianten;
 - f. een beschrijving van de bestaande inrichting en het gebruik van de grond, daaronder begrepen water, in het desbetreffende verkeers- en vervoertraject;
 - g. een beschrijving van de ruimtelijke ontwikkeling van het desbetreffende verkeers- en vervoertraject en de mate waarin in streek- en bestemmingsplannen als bedoeld in de Wet op de Ruimtelijke Ordening met de aanleg of wijziging van de hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg is rekening gehouden;
 - h. een beschrijving van de voor- en nadelen van de onder d bedoelde alternatieven en de onder e bedoelde varianten;
 - i. een raming van de kosten van de aanleg of wijziging van de hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg.
2. Bij de toepassing van het eerste lid onder a wordt gebruik gemaakt van een of meer overzichtskaarten met een schaal van ten minste 1 : 50.000.
 3. Bij de toepassing van het eerste lid onder e wordt ter voldoening aan artikel 1, eerste lid onder h, onder 1° gebruik gemaakt van een of meer detailkaarten met een schaal van ten minste 1 : 10.000 en van een of meer overzichtskaarten met een schaal van ten minste 1 : 50.000.

Artikel 5

Indien de trajectnota betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, betreft Onze Minister de exploitant van de railweg bij de voorbereiding daarvan. Deze verleent de in verband daarmee nodige medewerking aan het opstellen van de trajectnota.

Artikel 6

1. Onze Minister voert ter voorbereiding van de trajectnota met de betrokken bestuursorganen overleg over de opzet van de nota ten aanzien van het verkeers- en vervoertraject als bedoeld in artikel 4, eerste lid onder a, en de te behandelen alternatieven en varianten als bedoeld in artikel 4, eerste lid onder d en e.
2. Onze Minister voert met de betrokken bestuursorganen voorts overleg bij de verdere voorbereiding van de trajectnota.

Artikel 7

1. Binnen een week na de mededeling, bedoeld in artikel 3:30 van de Algemene wet bestuursrecht, legt Onze Minister door tussenkomst van de betrokken bestuursorganen de trajectnota ter inzage ten kantore van die organen.
2. De artikelen 3:20, eerste lid, aanhef en onder b, 3:21, tweede lid, 3:22, eerste en derde lid, 3:25, eerste lid, eerste volzin, tweede en derde lid, en 3:31, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing.
3. In afwijking van artikel 3:32, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht kunnen bedenkingen worden ingebracht binnen acht weken na de dag waarop de trajectnota ter inzage is gelegd.
4. Na de periode van acht weken, bedoeld in het derde lid, blijven de stukken ter inzage liggen op de door Onze Minister in overleg met de betrokken bestuursorganen te bepalen uren totdat Onze Minister een standpunt als bedoeld in artikel 9, eerste lid, heeft bepaald.

Artikel 8

1. De betrokken bestuursorganen geven in hun advies als bedoeld in artikel 3:30, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht met redenen omkleed ten minste aan:
 - a. welke van de in de trajectnota behandelde alternatieven en varianten naar hun oordeel passen in hun ruimtelijk beleid;

- b. welke van die alternatieven en varianten naar hun oordeel de voorkeur verdienen;
 - c. of en zo ja, tegen welke van die alternatieven en varianten zij bedenkingen hebben.
2. De door Onze Minister ingevolge artikel 3:30, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht te bepalen termijnen bedragen ten hoogste vier maanden.
 3. Indien de betrokken bestuursorganen binnen de gestelde termijn geen advies hebben uitgebracht stemmen zij in met de volledigheid van de in de traject nota behandelde alternatieven en varianten.

Hoofdstuk III. Beslissing

Artikel 9

1. Onze Minister bepaalt uiterlijk binnen acht weken na het verstrijken van de in artikel 8, tweede lid, bepaalde termijn in overeenstemming met Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, zijn standpunt als bedoeld in artikel 10, eerste lid, of artikel 11, eerste lid.
2. Indien de trajectnota betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, voert Onze Minister overleg over het door hem te bepalen standpunt met de exploitant van de railweg.
3. Indien de standpuntbepaling als bedoeld in het eerste lid niet binnen de daar genoemde termijn kan geschieden, deelt Onze Minister dit voor het verstrijken daarvan onder vermelding van de redenen mee aan de Staten-Generaal.

Artikel 10

1. Indien het standpunt van Onze Minister inhoudt dat hij de aanleg of wijziging van de hoofdweg of hoofdvaarweg als bedoeld in artikel 2 dan wel de medewerking aan de aanleg of wijziging van de landelijke railweg als bedoeld in artikel 2 niet verder in overweging neemt, deelt hij dit standpunt onder opgave van redenen schriftelijk mee aan de betrokken bestuursorganen en, indien de trajectnota betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, aan de exploitant van de railweg.
2. Binnen een week na de mededeling, bedoeld in het eerste lid, legt Onze Minister het standpunt ter inzage. Artikel 7, eerste lid, van deze wet en artikel 3:22, eerste en derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 11

1. Indien het standpunt van Onze Minister inhoudt dat hij de aanleg of wijziging van de hoofdweg of hoofdvaarweg als bedoeld in artikel 2 dan wel de medewerking aan de aanleg of wijziging van de landelijke railweg als bedoeld in artikel 2 verder in overweging neemt, bepaalt hij welk tracé naar zijn oordeel de voorkeur verdient en werkt hij dit uit tot een ontwerp-tracébesluit. Hij deelt dit standpunt onder opgave van redenen schriftelijk mee aan de betrokken bestuursorganen en, indien de trajectnota betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, aan de exploitant van de railweg.
2. Bij het ontwerp-tracébesluit wordt ter voldoening aan artikel 1, eerste lid onder h, onder 1° gebruik gemaakt van een of meer detailkaarten met een schaal van ten minste 1 : 2500 en van een of meer overzichtskaarten met een schaal van ten minste 1 : 20.000.
3. Indien Onze Minister voornemens is toepassing te geven aan het eerste lid van dit artikel kan hij, voor zover het de uitwerking van zijn in artikel 9, eerste lid, bedoelde beslissing tot een ontwerp-tracébesluit betreft, de aldaar bedoelde termijn voor afloop daarvan eenmaal met ten hoogste zes maanden verlengen. Artikel 9, derde lid, is van overeenkomstige toepassing indien deze uitwerking niet binnen de in de eerste volzin bedoelde termijn kan geschieden.
4. Onze Minister handelt bij de toepassing van het derde lid in overeenstemming met Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Artikel 12

1. In geval van toepassing van artikel 11, eerste lid, zendt Onze Minister het ontwerp-tracébesluit onder opgave van redenen en met een toelichting op het tracé aan de betrokken bestuursorganen en, indien de trajectnota betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, aan de exploitant van de railweg.

2. Onze Minister geeft, indien het ontwerp-tracébesluit een tracé betreft dat in de trajectnota is behandeld, met betrekking tot dat ontwerp-tracébesluit en de toelichting toepassing aan de in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure. Binnen een week na de datum van toezending, bedoeld in het eerste lid, let Onze Minister het ontwerp-tracébesluit met de toelichting daarop ter inzage. Artikel 7, eerste lid, van deze wet en artikel 3:22, eerste en derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing.
3. Onze Minister geeft, indien het ontwerp-tracébesluit een tracé betreft dat niet in de trajectnota is behandeld, met betrekking tot dat ontwerp-tracébesluit en de toelichting toepassing aan de in paragraaf 3.5.6 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure met inachtneming van de volgende volzinnen. Bij de procedure betreft Onze Minister de besturen van de provincies, gemeenten en waterschappen op het gebied waarvan het ontwerp-tracébesluit betrekking heeft. Binnen een week na de datum van toezending, bedoeld in het eerste lid, legt Onze Minister het ontwerp-tracébesluit met de toelichting daarop ter inzage. Artikel 7, eerste tot en met derde lid, is van overeenkomstige toepassing. Na de periode van vier weken, bedoeld in artikel 3:22, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht blijven de stukken ter inzage liggen op de door Onze Minister in overleg met de betrokken bestuursorganen te bepalen uren totdat Onze Minister een tracébesluit als bedoeld in artikel 15, eerste lid, heeft vastgesteld.

Artikel 13

Provinciale staten, het algemeen bestuur van een regionaal bestuur en de raad van elk van de gemeenten, op het gebied waarvan het ontwerp-tracébesluit betrekking heeft, delen elk binnen twaalf weken na de datum van verzending door Onze Minister van het ontwerp-tracébesluit aan Onze Ministers schriftelijk hun oordeel over het ontwerp-tracébesluit mee. Zij geven ieder daarbij aan of het bestuur van de provincie, van het regionaal bestuur of van de gemeente bereid is om, indien het tracé overeenkomstig dit ontwerp-tracébesluit wordt vastgesteld, aan dat tracé planologische medewerking te verlenen.

Artikel 14

1. Indien Onze Minister in de bij de toepassing van artikel 12, tweede of derde lid, naar voren gebrachte zienswijzen of ingebrachte bedenkingen dan wel in de ingevolge artikel 13 van provincies, regionale besturen en gemeenten ingekomen mededelingen aanleiding vindt zijn voorkeur voor het tracé te wijzigen bepaalt hij in overeenstemming met Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer uiterlijk binnen twaalf weken na het verstrijken van de in artikel 13 bedoelde termijn zijn voorkeur voor een ander tracé en werkt hij dit eveneens binnen de in dit lid bedoelde termijn van twaalf weken uit tot een gewijzigd ontwerp-tracébesluit. De zienswijzen en mededelingen als bedoeld in de eerste volzin kunnen geen grond vinden in bedenkingen tegen de trajectnota. Artikel 9, derde lid, is van overeenkomstige toepassing indien het bepalen van de voorkeur voor een ander tracé dan wel het uitwerken daarvan tot een gewijzigd ontwerp-tracébesluit niet binnen de in de eerste volzin bedoelde termijn kan geschieden.
2. Bij toepassing van het eerste lid van dit artikel vinden de artikelen 9, tweede lid, 11, tweede lid, 12 en 13 overeenkomstige toepassing.

Artikel 15

1. Onze Minister stelt, in overeenstemming met Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, overeenkomstig het ontwerp-tracébesluit dan wel, indien artikel 14 toepassing heeft gevonden, gewijzigde ontwerp-tracébesluit het tracé vast onder opgave van redenen en met een toelichting op dat tracé. De artikelen 9, tweede lid, en 11, tweede lid, zijn van overeenkomstige toepassing. Het tracébesluit dient uiterlijk binnen vijf maanden na vaststelling van het ontwerp-tracébesluit onderscheidenlijk van het gewijzigde ontwerp-tracébesluit te worden genomen. Artikel 9, derde lid, is van overeenkomstige toepassing indien het nemen van het tracébesluit niet binnen de in de derde volzin bedoelde termijn kan geschieden.
2. Indien provinciale staten van een provincie aan Onze Ministers niet binnen de in artikel 13 gestelde termijn hebben meegedeeld dat het bestuur van die provincie bereid is planologische medewerking te

verlenen, geeft Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer gelijktijdig met de vaststelling van het tracé ten aanzien van dat tracé toepassing aan artikel 6, eerste en tweede lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

- 2a. Indien het algemeen bestuur van een regionaal bestuur aan Onze Ministers niet binnen de in artikel 18 gestelde termijn heeft medegedeeld dat het regionaal bestuur bereid is planologische medewerking te verlenen, geeft Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer gelijktijdig met de vaststelling van het tracé ten aanzien van dat tracé toepassing aan artikel 36k, eerste en tweede lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.
3. Indien de raad van een gemeente niet binnen de in artikel 13 gestelde termijn aan Onze Ministers heeft meegedeeld dat het bestuur van die gemeente bereid is planologische medewerking te verlenen, geeft Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer gelijktijdig met de vaststelling van het tracé ten aanzien van dat tracé toepassing aan artikel 37, eerste en tweede lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.
4. Tegen een tracébesluit kan een belanghebbende beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De beslissing inzake het verlenen van planologische medewerking als bedoeld in het tweede en derde lid alsmede besluiten van Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer als bedoeld in die leden maken voor de toepassing van de eerste volzin deel uit van het tracébesluit. Afdeling 7.1 van de Algemene wet bestuursrecht is niet van toepassing.

Artikel 16

1. Onze Minister zendt het tracébesluit onder opgave van redenen en met een toelichting op het tracé toe aan de Staten-Generaal en aan de besturen van de in artikel 12, derde lid, bedoelde provincies, regionale besturen, gemeenten en waterschappen alsmede, indien de trajectnota betrekking heeft op het tracé van een landelijke railweg, aan de exploitant van de railweg.
2. Bij de bekendmaking van het tracébesluit worden de motivering en de toelichting op het tracé vermeld.
3. Binnen een week na de datum van toezending legt Onze Minister het besluit onder opgave van de redenen daarvoor en met de toelichting op het tracé ter inzage. Artikel 7, eerste lid, van deze wet en artikel 3:22, eerste en derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing.
4. Indien toepassing wordt gegeven aan artikel 15, tweede of derde lid, stemmen Onze Ministers de toepassing van het eerste, tweede en derde lid van het onderhavige artikel en de toepassing van artikel 6, derde lid, dan wel van artikel 37, derde lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening op elkaar af.

Hoofdstuk IV. Projectuitvoering

Artikel 17

De betrokken bestuursorganen verlenen uiterlijk binnen de termijn van een jaar na vaststelling van het tracébesluit ter zake van het daarin vastgestelde tracé planologische medewerking voor zover zij overeenkomstig artikel 13 ten aanzien van dat tracé de bereidheid tot het verlenen van zodanige planologische medewerking hebben aangegeven.

Artikel 18

1. Indien de aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg niet is opgenomen in een jaarlijks voortschrijdend meerjarig uitvoeringsprogramma voor hoofdwegen, landelijke railwegen en hoofdvaarwegen, dat bij besluit van Onze Minister is vastgesteld voor het derde jaar na het jaar waarin het tracébesluit van kracht is geworden, vervalt het tracébesluit van rechtswege. Het tracébesluit vervalt eveneens van rechtswege indien dit niet binnen 13 jaar na het jaar waarin het van kracht is geworden ten uitvoer wordt gebracht.
2. In de in het eerste lid bedoelde gevallen vervallen gelijktijdig van rechtswege besluiten die Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer heeft genomen met toepassing van artikel 15, tweede en derde lid.

Artikel 19

1. Indien tegen een aanvraag voor of het ontwerp van een besluit van het bestuur van een provincie, van een regionaal bestuur dan wel van een gemeente, dat dient voor het verlenen van planologische medewerking aan het tracé waarvoor het tracébesluit van kracht is geworden, bedenkingen naar voren kunnen worden gebracht, kunnen deze bedenkingen geen grond vinden in bedenkingen tegen het tracébesluit.
2. Indien tegen een besluit van het bestuur van een provincie, van een regionaal bestuur dan wel van een gemeente, dat dient voor het verlenen van planologische medewerking aan het tracé waarvoor het tracébesluit van kracht is geworden, bezwaar kan worden gemaakt of beroep kan worden ingesteld, kan dat bezwaar of dat beroep geen grond vinden in bedenkingen tegen het tracébesluit.

Artikel 20

1. Indien voor de aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg als bedoeld in artikel 2 bij of krachtens de wet een vergunning van een orgaan van een provincie, een gemeente, een waterschap of enig ander publiekrechtelijk lichaam, niet zijnde het Rijk, is vereist met betrekking tot de inrichting of het gebruik van grond, daaronder begrepen water, welke is benodigd voor die aanleg of wijziging, dient Onze Minister onderscheidenlijk de exploitant van de railweg de aanvraag voor die vergunning niet eerder in dan twee jaren voorafgaande aan het tijdstip waarop blijkens het meerjarig uitvoeringsprogramma, bedoeld in artikel 18, eerste lid, met die aanleg of wijziging zal worden begonnen.
2. Indien het orgaan waartoe een aanvraag als bedoeld in het eerste lid is gericht, de gevraagde vergunning niet verleent binnen de daarvoor geldende beslistermijn, doet Onze Minister daarvan mededeling aan Onze Minister die de verantwoordelijkheid of eerste verantwoordelijkheid heeft voor de uitvoering van de desbetreffende wet.
3. Deze kan, in plaats van het orgaan waartoe het verzoek was gericht, de gevraagde vergunning met inachtneming van hetgeen daarvoor bij of krachtens de desbetreffende wet is bepaald verlenen.
4. Indien de aanvraag van Onze Minister onderscheidenlijk de exploitant van de railweg betrekking heeft op een aanlegvergunning op grond van de Wet op de Ruimtelijke Ordening of op een bouwvergunning op grond van de Woningwet (Stb. 1991, 439) en artikel 15, derde lid, toepassing heeft gevonden, is, in afwijking van het derde lid van het onderhavige artikel, artikel 38 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening van toepassing. Daarbij geldt wat de toepassing van het derde lid van het laatstgenoemde artikel betreft in plaats van een termijn van vier maanden een termijn van vier weken.
5. Indien de aanvraag van Onze Minister onderscheidenlijk de exploitant van de railweg betrekking heeft op een aanlegvergunning op grond van de Wet op de Ruimtelijke Ordening of op een bouwvergunning op grond van de Woningwet en artikel 15, derde lid, geen toepassing heeft gevonden is, in afwijking van het derde lid van het onderhavige artikel, artikel 65 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening van toepassing.
6. Indien tegen de aanvraag voor of het ontwerp van een vergunning bedenkingen naar voren kunnen worden gebracht, kunnen deze bedenkingen geen grond vinden in bedenkingen tegen het tracébesluit.
7. Indien tegen de beschikking tot verlening van de vergunning bezwaar kan worden gemaakt of beroep kan worden ingesteld, kan dat bezwaar of dat beroep geen grond vinden in bedenkingen tegen het tracébesluit.

Hoofdstuk V. Bijzondere procedure voor grote projecten van nationaal belang**Artikel 21**

In afwijking van artikel 2, eerste lid, is uitsluitend dit hoofdstuk van toepassing op de besluitvorming over de aanleg of wijziging van een hoofdweg, landelijke railweg of hoofdvaarweg ten aanzien waarvan een planologische kernbeslissing van kracht is als bedoeld in artikel 41a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

Artikel 22

1. Indien een planologische kernbeslissing als bedoeld in artikel 41a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening van kracht is bepalen Onze Ministers met inachtneming van die beslissing het tracé en werken dit uit tot een ontwerp-tracébesluit.
2. De artikelen 9, tweede lid, 11, tweede lid, 12, eerste en tweede lid, en 13 zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 23

1. Indien Onze Ministers in de ingevolge artikel 3:13 van de Algemene wet bestuursrecht naar voren gebrachte zienswijzen dan wel in de van provincies, regionale besturen en gemeenten ingekomen mededelingen grond vinden het tracé te wijzigen passen zij met inachtneming van de planologische kernbeslissing het ontwerp-tracébesluit aan.
2. De artikelen 9, tweede en derde lid, 11, tweede lid, 12, eerste en tweede lid, en 13 zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 24

1. Onze Minister stelt, in overeenstemming met Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, overeenkomstig het ontwerp-tracébesluit dan wel, indien artikel 23 toepassing heeft gevonden, gewijzigde ontwerp-tracébesluit het tracé vast onder opgave van redenen en met een toelichting op dat tracé. Het tracébesluit dient uiterlijk binnen vijf maanden na vaststelling van het ontwerp-tracébesluit onderscheidenlijk van het gewijzigde ontwerp-tracébesluit te worden genomen. De artikelen 9, tweede en derde lid, en 11, tweede lid, zijn van overeenkomstige toepassing.
2. Indien provinciale staten van een provincie aan Onze Ministers niet binnen twaalf weken na de datum van verzending door Onze Minister van het ontwerp-tracébesluit hebben meegedeeld dat het bestuur van die provincie bereid is planologische medewerking te verlenen, geeft Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer gelijktijdig met de vaststelling van het tracé ten aanzien van dat tracé toepassing aan artikel 6, eerste en tweede lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.
- 2a. Indien het algemeen bestuur van een regionaal bestuur aan Onze Ministers niet binnen twaalf weken na de datum van verzending door Onze Minister van het ontwerp-tracébesluit heeft meegedeeld dat het regionaal bestuur bereid is planologische medewerking te verlenen, geeft Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer gelijktijdig met de vaststelling van het tracé ten aanzien van dat tracé toepassing aan artikel 36k, eerste en tweede lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.
3. Indien de raad van een gemeente niet binnen de in het tweede lid gestelde termijn aan Onze Ministers heeft meegedeeld dat het bestuur van die gemeente bereid is planologische medewerking te verlenen, geeft Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer gelijktijdig met de vaststelling van het tracé ten aanzien van dat tracé toepassing aan artikel 37, eerste en tweede lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.
4. Tegen een tracébesluit als bedoeld in het eerste lid kan een belanghebbende beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De beslissing inzake het verlenen van planologische medewerking als bedoeld in het tweede en derde lid alsmede besluiten van Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer als bedoeld in die leden maken voor de toepassing van de eerste volzin deel uit van het tracébesluit.
5. Voor zover een belanghebbende tegen een of meer onderdelen van een planologische kernbeslissing als bedoeld in artikel 41a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening beroep kan instellen, vangt, in afwijking van artikel 6:8 van de Algemene wet bestuursrecht, de beroepstermijn ter zake van die onderdelen aan met ingang van de dag waarop beroep kan worden ingesteld tegen het op de planologische kernbeslissing berustende tracébesluit. Indien niet binnen een jaar na het van kracht worden van de planologische kernbeslissing een daarop berustend tracébesluit is vastgesteld, vangt de beroepstermijn aan met ingang van de dag waarop dat jaar is verstreken.

Artikel 25

De artikelen 16 tot en met 20 zijn van overeenkomstige toepassing.

Hoofdstuk VI. Overgangs- en slotbepalingen**Artikel 26**

1. Deze wet blijft buiten toepassing ten aanzien van besluiten van Onze Minister tot vaststelling van een tracé voor de aanleg of wijziging van hoofdwegen, landelijke railwegen en hoofdvaarwegen die vóór de inwerkingtreding van deze wet zijn genomen, voor zover deze besluiten vóór 1 januari 1997 worden opgenomen in een uitvoeringsprogramma als bedoeld in artikel 18, eerste lid. In het laatste geval vervalt het besluit indien het niet binnen tien jaar na eerste opnemingsprogramma ten uitvoer wordt gebracht.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op besluiten als bedoeld in dat lid die binnen een jaar na inwerkingtreding van deze wet zijn genomen alsmede op door Onze Ministers aan te wijzen besluiten die binnen twee jaar na inwerkingtreding van deze wet zijn genomen.
3. Het tweede lid geldt niet voor besluiten ter uitvoering van planologische kernbeslissingen als bedoeld in artikel 28.
4. Artikel 18 is van overeenkomstige toepassing op besluiten als bedoeld in het tweede lid.

Artikel 27

Trajectnota's die na inwerkingtreding van deze wet worden vastgesteld maar geheel of gedeeltelijk vóór de inwerkingtreding van deze wet zijn voorbereid worden aangemerkt als trajectnota's in de zin van deze wet indien deze voorbereiding is geschied overeenkomstig de eisen die de Tracéwet aan de voorbereiding van trajectnota's stelt.

Artikel 28

Indien vóór de inwerkingtreding van deze wet planologische kernbeslissingen van kracht zijn ten aanzien van de hogesnelheidslijn Rotterdam - Amsterdam - Belgische grens en de Betuwe-route Rotterdam - Zevenaar worden deze aangemerkt als beslissingen in de zin van artikel 41a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

Artikel 29

Onze Ministers zenden binnen drie jaar na het in werking treden van deze wet, en vervolgens telkens om de vijf jaar, aan de Staten-Generaal een verslag over de wijze waarop zij is toegepast.

Artikel 30

Aan de bijlage bij de Wet milieubeheer wordt toegevoegd: Tracéwet.

Artikel 31

De Wet op de Ruimtelijke Ordening (Stb. 1985, 626) wordt als volgt gewijzigd:
Na hoofdstuk V wordt ingevoegd een hoofdstuk Va dat luidt:

" **Hoofdstuk Va. Coördinatie van besluitvorming over grote projecten van nationaal belang**

Artikel 41a

Voor zover een plan als bedoeld in artikel 2a concrete beleidsbeslissingen bevat over grote projecten van nationaal belang, worden bij de nadere besluitvorming over zodanige projecten de bij die beleidsbeslissingen te bepalen grenzen of beperkingen in acht genomen."

Artikel 32

Indien het bij koninklijke boodschap van 4 februari 1993 ingediende voorstel van wet tot wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (wetsvoorstel 23 015) tot wet wordt verheven en in werking treedt wordt de Tracéwet als volgt gewijzigd:

In de tweede volzin van artikel 15, vierde lid, en in de tweede volzin van artikel 24, vierde lid, wordt na het woord "maken" telkens toegevoegd: in afwijking van artikel 37, achtste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

Artikel 33

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Artikel 34

Voor de plaatsing van deze wet in het Staatsblad brengt Onze Minister de in deze wet voorkomende aanhalingen van artikelen en afdelingen van de Algemene wet bestuursrecht in overeenstemming met de door Onze Minister van Justitie opnieuw vastgestelde nummering daarvan.

Artikel 35

Deze wet kan worden aangehaald als: Tracéwet.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's-Gravenhage, 16 september 1993

Beatrix

De Minister van Verkeer en Waterstaat,
J.R.H. Majij-Weggen

De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
J.G.M. Alders

Uitgegeven de 18e november 1993

De Minister van Justitie,
E.M.H. Hirsch Ballin

Besluit van 16 september 1994, houdende het van overeenkomstige toepassing verklaren van artikel 2, eerste lid, van de Tracéwet.

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Verkeer en Waterstaat van 1 december 1993, nr. R 160303, gedaan mede namens Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer; Gelet op artikel 2, derde lid, van de Tracéwet;

De raad van State gehoord (advies van 7 februari 1994, nr. WO9.93.0800);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Verkeer en Waterstaat van 12 september 1994, nr. R 181134, uitgebracht mede namens Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1

1. Artikel 2, eerste lid, van de Tracéwet is van overeenkomstige toepassing op een verbreding van een hoofdweg met één of meer rijstroken indien het te verbreden weggedeelte twee knooppunten of aansluitingen met elkaar verbindt.
2. Artikel 2, eerste lid, van de Tracéwet is van overeenkomstige toepassing op:
 - a. één verbreding van een railweg met twee of meer sporen, die over een lengte van 5 kilometer of meer is gelegen in een streekplan begrensd gevoelig gebied als bedoeld in bepaling 1, onder a en b, van onderdeel A van de bijlage bij het Besluit milieu-effectrapportage 1994;
 - b. de aanleg van een geheel nieuwe spoorbaan, die over een lengte van 500 meter of meer op een afstand van 25 meter of meer van de grens van de bestemming, aangewezen voor spoorwegdoeleinden, is gelegen;
 - c. de aanleg van spoorwegbouwkundige bouwwerken met de daartoe behorende aansluitingen, los van de bestemming, aangewezen voor spoorwegdoeleinden, voor zover deze geheel zijn gelegen in een streekplan begrensd gevoelig gebied als bedoeld in bepaling 1, onder a en b van onderdeel A van de bijlage bij het Besluit milieu-effectrapportage 1994.

Artikel 2

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin het wordt geplaatst.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 16 september 1994

Beatrix

De Minister van Verkeer en Waterstaat,
A. Jorritsma-Lebbink

De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
Margaretha de Boer

Uitgegeven de vijftiengste oktober 1994

De Minister van Justitie
W. Sorgdrager

Nota van toelichting

Ingevolge artikel 2, eerste lid van de Tracéwet geschiedt de aanleg van een hoofdweg, landelijkerailweg of de hoofdvaarweg overeenkomstig het daarvoor met toepassing van de Tracéwet vastgestelde tracé. Het tweede lid van dit artikel bepaalt dat het eerste lid van overeenkomstige toepassing is op in het tweede lid aangegeven wijzigingen van de hoofdinfrastructuur.

(.....)

Artikel 2, derde lid, behoeft thans toepassing in verband met een aanpassing van het Besluit milieu-effectrapportage. Ingevolge deze aanpassing is een milieu-effectrapportage vereist ingeval een hoofdweg wordt verbreed met één of meer rijstroken indien het te verbreden weggedeelte twee knooppunten of aansluitingen met elkaar verbindt, alsmede ingeval een railweg wordt verbreed (boogstraalverruimingen), een geheel nieuwe spoorbaan wordt aangelegd, of spoorwegbouwkundige bouwwerken worden aangelegd, een en ander zoals beschreven in onderdeel B, onder 2, van debijlage bij het Besluit milieu-effectrapportage 1994.

Dit besluit beoogt een tracéplicht in het leven te roepen bij wegverbredingen en spoorweguitbreidingen als hiervoor bedoeld.

Op grond van artikel 2, tweede lid, onderdeel b, van de Tracéwet dient de tracéprocedure toepassing te vinden bij wegverbredingen over een lengte van meer dan vijf km. Dit is derhalve ook het geval als zodanige wegverbreding niet twee knooppunten of aansluitingen met elkaar verbindt. In zoverre sluiten de regelingen in het Besluit milieu-effectrapportage 1994 en het onderhavige besluit niet volledig aan op de Tracéwet. Een vergelijkbare situatie doet zich voor met betrekking tot onderdeel c van het tweede lid van artikel 2 van de Tracéwet. Deze discrepantie kan slechts door middel van een wijziging van de Tracéwet worden weggenomen. Er wordt naar gestreefd op zo kort mogelijke termijn een daartoe strekkend wetsvoorstel aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aan te bieden.

De Minister van Verkeer en Waterstaat,
A. Jorritsma-Lebbink

De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
Margaretha de Boer

Wet milieubeheer

Hoofdstuk 2. Adviesorganen

(...)

§ 2.2. De Commissie voor de milieu-effectrapportage

Art. 2.17

1. Er is een Commissie voor de milieu-effectrapportage.
2. De commissie heeft tot taak:
 - a. Onze Minister en Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij overeenkomstig artikel 7.5, zesde lid, van advies te dienen met betrekking tot verzoeken om ontheffing van de verplichting tot het maken van een milieu-effectrapport;
 - b. het bevoegd gezag overeenkomstig de artikelen 7.14, eerste lid, en 7.26 van advies te dienen met betrekking tot milieu-effectrapporten.

Art. 2.18

De commissie brengt elk jaar aan Onze Minister en Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij een verslag uit van haar werkzaamheden. Onze Ministers maken het verslag openbaar.

Art. 2.19

1. De commissie bestaat uit deskundigen op het gebied van de beschrijving, de bescherming en de verontreiniging en aantasting van het milieu en op het gebied van de overeenkomstig de artikelen 7.2 en 7.6 aangewezen activiteiten.
2. De voorzitter, een of meer plaatsvervangende voorzitters en de overige leden van de commissie worden door Ons, op gezamenlijke voordracht van Onze Minister en Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, benoemd en ontslagen. De voordracht tot benoeming van de voorzitter geschiedt in overeenstemming met het gevoelen van de ministerraad.
3. De leden worden, met uitzondering van de voorzitter en de plaatsvervangende voorzitters, benoemd voor de tijd van vijf jaren. Zij zijn terstond wederbenoembaar.
4. Aan de voorzitter en de plaatsvervangende voorzitters wordt als zodanig ontslag verleend met ingang van het kalenderjaar, volgende op dat waarin zij de leeftijd van zeventig jaar bereiken.
5. De leden kunnen te allen tijde ontslag nemen door een schriftelijke kennisgeving aan Onze Minister en Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Art. 2.20 De rechtspositie van de voorzitter, de plaatsvervangende voorzitters en de overige leden wordt voorzover nodig nader geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Art. 2.21

1. Zodra de commissie in de gelegenheid wordt gesteld advies uit te brengen met betrekking tot een verzoek om ontheffing of een milieu-effectrapport, stelt de Voorzitter, na overleg met de plaatsvervangende voorzitters, uit de leden van de Commissie een werkgroep samen, die aan het bevoegd gezag advies uitbrengt. De Voorzitter of de door hem aangewezen plaatsvervangende voorzitter van de commissie is voorzitter van de werkgroep.
2. Als lid van een werkgroep worden slechts leden van de commissie aangewezen, die niet rechtstreeks betrokken zijn of zijn geweest bij de activiteit of bij de alternatieven daarvoor, als bedoeld in artikel 7.10, eerste lid, onder b, of bij een besluit bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt of zou moeten worden gemaakt.
3. Indien een lid van een werkgroep niet meer voldoet aan het in het tweede lid gestelde vereiste, ontheft de voorzitter van de werkgroep hem, na overleg met de voorzitter van de commissie, van zijn lidmaatschap van de werkgroep.
4. De werkgroep kan zich doen bijstaan door deskundigen die geen lid zijn van de commissie. Het tweede en derde lid zijn van overeenkomstige toepassing.

5. De voorzitter van de commissie deelt aan het bevoegd gezag en aan degene die het milieu-effect-rapport maakt of zou moeten maken, mede uit welke leden van de commissie de werkgroep bestaat en door welke deskundigen zij zich doet bijstaan.

Art. 2.22

1. De adviezen worden uitgebracht in overeenstemming met het gevoel van de meerderheid van de leden van de werkgroep.
2. Op verzoek van de leden die in de werkgroep een standpunt hebben verdedigd, dat afwijkt van het gevoel van de meerderheid, wordt dat standpunt in het advies vermeld. Deze leden kunnen omtrent een zodanig standpunt een afzonderlijke nota bij het advies voegen.

Art. 2.23

De commissie heeft een secretaris, die door Ons wordt benoemd en ontslagen, op gezamenlijke voordracht van Onze Minister en Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, de commissie gehoord. De commissie heeft een bureau, dat onder leiding staat van de secretaris.

Art. 2.24

Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regelen worden gesteld omtrent de werkwijze van de commissie.

(...)

Hoofdstuk 7. Milieu-effectrapportage

§ 7.1. Algemeen

Art. 7.1

1. In dit hoofdstuk en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
 - Onze Ministers: Onze Minister en Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij;
 - de commissie: de Commissie voor de milieu-effectrapportage.
2. In dit hoofdstuk en de daarop berustende bepalingen worden, voor zover zij niet reeds op grond van andere wettelijke bepalingen als zodanig dienen te worden aangemerkt, tevens als adviseurs aangemerkt:
 - a. indien het bevoegd gezag een orgaan van de centrale overheid is: een door Onze Minister aangewezen bestuursorgaan en een door Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij aangewezen bestuursorgaan;
 - b. indien het bevoegd gezag een ander bestuursorgaan is: de inspecteur en een door Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij aangewezen bestuursorgaan.
3. Bij algemene maatregel van bestuur kan met betrekking tot een daarbij aangewezen activiteit of besluit worden bepaald wie, onderscheidenlijk welk orgaan voor de toepassing van dit hoofdstuk wordt aangemerkt als degene die de activiteit onderneemt, onderscheidenlijk als bevoegd gezag. Daarbij kunnen voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillende personen of organen worden aangewezen.

§ 7.2. Activiteiten en besluiten ten aanzien waarvan het maken van een milieu-effectrapport verplicht is

Art. 7.2

1. Bij algemene maatregel van bestuur worden de activiteiten aangewezen, die belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu. Daarbij worden een of meer besluiten van bestuursorganen ter zake van die activiteiten aangewezen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt.

2. Tot de activiteiten, bedoeld in het eerste lid, kunnen mede activiteiten behoren, die in samenhang met andere activiteiten belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu.
3. Bij de maatregel kan worden bepaald dat de aanwijzing van een activiteit of een besluit slechts geldt in daarbij aangewezen gevallen.
4. Bij of krachtens de maatregel wordt het tijdstip bepaald met ingang waarvan met betrekking tot een aangewezen besluit de in het eerste lid bedoelde verplichting ingaat.
5. De maatregel wordt telkens binnen vijf jaren nadat hij is vastgesteld, herzien

Art. 7.3

1. Indien een van Onze Ministers voornemens is een activiteit te ondernemen, die niet is opgenomen in een algemene maatregel van bestuur krachtens artikel 7.2 en die belangrijke nadelige gevolgen kan hebben voor het milieu, deelt hij dat voornemen onverwijld mede aan Onze Minister.
2. Jaarlijks doen Onze Ministers in de memorie van toelichting op het desbetreffende hoofdstuk van de Rijksbegroting ieder voor hun ministerie verslag van de toepassing van het eerste lid.

Art. 7.4

1. Bij algemene maatregel van bestuur worden de activiteiten aangewezen, ten aanzien waarvan het bevoegd gezag krachtens artikel 7.8b en 7.8d moet bepalen of voor de activiteit, vanwege de bijzondere omstandigheden waaronder zij wordt ondernomen, een milieu-effectrapport moet worden gemaakt. Daarbij worden een of meer besluiten van overheidsorganen ter zake van die activiteiten aangewezen, bij de voorbereiding waarvan, indien het bevoegd gezag daartoe besluit, het in de eerste volzin bedoelde milieu-effectrapport moet worden gemaakt.
2. Artikel 7.2, tweede tot en met vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Art. 7.5

1. Onze Ministers te zamen kunnen ontheffing verlenen van de verplichting tot het maken van een milieu-effectrapport bij de voorbereiding van een of meer besluiten als aangewezen krachtens artikel 7.2, eerste lid, in gevallen waarin:
 - a. degene die de activiteit waarop die besluiten betrekking hebben, onderneemt, daarmee een activiteit ten aanzien waarvan reeds eerder een milieu-effectrapport is gemaakt, herhaalt of voortzet, indien het milieu-effectrapport redelijkerwijs geen nieuwe gegevens betreffende mogelijke nadelige gevolgen van de te ondernemen activiteit voor het milieu kan bevatten;
 - b. met betrekking tot dezelfde activiteit reeds eerder een milieu-effectrapport overeenkomstig het bij of krachtens de artikelen 7.9 tot en met 7.26 bepaalde is gemaakt, indien het milieu-effectrapport redelijkerwijs geen nieuwe gegevens betreffende mogelijke nadelige gevolgen van die activiteit voor het milieu kan bevatten;
 - c. het algemeen belang het onverwijld ondernemen van de activiteit waarop die besluiten betrekking hebben, noodzakelijk maakt.
2. Onze Ministers kunnen tevens ontheffing verlenen van de verplichting tot het maken van een milieu-effectrapport bij de voorbereiding van een besluit als aangewezen krachtens artikel 7.2, eerste lid, indien de voorbereiding van de activiteit of van het besluit op het tijdstip waarop die aanwijzing in werking treedt, reeds zover is gevorderd, dat het maken van een milieu-effectrapport naar het oordeel van Onze Ministers redelijkerwijs niet meer kan worden verlangd.
3. Een ontheffing krachtens het eerste of het tweede lid kan worden verleend op verzoek van degene die de activiteit onderneemt, of van het bevoegd gezag.
4. In gevallen als bedoeld in het tweede lid wordt het verzoek ingediend binnen vier weken na de datum waarop met betrekking tot het betrokken besluit de verplichting tot het maken van een milieu-effectrapport ingaat.
5. Onze Ministers tekenen de datum van ontvangst van het verzoek aan op het geschrift waarbij het is ingediend, en zenden de verzoeker een bericht van ontvangst, waarin die datum is vermeld.
6. Behoudens in een geval als bedoeld in het eerste lid, onder c, stellen Onze Ministers, voordat zij op het verzoek beslissen, het bevoegd gezag, indien het verzoek daarvan niet afkomstig is, in de gelegenheid

hun omtrent het verzoek advies uit te brengen. In een geval als bedoeld in het eerste lid, onder a of b, stellen zij tegelijkertijd ook de commissie daartoe in de gelegenheid. Indien van de gelegenheid advies uit te brengen gebruik wordt gemaakt, wordt het advies binnen vijf weken na de datum waarop daarom is verzocht, aan Onze Ministers gezonden.

7. De beslissing op het verzoek wordt genomen uiterlijk negen weken na de datum van ontvangst. Tegelijkertijd met de bekendmaking wordt van de beslissing mededeling gedaan aan de commissie en het bevoegd gezag.
8. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regelen worden gesteld omtrent:
 - a. de wijze waarop het verzoek om een ontheffing moet worden gedaan en de gegevens die van de verzoeker kunnen worden verlangd;
 - b. de terinzagelegging van het verzoek en de daarbij overgelegde gegevens en de kennisgeving van die terinzagelegging;
 - c. de wijze waarop en de termijn waarbinnen een ieder bedenkingen tegen verlening van de ontheffing bij Onze Ministers kan inbrengen.

Art. 7.6

1. Provinciale staten kunnen met het oog op de bescherming van het milieu in binnen hun provincie gelegen gebieden die van bijzondere betekenis zijn of waarin het milieu reeds in ernstige mate is verontreinigd of aangetast, in de provinciale milieuverordening activiteiten aanwijzen, die niet zijn opgenomen in een algemene maatregel van bestuur krachtens artikel 7.2 en die belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu in die gebieden. Daarbij wijzen zij de besluiten van bestuursorganen ter zake van die activiteiten aan, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, indien die activiteiten binnen hun provincie worden uitgevoerd. Artikel 7.2, tweede lid en derde lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. Bij de voorbereiding van een besluit, houdende een aanwijzing krachtens het eerste lid, geven gedeputeerde staten toepassing aan de in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure; gedurende acht weken na de datum van terinzagelegging van het ontwerp kan een ieder zijn zienswijze naar voren brengen. Gedeputeerde staten plegen over het ontwerp overleg met de besturen van de gemeenten en waterschappen in hun provincie. Zij stellen de in artikel 7.1, tweede lid, onder b, bedoelde instanties in de gelegenheid omtrent het ontwerp advies uit te brengen.
3. Gedeputeerde staten leggen met het ontwerp van het besluit aan provinciale staten een verslag over van het gevoerde overleg, de uitgebrachte adviezen en de naar voren gebrachte zienswijzen, waarbij zij onder opgave van redenen aan geven in hoeverre daarmee rekening is gehouden.
4. Tegelijkertijd met de bekendmaking van een besluit als bedoeld in het eerste lid, wordt daarvan mededeling gedaan door toezending van een exemplaar aan ieder van Onze Ministers en aan de commissie.

Art. 7.7

Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regelen worden gesteld over de inhoud van besluiten, houdende een aanwijzing als bedoeld in artikel 7.6, eerste lid.

Art. 7.8

1. Gedeputeerde staten kunnen van de krachtens een aanwijzing als bedoeld in artikel 7.6 geldende verplichting tot het maken van een milieu-effectrapport ontheffing verlenen in gevallen als bedoeld in artikel 7.5, eerste en tweede lid. Artikel 7.5, derde, vierde en vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. Behoudens in een geval als bedoeld in artikel 7.5, eerste lid, onder c, stellen gedeputeerde staten, voordat zij een ontheffing verlenen, het bevoegd gezag, indien het verzoek daarvan niet afkomstig is, en de in artikel 7.1, tweede lid, bedoelde instanties in de gelegenheid advies uit te brengen. Artikel 7.5, zevende lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. Bij een besluit, houdende een aanwijzing als bedoeld in artikel 7.6, eerste lid, worden regelen gesteld omtrent de in artikel 7.5, achtste lid, genoemde onderwerpen.

§ 7.3. Procedurevoorschriften bij het ondernemen van activiteiten, aangewezen krachtens artikel 7.4.

Art. 7.8a

1. Indien degene die een activiteit onderneemt, aangewezen krachtens artikel 7.4, voornemens is een verzoek in te dienen tot het nemen van een krachtens dat artikel aangewezen besluit, deelt hij dat voornemen schriftelijk mede aan het bevoegd gezag.
2. Bij de mededeling, bedoeld in het eerste lid, wordt in elk geval aandacht besteed aan de in artikel 7.8b, eerste lid, bedoelde bijzondere omstandigheden waaronder de activiteit wordt ondernomen.
3. Bij de mededeling, bedoeld in het eerste lid, kan degene die een activiteit onderneemt, aangewezen krachtens artikel 7.4, verklaren dat hij bij de voorbereiding van het krachtens artikel 7.4 aangewezen besluit een milieu-effectrapport maakt.

Art. 7.8b

1. Behoudens in het geval dat toepassing is gegeven aan artikel 7.8a, derde lid, neemt het bevoegd gezag uiterlijk zes weken na de datum van ontvangst een beslissing omtrent de vraag of bij de voorbereiding van het betrokken besluit voor de activiteit, vanwege de bijzondere omstandigheden waaronder deze activiteit wordt ondernomen, een milieu-effectrapport moet worden gemaakt.
2. Indien wenselijk, vindt, alvorens het bevoegd gezag een beslissing neemt, overleg plaats met degene die de mededeling heeft gedaan.
3. Indien krachtens artikel 7.4 meer dan één besluit is aangewezen, nemen de bevoegde bestuursorganen de in het eerste lid bedoelde beslissing gezamenlijk.
4. Onder bijzondere omstandigheden als bedoeld in het eerste lid worden verstaan de belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu die de activiteit kan hebben, gezien:
 - a. de aard en omvang van de activiteit,
 - b. de samenhang met andere activiteiten ter plaatse, of
 - c. de ligging in of nabij gebieden die van bijzondere betekenis zijn of waarin het milieu reeds in ernstige mate is verontreinigd of aangetast.
5. Het bevoegd gezag deelt zijn beslissing onverwijld mede aan degenen die de mededeling heeft gedaan. Het maakt voorts uiterlijk twee weken na deze mededeling aan de initiatiefnemer zijn beslissing bekend door:
 - a. kennisgeving in een of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huis-bladen, en indien is beslist dat voor de activiteit geen milieu-effectrapport moet worden gemaakt, kennisgeving in de Nederlandse Staatscourant;
 - b. terinzagelegging;
 - c. kennisgeving in een publikatie in een ander land indien er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in dat andere land.
6. In kennisgevingen als bedoeld in het vijfde lid vermeldt het bevoegd gezag ten minste:
 - a. het tijdstip waarop een exemplaar van de beslissing ter inzage wordt gelegd, alsmede de uren waarop en de plaats waar het ter inzage ligt;
 - b. de strekking van de beslissing;
 - c. wie beroep tegen de beslissing kunnen instellen alsmede het orgaan waarbij en de termijn waarbinnen het beroep kan worden ingesteld;
 - d. dat, indien tegen de beslissing beroep wordt ingesteld, overeenkomstig artikel 107 van de Wet op de Raad van State een verzoek kan worden gedaan tot schorsing van de beslissing dan wel tot het treffen van een voorlopige voorziening.
7. Het bevoegd gezag deelt de in het zesde lid bedoelde gegevens mede aan degene die de mededeling heeft gedaan.

Art. 7.8c

1. Degene die een activiteit onderneemt, aangewezen krachtens artikel 7.4, plicht een milieu-effectrapport te maken indien:
 - a. het bevoegd gezag heeft beslist dat bij de voorbereiding van het besluit een milieu-effectrapport

- moet worden gemaakt;
- b. hij een verklaring heeft gedaan als bedoeld in artikel 7.8a, derde lid.
2. In de gevallen, bedoeld in het eerste lid, onder a en b, zijn de artikelen 14.5 tot en met 14.16 en 7.9 tot en met 7.43 van overeenkomstige toepassing.

Art. 7.8d

1. Indien het bevoegd gezag voornemens is een activiteit te ondernemen, aangewezen krachtens artikel 7.4, neemt het in een zo vroeg mogelijk stadium voor de voorbereiding van het besluit dat krachtens dat artikel is aangewezen een beslissing omtrent de vraag of, vanwege de bijzondere omstandigheden waaronder deze activiteit wordt ondernomen, een milieu-effectrapport moet worden gemaakt. Artikel 7.8b, derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. Onder een zo vroeg mogelijk stadium wordt het volgende verstaan:
 - a. indien het een besluit betreft waarvan krachtens wettelijk voorschrift het voorontwerp van het besluit ter inzage wordt gelegd, het stadium voorafgaand aan de terinzagelegging van dat voorontwerp, of
 - b. indien deze verplichting niet geldt, het stadium voorafgaand aan de terinzagelegging van het ontwerp-besluit.
3. Het bevoegd gezag neemt de beslissing na overleg met de instanties die bij of krachtens een wet moeten worden betrokken bij de voorbereiding van het besluit, aangewezen krachtens artikel 7.4.
4. Het bevoegd gezag maakt de beslissing zo spoedig mogelijk bekend door:
 - a. kennisgeving in een of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huis-bladen, en indien is beslist dat voor de activiteit geen milieu-effectrapport wordt gemaakt, kennisgeving in de Nederlandse Staatscourant;
 - b. terinzagelegging;
 - c. kennisgeving in een publikatie in een ander land indien er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in dat andere land.
5. In kennisgevingen als bedoeld in het vierde lid vermeldt het bevoegd gezag tenminste:
 - a. het tijdstip waarop een exemplaar van de beslissing ter inzage wordt gelegd, alsmede de uren waarop en de plaats waar het ter inzage ligt;
 - b. de strekking van de beslissing;
 - c. wie beroep tegen de beslissing kunnen instellen alsmede het orgaan waarbij en de termijn waarbinnen het beroep kan worden ingesteld;
 - d. dat, indien tegen de beslissing beroep wordt ingesteld, overeenkomstig artikel 107 van de Wet op de Raad van State een verzoek kan worden gedaan tot schorsing van de beslissing dan wel tot het treffen van een voorlopige voorziening.
6. Indien het bevoegd gezag heeft bepaald dat bij de voorbereiding van het besluit een milieu-effectrapport wordt gemaakt, zijn de artikelen 14.5 tot en met 14.16 en 7.9 tot en met 7.43 van overeenkomstige toepassing

Art. 7.8e

De artikelen 7.8a tot en met 7.8d vinden geen toepassing ten aanzien van een activiteit, aangewezen in een algemene maatregel van bestuur krachtens artikel 7.4, voor zover die activiteit bij een provinciale verordening krachtens artikel 7.6, eerste lid, overeenkomstig de omschrijving in die algemene maatregel van bestuur is aangewezen en het een besluit betreft dat ter zake van die activiteit bij die verordening overeenkomstig die maatregel is aangewezen.

§ 7.4. Het milieu-effectrapport**Art. 7.9**

1. In gevallen waarin een besluit bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, wordt genomen op verzoek - al dan niet gedaan ingevolge een wettelijk voorschrift - van degene die de betrokken activiteit onderneemt, maakt deze het milieu-effectrapport.

2. In andere dan de in het eerste lid bedoelde gevallen maakt het bevoegd gezag het milieu-effectrapport.

Art. 7.10

1. Een milieu-effectrapport bevat ten minste:
 - a. een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd;
 - b. een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen;
 - c. een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven;
 - d. een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien die activiteit noch de alternatieven worden ondernomen;
 - e. een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de beschreven alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven;
 - f. een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven;
 - g. een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens;
 - h. een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven.
2. Het milieu-effectrapport is gesteld in de Nederlandse taal, tenzij het bevoegd gezag aan degene die de activiteit onderneemt, bij het geven van de in artikel 7.15 bedoelde richtlijnen toestemming heeft verleend het rapport in een daarbij aangewezen andere taal te stellen. De in het eerste lid, onder h, bedoelde samenvatting is steeds in de Nederlandse taal gesteld.
3. Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt.
4. Het bevoegd gezag kan bepalen dat, indien niet alle nadelige gevolgen voor het milieu kunnen worden beperkt, bij de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven tevens de mogelijkheden worden beschreven om door het treffen van voorzieningen of maatregelen elders de resterende nadelige gevolgen te compenseren.
5. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regelen worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop de in het eerste lid bedoelde gegevens worden bepaald en beschreven.

Art. 7.11

1. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen gegevens worden aangewezen, die een milieu-effectrapport in het belang van een goede besluitvorming, naast de in artikel 7.10 bedoelde, moet bevatten. Daarbij kunnen regelen worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop die gegevens worden bepaald en beschreven.
2. Bij een maatregel krachtens het eerste lid kan worden bepaald dat een aanwijzing of regel slechts geldt in daarbij aangewezen categorieën van gevallen.
3. Onze Ministers kunnen te zamen regelen stellen met betrekking tot de vorm van een milieu-effectrapport.

§ 7.5. De voorbereiding van het milieu-effectrapport

Art. 7.12

1. Indien degene die een activiteit onderneemt, aangewezen krachtens artikel 7.2 of 7.6, eerste lid, voornemens is een verzoek in te dienen tot het nemen van een besluit bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, deelt hij dat voornemen schriftelijk mede aan het bevoegd gezag.
2. Het bevoegd gezag tekent de datum van ontvangst van de mededeling aan op het geschrift waarbij zij is gedaan, en zendt degene die haar heeft gedaan, onverwijld een bewijs van ontvangst, waarin die datum is vermeld.
3. Het zendt tegelijkertijd een exemplaar van de mededeling aan de commissie en aan de adviseurs. Het vermeldt daarbij de datum van ontvangst.
4. Het geeft voorts tegelijkertijd openbaar kennis van de ontvangst van de mededeling door:
 - a. kennisgeving in een of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huis-bladen;
 - b. kennisgeving in de Staatscourant in gevallen waarin Wij, een of meer van Onze Ministers of gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn;
 - c. kennisgeving in een publikatie in een ander land in geval er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in dat andere land.
5. Indien overeenkomstig artikel 14.6, eerste lid, een verzoek is gedaan tot toepassing van artikel 14.5, vindt toepassing van het derde en vierde lid eerst plaats nadat op dat verzoek is beslist.
6. Onze Ministers stellen regelen omtrent de inhoud van een mededeling als bedoeld in het eerste lid en van kennisgevingen als bedoeld in het vierde lid.

Art. 7.13

1. Indien het bevoegd gezag voornemens is een besluit te nemen bij de voorbereiding waarvan het een milieu-effectrapport moet maken, deelt het zijn voornemen schriftelijk mede aan de commissie en aan de adviseurs.
2. Het geeft tegelijkertijd openbaar kennis van zijn voornemen met overeenkomstige toepassing van artikel 7.12, vierde lid. Artikel 7.12, vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Art. 7.14

1. Het bevoegd gezag stelt de commissie en de adviseurs in de gelegenheid advies uit te brengen over het geven van richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effect-rapport.
2. De commissie brengt haar advies uit binnen negen weken na de openbare kennisgeving van de in artikel 7.12, eerste lid, bedoelde mededeling, onderscheidenlijk van het in artikel 7.13, eerste lid, bedoelde voornemen. Indien er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige grensoverschrijdende gevolgen voor het milieu, gaat de commissie in haar advies daarop in.
3. Indien het bevoegd gezag het milieu-effectrapport niet zelf maakt, pleegt het voorts overleg over het geven van richtlijnen inzake de inhoud ervan met degene die de activiteit onderneemt.
4. Het bevoegd gezag stelt een ieder in de gelegenheid opmerkingen te maken over het geven van richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effectrapport.

Art. 7.15

1. Het bevoegd gezag geeft uiterlijk dertien weken na de openbare kennisgeving van een mededeling als bedoeld in artikel 7.12, eerste lid, of van een voornemen als bedoeld in artikel 7.13, eerste lid, richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effect-rapport. In gevallen als bedoeld in artikel 7.13, eerste lid, kan het bevoegd gezag de termijn, bedoeld in de eerste volzin, eenmaal met ten hoogste acht weken verlengen.
2. De in het eerste lid bedoelde richtlijnen kunnen:
 - a. betrekking hebben op de wijze waarop aan het bij of krachtens de artikelen 7.10 of 7.11 bepaalde moet worden voldaan;
 - b. gegevens als bedoeld in artikel 7.10 of 7.11 aanwijzen die het milieu-effect-rapport in elk geval moet inhouden, zo nodig nadat daarnaar onderzoek is verricht.
3. Ingeval de richtlijnen een milieu-effectrapport betreffen, dat moet worden gemaakt bij de voorbereiding

van een besluit waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, kan geen onderzoek als bedoeld in het tweede lid, onder b, worden verlangd ter verkrijging van gegevens als bedoeld in artikel 7.10, eerste lid, onder d.

4. De richtlijnen worden bekendgemaakt aan degene die de activiteit onderneemt, en meegedeeld aan de commissie, de adviseurs en degenen die bij het bevoegd gezag overeenkomstig artikel 7.14, vierde lid, opmerkingen hebben gemaakt. Artikel 3:44, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht is van overeenkomstige toepassing.

Art. 7.16

De artikelen 7.12 tot en met 7.15 vinden geen toepassing indien degene die het milieu-effectrapport zou moeten maken, reeds beschikt over een milieu-effectrapport, opgesteld overeenkomstig het bij of krachtens dit hoofdstuk bepaalde, en in dat milieu-effectrapport als alternatief de activiteit is beschreven, waarop het besluit betrekking heeft, bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport moet worden gemaakt.

§ 7.6 De beoordeling van het milieu-effectrapport

Art. 7.17

1. Een milieu-effectrapport dat niet door het bevoegd gezag is gemaakt, wordt aan het bevoegd gezag overgelegd.
2. Het bevoegd gezag tekent de datum van ontvangst van het rapport daarop aan. Het zendt degene die het heeft overgelegd, een bewijs van ontvangst, waarin die datum is vermeld.

Art. 7.18

1. Indien het bevoegd gezag van oordeel is, dat een aan hem overgelegd milieu-effectrapport, mede gelet op de daarvoor overeenkomstig artikel 7.15 gegeven richtlijnen, niet voldoet aan de bij of krachtens de artikelen 7.10 en 7.11 gestelde regels, dan wel dat het onjuistheden bevat, deelt het dat onder opgave van redenen uiterlijk zes weken na de in artikel 7.17, tweede lid, bedoelde datum mede aan degene die het rapport heeft gemaakt.
2. Indien het bevoegd gezag van oordeel is dat het milieu-effectrapport slechts te kort schiet op ondergeschikte punten, kan het de mededeling, bedoeld in het eerste lid, achterwege laten.
3. Ten aanzien van een milieu-effectrapport met betrekking waartoe het eerste lid toepassing heeft gevonden, blijven de overige artikelen van deze paragraaf buiten toepassing.

Art. 7.19

Het bevoegd gezag kan een orgaan aanwijzen, dat voor de toepassing van de artikelen 7.20 tot en met 7.24, 7.25, tweede lid, en 7.26, derde lid, voor hem in de plaats treedt.

Art. 7.20

1. Het bevoegd gezag zendt van een milieu-effectrapport onverwijld een exemplaar aan de commissie en aan de adviseurs. Het vermeldt daarbij de in artikel 7.17, tweede lid, bedoelde datum.
2. Het geeft openbaar kennis van het milieu-effectrapport. Van een milieu-effectrapport dat niet door het bevoegd gezag is gemaakt, wordt uiterlijk acht weken na de in artikel 7.17, tweede lid, bedoelde datum openbaar kennisgegeven.
3. Een openbare kennisgeving als bedoeld in het tweede lid geschiedt ten minste door:
 - a. kennisgeving in een of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huis-bladen;
 - b. terinzagelegging overeenkomstig artikel 7.22;
 - c. kennisgeving in de Staatscourant in gevallen waarin Wij, een of meer van Onze Ministers of gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn;
 - d. kennisgeving in een publikatie in een ander land in geval er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in dat andere land.

Art. 7.21

1. In kennisgevingen als bedoeld in artikel 7.20, derde lid, vermeldt het bevoegd gezag ten minste:
 - a. een aanduiding van de activiteit waarop het milieu-effectrapport betrekking heeft;
 - b. het tijdstip waarop een exemplaar van het milieu-effectrapport ter inzage wordt gelegd, alsmede de uren waarop en de plaats waar het ter inzage ligt;
 - c. het orgaan waarbij en de termijn waarbinnen door een ieder schriftelijk opmerkingen kunnen worden ingediend met betrekking tot het milieu-effectrapport
 - d. dat overeenkomstig artikel 7.23, vijfde lid, degene die opmerkingen indient, kan verzoeken zijn persoonlijke gegevens niet bekend te maken.
2. Het bevoegd gezag deelt de in het eerste lid, onder b tot en met d, bedoelde gegevens mede aan degene die het milieu-effectrapport heeft overgelegd, aan de commissie en aan de adviseurs.

Art. 7.22

1. Het bevoegd gezag legt met een exemplaar van het milieu-effectrapport een exemplaar ter inzage van de overeenkomstig artikel 7.15 gegeven richtlijnen inzake de inhoud van dat rapport en van de adviezen en opmerkingen, die daar omtrent overeenkomstig het bij of krachtens artikel 7.14 bepaalde zijn ingebracht.
2. Het voegt telkens zo spoedig mogelijk bij de ter inzage liggende stukken de overige stukken waarvan de terinzagelegging in dit hoofdstuk is voorgeschreven.
3. Vanaf de dag waarop het milieu-effectrapport ter inzage is gelegd, kan een ieder de ter inzage liggende stukken kosteloos inzien tot het tijdstip waarop het besluit bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport is gemaakt, onherroepelijk is geworden. Het bevoegd gezag stelt de uren waarop en de plaats waar de stukken kunnen worden ingezien, vast, met dien verstande dat de stukken gedurende vier weken nadat het milieu-effectrapport ter inzage is gelegd, in elk geval kunnen worden ingezien tijdens de werkuren alsmede desgevraagd ten minste gedurende drie aaneengesloten uren per week buiten de werkuren. Het bevoegd gezag verstrekt een ieder desgevraagd, tegen betaling van de kosten, voor zover mogelijk een exemplaar van de stukken.

Art. 7.23

1. Gedurende een door het bevoegd gezag te bepalen termijn van ten minste vier weken vanaf de dag waarop het milieu-effectrapport ter inzage is gelegd, kan een ieder opmerkingen over het milieu-effectrapport schriftelijk inbrengen.
2. De opmerkingen kunnen slechts betrekking hebben op het, mede gelet op de overeenkomstig artikel 7.15 gegeven richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effectrapport, niet voldoen van het rapport aan de bij of krachtens de artikelen 7.10 en 7.11 gestelde regels dan wel op onjuistheden die het rapport bevat.
3. De opmerkingen worden ingediend bij het bevoegd gezag. Op het stuk waarbij dat geschiedt, wordt de datum van ontvangst aangetekend.
4. Het bevoegd gezag zendt van ieder zodanig stuk zo spoedig mogelijk een exemplaar aan degene die het milieu-effectrapport heeft overgelegd, aan de commissie en aan de adviseurs. Het legt een exemplaar ter inzage.
5. De persoonlijke gegevens van degene die opmerkingen heeft ingediend, worden, indien hij daarom verzoekt, niet bekendgemaakt. Het verzoek wordt schriftelijk onder vermelding van de in de eerste volzin bedoelde gegevens, tegelijkertijd met de opmerkingen, ingediend bij het bevoegd gezag.

Art. 7.24

1. Een ieder kan opmerkingen over het milieu-effectrapport mondeling inbrengen tijdens een openbare zitting, die op een daartoe door het bevoegd gezag vastgestelde tijd en plaats wordt gehouden. Het bevoegd gezag maakt tijd en plaats van de te houden openbare zitting ten minste twee weken tevoren bekend met overeenkomstige toepassing van artikel 7.20, derde lid, onder a en c. Het deelt de in de vorige volzin bedoelde gegevens mede aan degene die het milieu-effectrapport heeft overgelegd, aan de commissie en aan de adviseurs. Artikel 7.23, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. Het bevoegd gezag draagt ervoor zorg dat zo spoedig mogelijk een verslag wordt gemaakt van het

tijdens de zitting voorgevallene.

3. Het bevoegd gezag zendt zo spoedig mogelijk een exemplaar van het verslag toe aan degene die het milieu-effectrapport heeft overgelegd, aan de commissie, aan de adviseurs en aan degenen die ter zitting aanwezig waren, voor zover zij hun naam en adres ter zitting hebben opgegeven. Het legt gelijktijdig een exemplaar van het verslag ter inzage.

Art. 7.25

1. Een adviseur die gebruik maakt van de hem door het bevoegd gezag geboden gelegenheid advies over het milieu-effectrapport uit te brengen, zendt zijn advies voor het einde van de ingevolge artikel 7.23, eerste lid, geldende termijn aan het bevoegd gezag. Artikel 7.23, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. Het bevoegd gezag zendt van ieder advies zo spoedig mogelijk een exemplaar aan degene die het milieu-effectrapport heeft overgelegd, en aan de commissie. Het legt een exemplaar ter inzage.

Art. 7.26

1. De commissie wordt tot uiterlijk vijf weken na het einde van de ingevolge artikel 7.23, eerste lid, geldende termijn dan wel, indien de in artikel 7.24 bedoelde openbare zitting plaatsvindt na afloop van die termijn, tot uiterlijk vijf weken na het tijdstip waarop die openbare zitting is gehouden, in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen. Artikel 7.23, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. De commissie betreft in haar advies de overeenkomstig de artikelen 7.23, 7.24 en 7.25 ingediende opmerkingen en adviezen.
3. Indien er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige grensoverschrijdende gevolgen voor het milieu, gaat de commissie in haar advies daarop in.
4. Artikel 7.25, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

§ 7.7. Het besluit

Art. 7.27

1. Het bevoegd gezag neemt een besluit bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, niet dan nadat toepassing is gegeven aan de artikelen 7.12 tot en met 7.26.
2. Het bevoegd gezag neemt een zodanig besluit evenmin, indien de gegevens die in het milieu-effectrapport zijn opgenomen, redelijkerwijs niet meer aan het besluit ten grondslag kunnen worden gelegd in verband met aanmerkelijke wijziging van de omstandigheden waarvan bij het maken van het milieu-effectrapport is uitgegaan.
3. Het bevoegd gezag neemt een beslissing omtrent een activiteit die in een algemene maatregel van bestuur krachtens artikel 7.4 is aangewezen en ten aanzien waarvan geen provinciale verordening krachtens artikel 7.6, eerste lid, van toepassing is, niet dan nadat toepassing is gegeven aan de artikelen 7.8a. tot en met 7.8d.

Art. 7.28

Het bevoegd gezag laat een aanvraag om een besluit als bedoeld in artikel 7.27 buiten behandeling indien

- a. bij het indienen van de aanvraag geen milieu-effectrapport is overgelegd;
 - b. ten aanzien van het overgelegde milieu-effectrapport artikel 7.18, eerste lid, toepassing heeft gevonden;
 - c. in gevallen waarin krachtens artikel 14.5 ter voorbereiding van meer dan een besluit één milieu-effectrapport wordt gemaakt, de van hem afkomstige aanvragen tot het nemen van de andere betrokken besluiten niet tegelijkertijd worden ingediend.
2. Het bevoegd gezag verklaart de aanvrager tevens niet-ontvankelijk indien een besluit als bedoeld in artikel 7.8a krachtens wettelijk voorschrift op aanvraag wordt genomen en
 - a. bij het indienen van de aanvraag geen afschrift is gevoegd van de beslissing krachtens artikel 7.8b, eerste lid, inhoudende dat geen milieu-effectrapport hoeft te worden gemaakt, of
 - b. bij het indienen van de aanvraag geen milieu-effectrapport is overgelegd.

Art. 7.29

Indien van een aanvraag als bedoeld in artikel 7.28, openbaar kennis wordt gegeven, wordt van het milieu-effectrapport - zo nodig in afwijking van artikel 7.20, tweede lid, tweede volzin - in ieder geval gelijktijdig openbaar kennisgegeven.

Art. 7.30

1. Indien krachtens wettelijk voorschrift van het voorontwerp of het ontwerp van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, openbaar kennis wordt gegeven, wordt van het milieu-effectrapport gelijktijdig openbaar kennisgegeven, behoudens in gevallen als bedoeld in artikel 7.29. Indien krachtens wettelijk voorschrift zowel van een voorontwerp als van een ontwerp van het besluit openbaar kennis wordt gegeven, wordt van het milieu-effectrapport gelijktijdig met het voorontwerp kennisgegeven.
2. Van het ontwerp van een zodanig besluit wordt, indien van een aanvraag om of een voorontwerp van het besluit openbaar kennis is gegeven, niet openbaar kennisgegeven dan nadat toepassing is gegeven aan de artikelen 7.17 tot en met 7.26.

Art. 7.31

Indien een aanvraag als bedoeld in artikel 7.28 of krachtens wettelijk voorschrift het voorontwerp of het ontwerp van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, ter inzage wordt gelegd, wordt het milieu-effectrapport in ieder geval daarbij ter inzage gelegd.

Art. 7.32

1. Indien met betrekking tot een aanvraag als bedoeld in artikel 7.28, dan wel tot het voorontwerp of het ontwerp van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, opmerkingen of bedenkingen kunnen worden ingediend, kunnen opmerkingen over het milieu-effectrapport in ieder geval gelijktijdig worden ingediend met opmerkingen of bedenkingen met betrekking tot het stuk van dat rapport tegelijkertijd openbaar kennis is gegeven.
2. Indien opmerkingen en bedenkingen met betrekking tot een zodanige aanvraag of een zodanig voorontwerp of ontwerp krachtens wettelijk voorschrift gedurende een termijn van vier weken of van langer dan vier weken kunnen worden ingediend, kan het bevoegd gezag ingevolge artikel 7.23, eerste lid, geen langere dan die termijn bepalen.

Art. 7.33

1. Indien bij de voorbereiding van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, een openbare zitting wordt gehouden, wordt deze zitting behoudens in gevallen als bedoeld in artikel 13.18 tevens gehouden ter uitvoering van artikel 7.24.
2. Indien bij de voorbereiding van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, anderszins de gelegenheid moet worden gegeven tot het mondeling inbrengen van bedenkingen, wordt deze gelegenheid in ieder geval gegeven tijdens de zitting ter uitvoering van artikel 7.24.

Art. 7.34

1. Indien met betrekking tot handelingen als bedoeld in de artikelen 7.28, eerste lid, en 7.29 tot en met 7.33 de krachtens deze wet en krachtens andere wettelijke voorschriften geldende termijnen niet even lang zijn, geldt voor de betrokken perioden met betrekking tot de totstandkoming van het besluit de langste van die termijnen.
2. Indien krachtens wettelijk voorschrift een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, binnen een bepaalde termijn moet worden genomen, wordt die termijn verlengd met vier weken, alsmede, indien ingevolge het eerste lid langere termijnen in de plaats treden van termijnen die bij de totstandkoming van het besluit zouden gelden, met de som van de verschillen tussen de laatstbedoelde en de ingevolge het eerste lid geldende termijnen.

Art. 7.35

1. Bij het nemen van een besluit als bedoeld in artikel 7.27 houdt het bevoegd gezag rekening met alle gevolgen die de activiteit waarop het besluit betrekking heeft, voor het milieu kan hebben.
2. Behoudens voor zover bij of krachtens het derde tot en met zesde lid anders is voorzien, is het eerste lid slechts van toepassing voor zover de wettelijke regeling waarop het besluit berust, zich daartegen niet verzet.
3. Het bevoegd gezag kan, indien krachtens artikel 7.2, 7.4 of 7.6 ter zake van een activiteit slechts één besluit is aangewezen op de totstandkoming waarvan afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, ongeacht de beperkingen die ter zake in de wettelijke regeling waarop het besluit berust, zijn gesteld:
 - a. naast de voorwaarden, voorschriften en beperkingen tot het opnemen waarvan het ingevolge die wettelijke regeling bevoegd is, in het besluit tevens alle andere voorwaarden, voorschriften en beperkingen opnemen, die nodig zijn ter bescherming van het milieu;
 - b. een besluit nemen, ertoe strekkende dat de activiteit niet wordt ondernomen, indien het ondernemen van die activiteit tot ontoelaatbare nadelige gevolgen voor het milieu kan leiden.
4. Indien op de totstandkoming van meer dan een van de krachtens artikel 7.2, 7.4 of 7.6 ter zake van eenzelfde activiteit aangewezen besluiten afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, wordt een van die besluiten aangewezen als het besluit waarop het derde lid van toepassing is. Bij die aanwijzing kan worden bepaald dat zij slechts geldt in daarbij aangegeven gevallen. De aanwijzing geschiedt bij algemene maatregel van bestuur.
5. Met betrekking tot het krachtens het vierde lid aangewezen besluit is het derde lid van toepassing, met dien verstande dat slechts voorwaarden, voorschriften en beperkingen kunnen worden gesteld met betrekking tot onderwerpen waar omtrent geen voorwaarden, voorschriften en beperkingen kunnen worden gesteld bij de andere in het vierde lid bedoelde besluiten.
6. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regelen worden gesteld met betrekking tot de toepassing van het derde lid.

Art. 7.36

Een krachtens een andere wettelijke regeling te nemen besluit wordt, ook voor zover daarbij artikel 7.35 wordt toegepast, geacht krachtens die regeling te worden genomen.

Art. 7.37

1. In een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, vermeldt het bevoegd gezag, in ieder geval voor zover de inhoud van het milieu-effectrapport daarop van invloed is, de gronden waarop het berust. Het geeft tevens de wijze aan, waarop rekening is gehouden met de gevolgen voor het milieu van de activiteit waarop het besluit betrekking heeft, en vermeldt hetgeen is overwogen omtrent de in het milieu-effectrapport beschreven alternatieven. Voorts vermeldt het daarbij hetgeen is overwogen omtrent de overeenkomstig de artikelen 7.23 tot en met 7.26 ter zake van het milieu-effectrapport ingebrachte opmerkingen en adviezen.
2. Het bevoegd gezag bepaalt bij het besluit de termijn of de termijnen alsmede de wijze waarop het het onderzoek, bedoeld in artikel 7.39, zal verrichten.

Art. 7.38

1. Van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, doet het bevoegd gezag zo spoedig mogelijk mededeling door toezending van een exemplaar aan degenen die overeenkomstig artikel 7.23 of 7.24 opmerkingen hebben ingediend, aan de commissie en aan de adviseurs. Artikel 3:44, derde en vijfde lid, van de Algemene wet bestuursrecht is van overeenkomstige toepassing.
2. Het doet van zijn besluit tevens zo spoedig mogelijk mededeling met overeenkomstige toepassing van artikel 7.20, derde lid, onder a en c. Het voegt een exemplaar van het besluit bij de overeenkomstig artikel 7.22 ter inzage gelegde stukken.

§ 7.8. Activiteiten met mogelijke grensoverschrijdende milieugevolgen

Art. 7.38a

1. Indien een activiteit bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, belangrijke nadelige gevolgen kan hebben voor het milieu in een ander land wordt de in het kader van dit hoofdstuk verzamelde informatie aan de regering of een door die regering aan te wijzen autoriteit in het andere land verstrekt op hetzelfde tijdstip als deze in Nederland bekend wordt gemaakt.
2. De informatie dient als grondslag voor het in het kader van de bilaterale betrekkingen eventueel noodzakelijke overleg.
3. Onze Minister is belast met de taken voortvloeiend uit de toepassing van het eerste en tweede lid.

Art. 7.38b

Behoudens het bepaalde in artikel 7.38a, eerste lid, informeert Onze Minister zo spoedig mogelijk nadat uit de in het kader van dit hoofdstuk verzamelde informatie duidelijk is geworden dat er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in een ander land de regering of eendoor die regering aan te wijzen autoriteit in dat andere land. Artikel 7.38a, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

Art. 7.38c

1. Het bevoegd gezag zendt, indien er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in een ander land een exemplaar van de mededeling als bedoeld in artikel 7.12 aan Onze Minister met daarbij het verzoek om toepassing te geven aan artikel 7.38a, eerste lid.
2. Het bevoegd gezag zendt, indien er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in een ander land een exemplaar van de richtlijnen als bedoeld in artikel 7.15 aan Onze Minister met daarbij het verzoek toepassing te geven aan artikel 7.38a, eerste lid.
3. Het bevoegd gezag zendt, indien er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in een ander land, een exemplaar van het milieu effectrapport als bedoeld in artikel 7.20 aan Onze Minister met daarbij het verzoek om toepassing te geven aan artikel 7.38a, eerste lid.

Art. 7.38d

Indien een ander land mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu meent te kunnen ondervinden van een activiteit in Nederland bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, geeft Onze Minister op verzoek van dit land toepassing aan artikel 7.38a, eerste en tweede lid.

Art. 7.38e

Indien een ander land mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kan ondervinden van een activiteit in Nederland bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, kan Onze Minister bepalen dat het bevoegd gezag het besluit bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport moet worden gemaakt, niet neemt dan nadat Onze Minister gedurende drie maanden na het einde van de in artikel 7.26 bedoelde termijn in de gelegenheid is gesteld de uitkomsten van het overleg, bedoeld in artikel 7.38a, tweede lid, aan het bevoegd gezag te doen toekomen.

Art. 7.38f

1. Indien in het milieu-effectrapport of in het advies, bedoeld in artikel 7.26, aandacht wordt geschonken aan mogelijke belangrijke nadelige grensoverschrijdende milieugevolgen vermeldt het bevoegd gezag in het besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, hetgeen daaromtrent is overwogen.
2. Indien Onze Minister het bevoegd gezag binnen de termijn, bedoeld in artikel 7.38e, de uitkomsten van het overleg, bedoeld 7.38a, tweede lid, heeft doen toekomen vermeldt het bevoegd gezag in een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, hetgeen is overwogen omtrent de uitkomsten van dat overleg.

Art. 7.38g

1. Indien een voorgenomen activiteit in een ander land mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in Nederland kan hebben, draagt Onze Minister zorg voor het onderhouden van de contacten met dat land.
2. Onze Minister kan bij uitvoering van het eerste lid de commissie om advies verzoeken.

§ 7.9. Evaluatie

Art. 7.39

Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen.

Art. 7.40

Degene die de activiteit onderneemt, is verplicht aan het bevoegd gezag desgevraagd alle medewerking te verlenen en alle inlichtingen te verstrekken, die het redelijkerwijs voor het verrichten van het in artikel 7.39 bedoelde onderzoek behoeft.

Art. 7.41

Het bevoegd gezag stelt een verslag op van het onderzoek. Het zendt zo spoedig mogelijk een exemplaar van het verslag aan degene die de activiteit onderneemt, aan de commissie en aan de adviseurs. Het maakt het verslag gelijktijdig bekend met overeenkomstige toepassing van artikel 7.20, derde lid, onder a en c.

Art. 7.42

1. Indien uit het in artikel 7.39 bedoelde onderzoek blijkt dat de activiteit in belangrijke mate nadeliger gevolgen voor het milieu heeft dan die welke bij het nemen van het besluit werden verwacht, neemt het bevoegd gezag, indien dat naar zijn oordeel nodig is, de hem ter beschikking staande maatregelen ten einde die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.
2. Met betrekking tot wijziging of intrekking van het besluit zijn de artikelen 7.35 en 7.36 van overeenkomstige toepassing.

Art. 7.43

Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regelen worden gesteld met betrekking tot het in artikel 7.39 bedoelde onderzoek, met betrekking tot het daarover uit te brengen verslag en met betrekking tot de bekendmaking van het verslag en van de in artikel 7.42 bedoelde maatregelen.

Besluit milieu-effectrapportage

Besluit van 4 juli 1994, No. 540, houdende uitvoering van het hoofdstuk Milieu-effectrapportage van de Wet milieubeheer (Besluit milieu-effectrapportage 1994)

Op de voordracht van Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, gedaan mede namens de Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, van 13 mei 1993, nr. MJZ13593014, Centrale Directie Juridische Zaken, afdeling Wetgeving;

Gelet op het op 25 februari 1991 te Espoo tot stand gekomen Verdrag inzake milieu-effectrapportage in grensoverschrijdend verband met aanhangsel (Trb. 1991, 104 en 174);

Gelet op richtlijn nr. 85/337/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 27 juni 1985 betreffende milieu-effectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten (PbEG, L175/40);

Gelet op artikel II van de wet van 23 april 1986 houdende uitbreiding van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Regelen met betrekking tot milieu-effectrapportage) en op de artikelen 7.2, 7.4, 7.5, achtste lid, 7.8e en 7.35, vierde lid, van de Wet milieubeheer.

Gezien de adviezen van de Raad voor het milieubeheer (25 november 1992, kenmerk ABJ-92/1108), de Natuurbeschermingsraad (9 november 1992, kenmerk 92814), en de Raad van advies voor de ruimtelijke ordening (27 november 1992, kenmerk CL/362);

De Raad van State gehoord (advies van 28 maart 1994, no. W08.93.0297);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, uitgebracht mede namens de Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, van 24 juni 1994, nr. MJZ24694038, Centrale Directie Juridische Zaken, afdeling Wetgeving;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Hoofdstuk 1. Begripsbepalingen

Art. 1.

In dit besluit wordt verstaan onder: de wet: de Wet milieubeheer; de bijlage: de bij dit besluit behorende bijlage.

Hoofdstuk 2. Activiteiten en besluiten ten aanzien waarvan het maken van een Milieu-effectrapport verplicht is of ten aanzien waarvan de artikelen 7.8a tot en met 7.8d van de wet moeten worden toegepast

Art. 2.

1. Als activiteiten als bedoeld in artikel 7.2, eerste lid, van de wet worden aangewezen de activiteiten die behoren tot een categorie die in onderdeel C van de bijlage is omschreven.
2. Als activiteiten als bedoeld in artikel 7.4, eerste lid, van de wet worden aangewezen de activiteiten die behoren tot een categorie die in onderdeel D van de bijlage is omschreven.
3. Als de besluiten van bestuursorganen ter zake van de activiteiten, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt of de artikelen 7.8a tot en met 7.8d van de wet moeten worden toegepast, worden aangewezen de besluiten die in onderdeel C onderscheidenlijk onderdeel D van de bijlage bij de betrokken categorie van activiteiten zijn vermeld.

4. Voor zover in de bijlage bij een categorie van activiteiten categorieën van gevallen zijn aangegeven, geldt de verplichting tot het maken van een milieu-effectrapport of de verplichting tot het toepassen van de artikelen 7.8a tot en met 7.8d van de wet slechts in zodanige gevallen.

Art. 3.

Er wordt een milieu-effectrapport gemaakt dan wel de artikelen 7.8a tot en met 7.8d van de wet worden toegepast in gevallen waarin met het oog op het nemen van een beslissing op hoofdlijnen met betrekking tot de plaats van een activiteit, behorende tot een categorie die is omschreven in onderdeel C onderscheidenlijk onderdeel D van de bijlage:

- a. een plan als bedoeld in artikel 2a, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening,
- b. een gehele of gedeeltelijke herziening of intrekking van een plan als bedoeld in artikel 2b, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, dan wel een door een of meer van Onze ministers aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal toe te zenden nota wordt voorbereid.

Hoofdstuk 3. Nadere regels omtrent de indiening en behandeling van een verzoek om een ontheffing van de verplichting tot het maken van een Milieu-effectrapport

Art. 4.

1. Een verzoek om ontheffing ingevolge artikel 7.5 van de wet wordt gericht tot Onze Ministers.
2. Het wordt in tweevoud ingediend bij Onze Minister, die voor doorzending van een exemplaar aan Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij zorg draagt.

Art. 5.

1. Een verzoek om een ontheffing ingevolge artikel 7.5, eerste lid, van de wet bevat in elk geval:
 - a. een beschrijving van de voorgenomen activiteit;
 - b. een beschrijving van de omstandigheden waaronder de activiteit zal worden uitgevoerd;
 - c. de redenen voor het verzoek, en
 - d. ingeval de ontheffing wordt gevraagd ingevolge artikel 7.5, eerste lid, onder c, van de wet, een aanduiding van de mogelijke nadelige gevolgen voor het milieu.
2. Een verzoek om een ontheffing ingevolge artikel 7.5, tweede lid, van de wet bevat in elk geval gegevens als bedoeld in het eerste lid, onder a en c, alsmede omtrent het stadium van voorbereiding van de activiteit of van het daarover te nemen besluit.
3. Indien in een verzoek als bedoeld in het eerste of tweede lid wordt verwezen naar stukken, gaat het verzoek vergezeld van een exemplaar van die stukken.

Art. 6.

1. Onze Ministers doen van een verzoek als bedoeld in artikel 5, eerste of tweede lid, onverwijld mededeling door:
 - a. kennisgeving in één of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huis-bladen op zodanige wijze dat het daarmee beoogde doel zo goed mogelijk wordt bereikt;
 - b. kennisgeving in de Staatscourant.
2. Een kennisgeving als bedoeld in het eerste lid vermeldt ten minste:
 - a. de zakelijke inhoud van het verzoek;
 - b. het tijdstip waarop een exemplaar van het verzoek ter inzage wordt gelegd, alsmede de uren waarop en de plaats waar het ter inzage ligt;
 - c. de termijn waarbinnen door een ieder bij Onze Ministers schriftelijk bedenkingen naar voren kunnen worden gebracht tegen het verlenen van de gevraagde ontheffing;
 - d. dat degene die schriftelijk bedenkingen naar voren brengt, kan verzoeken zijn persoonlijke gegevens niet bekend te maken.
3. Een exemplaar van het verzoek wordt in ieder geval ter inzage gelegd op de Ministeries van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, op de griffie

- van de provincie, waarbinnen de gemeente of gemeenten waar de activiteit zal worden ondernomen gelegen is of gelegen zijn, en op de secretarie van die gemeente of gemeenten.
4. Met een exemplaar van het verzoek wordt tevens ter inzage gelegd een exemplaar van de stukken, die redelijkerwijs nodig kunnen zijn voor de beoordeling van dat verzoek, voor zover deze stukken Onze Ministers bekend zijn.
 5. Vanaf de dag waarop het verzoek ter inzage is gelegd, kan een ieder de ter inzage liggende stukken tijdens de werkuren alsmede desgevraagd ten minste gedurende drie aaneengesloten uren per week buiten de werkuren kosteloos inzien tot het einde van de termijn waarbinnen bedenkingen naar voren kunnen worden gebracht tegen het verlenen van de gevraagde ontheffing.
 6. Onze Ministers, gedeputeerde staten en burgemeester en wethouders verstrekken een ieder desgevraagd, tegen betaling van de kosten, voor zover mogelijk een exemplaar van de ter inzage liggende stukken.
 7. Gedurende ten minste twee weken en ten hoogste vier weken vanaf de dag waarop het verzoek ter inzage is gelegd, kan een ieder bij Onze Ministers tegen het verlenen van de gevraagde ontheffing schriftelijke bedenkingen naar voren brengen.
 8. Onze Ministers zenden van ieder stuk waarbij bedenkingen naar voren worden gebracht zo spoedig mogelijk een exemplaar aan de aanvrager, het bevoegd gezag en de commissie, voor zover deze ingevolge artikel 7.5, zesde lid, van de wet in de gelegenheid wordt gesteld advies uit te brengen omtrent het verzoek. Voor zover mogelijk wordt telkens een exemplaar van een stuk als vorenbedoeld gevoegd bij de reeds ter inzage liggende stukken.
 9. De persoonlijke gegevens van degene die schriftelijk bedenkingen naar voren heeft gebracht, worden, indien hij daarom verzoekt, niet bekend gemaakt.
 10. Een exemplaar van een ingevolge artikel 7.5, zesde lid, van de wet uitgebracht advies wordt zo spoedig mogelijk gevoegd bij de reeds ter inzage liggende stukken

Art. 7.

Uiterlijk twee weken na de mededeling, bedoeld in artikel 7.5, zevende lid, van de wet, doen Onze Ministers gelijktijdig mededeling van de beslissing op het verzoek, bedoeld in artikel 5, eerste oftweede lid door:

- a. kennisgeving van de strekking van de beslissing met overeenkomstige toepassing van artikel 6, eerste lid;
- b. terinzagelegging van een exemplaar van de beslissing met overeenkomstige toepassing van artikel 6, derde lid;
- c. toezending van een exemplaar van de beslissing aan degenen die ingevolge artikel 6, vijfde lid, schriftelijk bedenkingen naar voren hebben gebracht.

Hoofdstuk 4. Aanwijzing van besluiten waarop artikel 7.35, derde lid, van de wet van toepassing is

Art. 8.

In gevallen waarin achter een activiteit onder de categorie-omschrijving in de onderdelen C en D van de bijlage meer dan één besluit waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn, als besluit is vermeld, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, en tot die besluiten behoort:

- a. de beslissing omtrent het verlenen van de vergunning, bedoeld in de artikelen 15 en 29 van de Kernenergiewet,
- b. de beslissing omtrent het verlenen van de vergunning, krachtens artikel 8.1 van de wet,
- c. de beslissing omtrent het verlenen van de vergunning, bedoeld in artikel 3 van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren, is artikel 7.35, derde lid, bij uitsluiting van toepassing op de eerste van de onder a tot en met c genoemde beslissingen die in het desbetreffende geval nodig is.

Hoofdstuk 5. overgangs- en slotbepalingen

Art. 9.

1. Het maken van een milieu-effectrapport is niet verplicht in gevallen waarin voor een activiteit als omschreven in onderdeel B van de bijlage, bepalingen 1, onder a, en 2, onder a, en in onderdeel C van de bijlage, onder 2.2, 3.2 en 3.3, het tracé of plan op het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit reeds door het bevoegd gezag is vastgesteld.
2. Het maken van een milieu-effectrapport is voorts niet verplicht in de gevallen waarbij voor een activiteit als omschreven in onderdeel C van de bijlage de daaraan toegedachte lokatie reeds is opgenomen in een streek-, structuur- of bestemmingsplan, en bij de vaststelling of herziening van een streek-, structuur of bestemmingsplan deze lokatie in één of meer van die plannen in hoofdzaak wordt gehandhaafd, mits dat plan dan wel - ingeval de lokatie in meerdere plannen is opgenomen - het meest recente van die plannen op het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit niet langer vigeert dan 10 jaar.
3. Het maken van een milieu-effectrapport is voorts niet verplicht in gevallen waarin voor een activiteit als omschreven in onderdeel C van de bijlage, onder 8.1, 8.2 en 8.4, het tracé of plan voor 1 september 1987 door het bevoegd gezag is vastgesteld, onderscheidenlijk het besluit krachtens artikel 143b van het Mijn reglement 1964 reeds is genomen en bij de vaststelling van een ruimtelijk plan de aan de activiteit toegedachte lokatie in hoofdzaak wordt gehandhaafd.
4. Het maken van een milieu-effectrapport is voorts niet verplicht in gevallen waarin voor een activiteit als omschreven in onderdeel C van de bijlage, onder 18.1, een besluit met toepassing van hoofdstuk 7 van de wet reeds is genomen en voor die activiteit een nieuw besluit wordt genomen, mits er geen verandering van de activiteit plaats vindt.
5. Het toepassen van de artikelen 7.8a tot en met 7.8d van de wet is voor activiteiten als omschreven in onderdeel D van de bijlage, onder 1, 19 en 20 voorts niet verplicht in de gevallen als bedoeld in het tweede lid.

Art. 10.

1. Het maken van een milieu-effectrapport bij de voorbereiding van een besluit als aangewezen krachtens artikel 7.2, eerste lid, of artikel 7.4, eerste lid, en het toepassen van de artikelen 7.8a tot en met 7.8d van de wet is niet verplicht in de gevallen waarin:
 - a. het besluit, indien het is genomen voor de inwerkingtreding van dit besluit, voor dezelfde activiteit opnieuw moet worden genomen omdat het door de rechter is vernietigd en er geen verandering van de activiteit plaatsvindt;
 - b. het besluit na de inwerkingtreding van dit besluit voor dezelfde activiteit op nieuw moet worden genomen omdat het besluit slechts geldt voor een daarin aangegeven termijn en er geen verandering van de activiteit plaatsvindt;
 - c. voor die activiteit naast een reeds genomen besluit nog een ander besluit wordt genomen en er geen verandering van de activiteit plaatsvindt.
2. Het eerste lid is niet van toepassing voor activiteiten als bedoeld in artikel 4, eerste lid, van de richtlijn nr. 85/337/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 27 juni 1985 betreffende milieu-effectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten (PbEG, L175/40) indien voor het reeds genomen besluit geen milieu-effectrapport is gemaakt.

Art. 11.

Het maken van een milieu-effectrapport is niet verplicht in de gevallen waarin met betrekking tot een activiteit als bedoeld in onderdeel C van de bijlage, onder 9.2 en 9.3, een voorontwerp van het landinrichtingsplan als bedoeld in artikel 76 van de Landinrichtingswet voor de datum van inwerking-treding van dit besluit ter inzage is gelegd.

Art. 12.

Het maken van een milieu-effectrapport is niet verplicht in gevallen waarin het een wijziging betreft van een

activiteit als bedoeld in onderdeel C van de bijlage, onder categorie 18, die rechtstreeks het gevolg is van de inwerkingtreding van het Stortbesluit bodembescherming.

Art. 13.

Een verzoek als bedoeld in artikel 5, eerste of tweede lid, van het Besluit milieu-effectrapportage dat is ingediend voor het tijdstip waarop dit besluit in werking treedt, wordt gelijkgesteld met een verzoek dat wordt ingediend op grond van artikel 5, eerste of tweede lid, van dit besluit.

Art. 14.

Op het tijdstip waarop het bij koninklijke boodschap van 8 april 1992 bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediende voorstel van wet tot wijziging van de Luchtvaartwet (aanwijzing en gebruik van luchtvaartterreinen, strafbepalingen en dwangsomregelingen) tot wet wordt verheven en de betrokken wet in werking treedt, wordt in onderdeel C, onder 6.3, het tweede streepje in kolom 2 vervangen door:

- een wijziging van een geluidszone als bedoeld in artikel 25a van de Luchtvaart wet, van een variant geluidszone als bedoeld in artikel 25b van die wet of van een tijdelijke geluidszone, als bedoeld in artikel 25c van die wet.

Art. 15.

Het Besluit milieu-effectrapportage wordt ingetrokken.

Art. 16.

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 september 1994.

Art. 17.

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit milieu-effect-rapportage 1994.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,

De Staatssecretaris van Landbouw,
Natuurbeheer en Visserij,

Bijlage, behorende bij het Besluit milieu-effectrapportage 1994

Onderdeel A. Begripsbepaling

1. In deze bijlage wordt verstaan onder:

hoofdweg: weg waarvoor een verbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve hoofdwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;

autoweg: weg, bestemd voor autoverkeer, alleen toegankelijk via knooppunten of door verkeerslichten geregelde kruispunten en waarop het in het bijzonder is verboden te stoppen en te parkeren (Europese Overeenkomst inzake internationale hoofdverkeerswegen), of een weg als bedoeld in artikel 1, onder d, van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990;

landelijke railweg: railweg waarvoor een verbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve railwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;

hoofdvaarweg: vaarweg waarvoor een verbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve hoofdvaarwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;

ruimtelijk plan: streek-, structuur- of bestemmingsplan, alsmede:

- a. uitwerking of afwijking als bedoeld in artikel 4a, achtste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;
- b. uitwerking of een wijziging als bedoeld in artikel 11 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;
- c. vrijstelling als bedoeld in artikel 17, 19 of 40 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;
- d. aanwijzing als bedoeld in artikel 6, tweede lid, 37, tweede lid, of 37, vijfde lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening; continentaal plat: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van de Mijnwet;

gevoelig gebied:

- a. beschermd natuurmonument of staatsnatuurmonument, aangewezen ingevolge artikel 7 of artikel 21 van de Natuurbeschermingswet,
- b. kerngebied, natuurontwikkelingsgebied of begrensde verbindingzone, deel uitmakend van de ecologische hoofdstructuur, zoals vastgelegd in een geldend streekplan, dan wel bij ontbreken daarvan voorkomend op de kaart Ecologische Hoofdstructuur in deel 3 van het Structuurschema Groene Ruimte (Kamerstukken 1992/93, 22 880, nr. 5),
- c. gebied met behoud en herstel van bestaande landschapskwaliteit, zoals vastgelegd in een geldend streekplan, dan wel bij ontbreken daarvan voorkomend op de kaart Landschap behorend bij deel 3A van het Structuurschema Groene Ruimte (Kamerstukken 1993/94, 22 880, nr. 39),
- d. krachtens artikel 1.2, tweede lid, onder a, van de wet bij provinciale verordening aangewezen gebied waarvoor met het oog op de waterwinning regels zijn gesteld ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater;

weidevogelgebied: weidevogelgebied dat voorkomt op de kaart Belangrijke gebieden voor weidevogels, behorend bij deel 3 van het Structuurschema Groene Ruimte:

Hoofdtransportleiding: een buisleiding die als zodanig is omschreven in het Structuurschema Buisleidingen (Kamerstukken 11, 1984/5, 17 375, nrs. 37-38);

deltadijk: versterkingen als bedoeld in artikel 1, onder II, van de Deltawet;

rivierdijk:

1. primaire waterkering langs het IJsselmeer, de Rijn en de Maas en hun takken;
2. waterkering langs het Markermeer en de randmeren;

dam: in een oppervlaktewater gelegde waterkering;

mestvarkeneenheid: hetgeen daaronder wordt verstaan in het Besluit melkrundveehouderijen milieubeheer;

geluidsgevoelige bestemmingen: gebouwen als bedoeld in artikel 4, derde lid, van het Besluitgrenswaarden binnen zones rond industrieterreinen, met uitzondering van de gymnastieklokale als bedoeld in het vierde lid van dat artikel en geluidsgevoelige terreinen als bedoeld in artikel 4a, vierdelid, onder a en b, van dat besluit;

verstedelijkt gebied: de hieronder genoemde gemeenten die als zodanig, dan wel tezamen een verstedelijkt gebied vormen:

- Amsterdam, Almere, Zaanstad, Amstelveen, Diemen, Haarlemmermeer, Purmerend;
- Alkmaar, Heerhugowaard;
- Haarlem, Heemstede, Velsen;
- Hilversum;
- Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest;
- Den Haag, Delft, Wateringen, Leidschendam, Rijswijk, Voorburg, Nootdorp, Zoetermeer;
- Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Capelle a/d IJssel, Krimpen a/d IJssel, Nieuwerkerk a/d IJssel, Ridderkerk, Barendrecht, Albrandswaard, Berkel en Rodenrijs, Bergschenhoek;
- Dordrecht, Zwijndrecht, Hendrik-Ido-Ambacht;
- Utrecht, Nieuwegein, Vleuten/De Meern, Houten;
- Amersfoort, Leusden;
- Groningen;
- Leeuwarden;
- Zwolle;
- Enschede, Hengelo, Almelo;
- Arnhem, Westervoort, Duiven, Huissen;
- Nijmegen, Elst, Beuningen;
- Den Bosch, Rosmalen;
- Breda, Prinsenbeek, Teteringen;
- Tilburg, Berkel-Enschot, Goirle;
- Eindhoven, Helmond, Aarle-Rixtel, Geldrop, Veldhoven;
- Maastricht;
- Venlo, Tegelen;
- Heerlen, Kerkrade, Landgraaf;
- Geleen, Sittard;
- Vlissingen, Middelburg;
- Apeldoorn, Deventer, Zutphen.

2. In deze bijlage wordt mede verstaan onder:

- a. aanleg: opnieuw in gebruik nemen, reconstructie, uitbreiding of verandering anderszins, met dien verstande dat in onderdeel D onder aanleg uitsluitend mede wordt begrepen opnieuw in gebruik nemen of uitbreiding;
- b. capaciteit: de redelijkerwijs binnen afzienbare tijd voorzienbare uitbreiding daarvan;
- c. oppervlakte: de redelijkerwijs binnen afzienbare tijd voorzienbare uitbreiding daarvan;
- d. voor zover het onderdeel C betreft,
 1. oprichting van een inrichting: een verandering van een inrichting, bestaande uit de oprichting van een installatie;

2. verandering van een inrichting: een andere verandering van een inrichting dan aangegeven onder 1, of van de werking van de inrichting;
- c. voor zover het onderdeel D betreft, oprichting van een inrichting: een verandering van een inrichting, bestaande uit de oprichting van een installatie.

Onderdeel B. Bijzondere bepalingen

1. Voor zover een activiteit als omschreven in onderdeel C van deze bijlage, onder 1.1, 1.2 of 1.3, bestaat uit een reconstructie, uitbreiding of verandering anderszins, geldt de verplichting tot het maken van een milieu-effectrapport alleen in gevallen waarin sprake is van:
 - a. de verbreding van een weg met één of meer rijstroken en het te verbreden weggedeelte twee knooppunten of aansluitingen met elkaar verbindt;
 - b. de ombouw van een weg tot autosnelweg.
2. Voor zover een activiteit als omschreven in onderdeel C van deze bijlage, onder 2.1 en 2.2, bestaat uit een reconstructie, uitbreiding of een verandering anderszins, geldt de verplichting tot het maken van een milieu-effectrapport alleen in gevallen waarin sprake is van:
 - a. een verbreding van een railweg met twee of meer sporen, die over een lengte van 5 kilometer of meer is gelegen in een in een streekplan begrensd gevoelig gebied als bedoeld in bepaling 1, onder a en b, van onderdeel A van deze bijlage;
 - b. de aanleg van een geheel nieuwe spoorbaan, die over een lengte van 500 meter of meer op een afstand van 25 meter of meer van de grens van de bestemming, aangewezen voor spoorwegdoeleinden, is gelegen;
 - c. de aanleg van spoorwegbouwkundige bouwwerken met de daartoe behorende aansluitingen, los van de bestemming, aangewezen voor spoorwegdoeleinden, voor zover deze geheel zijn gelegen in een in een streekplan begrensd gevoelig gebied als bedoeld in bepaling 1, onder a en b, van onderdeel A van deze bijlage.

Onderdeel C. Activiteiten en besluiten, ten aanzien waarvan het maken van een milieu-effectrapport verplicht is

Kolom 1 Activiteiten	Kolom 2 Gevallen	Kolom 3 Besluiten
1.1 Aanleg van een hoofdweg.		Vaststelling van het tracé of plan door of namens de Minister van Verkeer en Waterstaat, danwel vaststelling van een ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
1.2 Aanleg van een auto-snelweg of autoweg, anders dan bedoeld onder 1.1.		Vaststelling van het tracé of plan door of namens de Minister van Verkeer en Waterstaat, het provinciaal- of gemeentebestuur, danwel vaststelling van een ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
1.3 Aanleg van een weg, bestaande uit vier of meer rijstroken, anders dan bedoeld onder 1.1 en 1.2	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op eenweg met een tracélengte van 5 kilometer of meer buiten de bebouwde kom.	Vaststelling van het tracé of plan door het provinciaal bestuur of gemeentebestuur, danwel vaststelling van een ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
2.1 Aanleg van een landelijke-railweg.		Vaststelling van het tracé of plan door of namens de Minister van Verkeer en Waterstaat, danwel vaststelling van een ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
2.2 Aanleg van een railweg, anders dan bedoeld onder 2.1, of van een trambaan, metrobaan of vrijliggende busbaan.	<p>In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op</p> <ul style="list-style-type: none"> - een railweg, dan wel een trambaan, metrobaan of vrijliggende busbaan, en - een tracélengte van 5 kilometer of meer buiten de bebouwde kom heeft, en - gelegen is in een gevoelig gebied als bedoeld in bepaling 1, onder a en d, van onderdeel A van deze bijlage ofwel onder b en c van die bepaling, voorzover dit gebied is begrensd in een streekplan. 	Vaststelling van het tracé of plan door of namens de Minister van Verkeer en Waterstaat, door het provinciaal bestuur of het gemeentebestuur, danwel vaststelling van een ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.

Activiteiten	Gevallen	Besluiten
3.1 Aanleg van een hoofdvaarweg.	In gevallen waarin de hoofdvaarweg kan worden bevaren door schepen met een laadvermogen van 1350 ton of meer.	Vaststelling van het tracé of plan door of namens de Minister van Verkeer en Waterstaat, danwel vaststelling van een ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
3.2 Vergroting of verdieping van een hoofdvaarweg.	In gevallen waarin: <ul style="list-style-type: none"> - de hoofdvaarweg geschikt is of door de activiteit geschikt wordt voor schepen met een laadvermogen van 1350 ton of meer en - door vergroting het ruimteoppervlak met 20 procent of meer toeneemt, of - een structurele verdieping plaatsvindt waarbij meer dan 5 miljoen kubieke meter grond wordt verzet en waarbij sprake is van het doorbreken van voor het grondwater afsluitende bodemlagen. 	Vaststelling van het plan tot vergroting of verdieping van de hoofdvaarweg door de Minister van Verkeer en Waterstaat, danwel vaststelling van een ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke vergroting of verdieping voorziet.
3.3 Verlegging van een hoofdvaarweg, zijnde een rivier.	In gevallen waarin: <ul style="list-style-type: none"> - de rivier kan worden bevaren door schepen met een laadvermogen van 1350 ton of meer en - de verlegging van het zomerbed een oppervlakte beslaat van 50 hectare of meer. 	Vaststelling van het plan totverlegging van de rivier door de Minister van Verkeer en Waterstaat, danwel vaststelling van een ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke verlegging voorziet.
4 Aanleg van een: <ul style="list-style-type: none"> a. marinehaven of b. een haven voor civiel gebruik voor de binnenscheep- of voor de zeescheepvaart. 	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een haven bevaarbaar voor schepen met een laadvermogen van 1350 ton of meer.	In geval van: <ul style="list-style-type: none"> a. een marinehaven: vaststelling van het plan van aanleg door de Minister van Defensie, b. een haven anders dan een marinehaven: vaststelling van een plan dan wel een ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
5. Het op enigerlei wijze bevestigen van installaties in de bodem dan wel ophoging van de bodem van grote wateren, waardoor de bodem bij hoog water boven de waterspiegel komt te liggen.	In gevallen waarin de installaties of de ophoging een oppervlakte van 200 hectare of meer beslaan.	Vaststelling van het plan van aanleg door de Minister van Verkeer en Waterstaat of een andere minister, dan wel het besluit tot een concessieverlening ingevolge artikel 1 van de Wet houdende bepalingen omtrent het ondernemen van droogmakerijen en indijkingen.

Activiteiten	Gevallen	Besluiten
6.1 Aanleg, inrichting en gebruik van luchtvaartterreinen als bedoeld in artikel 1, onderdeel g, van Luchtvaartwet.		Vaststelling van een plan, als bedoeld in artikel 2a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.
6.2 Aanleg, inrichting en gebruik van een luchtvaartterrein	In gevallen waarin het luchtvaartterrein en de beschikking krijgt over een start- of landingsbaan met een lengte van 1800 meter of meer.	De aanwijzing, bedoeld in artikel 18 van de Luchtvaartwet, danwel het besluit tot wijziging van die aanwijzing ingevolge artikel 27, eerste lid, van de luchtvaartwet.
6.3 Wijziging in de ligging van een start- of landingsbaan, danwel verlenging of verbreding daarvan, danwel intensivering of wijziging van het gebruik van het luchtvaartterrein.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op <ul style="list-style-type: none">- een start- of landingsbaan met een lengte van 1800 meter of meer, en- een wijziging van de geluidszone, als bedoeld in artikel 25, eerste lid, van de Luchtvaartwet ten gevolge kan hebben met uitzondering van gevallen waarin de gewijzigde zone geheel valt binnen de oorspronkelijke geluidszone of wanneer de zone vervalt.	Het besluit ingevolge artikel 27, eerste lid, van de Luchtvaartwet tot wijziging van de aanwijzing.

Toelichting op de bijlage bij het Besluit milieu-effectrapportage 1994

(...)

§ 6.3. Onderdeel C: M.e.r.-plichtige activiteiten en besluiten

C. 1.1 tot en met 1.3 wegen

Activiteit

De belangrijkste wijzigingen met betrekking tot de categorie wegen zijn reeds aangebracht bij de partiële herziening van het Besluit milieu-effectrapportage ter aanpassing van het Besluit aan de EG-richtlijn. In het onderhavige Besluit zijn met betrekking tot de categorie wegen wijzigingen aangebracht in de gehanteerde begrippen ("hoofdweg"), in de bijzondere bepalingen (respectievelijk onderdelen A en B van de bijlage), en in categorie 1.2 van onderdeel C waar in de kolom "Besluiten" een besluit door of namens de Minister van Verkeer en Waterstaat is toegevoegd.

In overeenstemming met de Tracéwet (Stb. 1993, 582) wordt in categorie 1.1 het begrip hoofdweg gehanteerd. Welke deze hoofdwegen zijn, blijkt uit het tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer (Kamerstukken 11, 1990-1991, 20922, nrs. 103 104), waarin een kaart van indicatieve en limitatieve hoofdwegverbindingen is opgenomen.

In categorie 1.2 is de m.e.r.-plicht voor de autosnelwegen en autowegen geregeld, die niet op de bovenbedoelde kaart voorkomen en dus geen hoofdweg zijn. Het gaat hier om wegen die in het bijzonder door provinciale en gemeentelijke overheden worden geïnitieerd. Het is niet uitgesloten dat in een enkel geval de Minister van Verkeer en Waterstaat over een dergelijke weg een besluit neemt (bijvoorbeeld de N5 bij Halfweg). Bij categorie 1.2 is daarom voor de volledigheid als m.e.r.-plichtig-besluit ook de vaststelling van het tracé of plan door of namens de Minister van Verkeer en Waterstaat opgenomen:

De aanleg van hoofdwegen en andere autosnelwegen en autowegen wordt, in overeenstemming met de EG-richtlijn, in alle gevallen m.e.r.-plichtig gesteld. Dit betekent bijvoorbeeld dat stadsautowegen (zoals bedoeld in de Europese richtlijn) ook binnen de bebouwde kom m.e.r.-plichtig zijn.

Het is van belang erop te wijzen dat bij de bepaling van de m.e.r.-plicht voor de aanleg van deze wegen de definitie van het begrip autoweg zoals opgenomen in onderdeel A van de bijlage van toepassing is. Het gaat daarbij om het begrip autoweg zoals dat in de EG-richtlijn wordt gehanteerd alsmede het begrip autoweg zoals geregeld in het RVV 1990. Deze begripsbepaling wordt in de toelichting bij onderdeel A nader toegelicht.

In categorie 1.3 wordt de m.e.r.-plicht geregeld van de aanleg van wegen die niet onder 1.1 en 1.2 vallen. De EG-richtlijn staat hier wel een drempelstelling toe. De m.e.r.-plicht van deze wegen is beperkt tot gevallen waarin het gaat om vier rijstroken of meer en een tracé lengte van 5 kilometer of meer buiten de bebouwde kom. De aanleg van deze wegen binnen de bebouwde kom is daarmee van m.e.r. plicht uitgezonderd.

Categorie I gaat uitsluitend over de aanleg van wegen. In onderdeel B van de bijlage, onder 1, wordt een bijzondere bepaling gegeven voor reconstructie, uitbreiding of verandering anderszins van wegen. Deze zijn alleen m.e.r.-plichtig in de daar genoemde gevallen. Voor een toelichting bij deze bijzondere bepaling wordt verwezen naar de toelichting bij onderdeel B van de bijlage.

Besluit

In kolom 3 "Besluiten" zijn m.e.r.-plichtige besluiten aangewezen die op verschillende niveaus worden genomen. Bij belangrijke ingrepen in de hoofdinfrastructuur, waaronder de aanleg of een belangrijke wijziging van hoofdwegen, landelijke railwegen en hoofdvaarwegen, wordt de tracé vaststellingsprocedure gevolgd. In alle overige gevallen hoeft geen tracé vaststellingsprocedure te worden gevolgd, maar vindt de besluitvorming over de aanleg of wijziging meestal plaats in het kader van de plannen op grond van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. De tracé vaststellingsprocedure is geregeld in de Tracéwet. Deze wettelijke regeling voorziet in een procedure waarin voorafgaand aan het tracé besluit in nauw overleg met de betrokken andere

overheden zowel de sectorale als de ruimtelijke afweging plaatsvindt. De m.e.r.-procedure wordt op de gebruikelijke wijze aan de tracéprocedure gekoppeld. Voor zover op grond van de Tracéwet geen tracévaststellingsprocedure wordt gevolgd, zal (bij een m.e.r.-plichtige activiteit) de milieu-effectrapportage worden gekoppeld aan de planprocedures in het kader van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. In het tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer (Kamerstukken 11 1990/91, 20 922, nrs.103-104) zijn bovenstaande ontwikkelingen vastgelegd. Voor provinciale en gemeentelijke wegen bestaat geen wettelijk geregelde tracévaststellingsprocedure. Er worden naast provinciale (tracé-)besluiten ook gemeentelijke (tracé-)besluiten over de aanleg van auto(snel)wegen genomen. Het is ter beoordeling van het betreffende bevoegd gezag of een tracévaststellingsprocedure voor een afzonderlijk wegdeel wordt doorlopen, danwel een procedure ten behoeve van de vaststelling van een (secundair) wegenplan; ook kan in voorkomende gevallen het tracé worden vastgesteld door middel van een ruimtelijk plan. De m.e.r.-plicht wordt gekoppeld aan het eerste besluit (een tracébesluit of een ruimtelijk plan) dat voorziet in de mogelijke aanleg van de weg. De voorkeur gaat uit naar een koppeling aan het tracébesluit. Er vindt alleen koppeling van de m.e.r.-procedure aan een ruimtelijke plan plaats wanneer er geen tracévaststellingsprocedure plaatsvindt of wanneer het ruimtelijke plan eerder wordt vastgesteld. Indien ten tijde van het ontstaan van de m.e.r.-plicht voor een ruimtelijk plan reeds een tracébesluit was genomen, schuift de m.e.r.-plicht door naar de besluitvorming in het kader van het ruimtelijk plan. Op grond van de coördinatie-regeling in de Wet milieubeheer (art. 14.5 e.v.) kunnen de tracévaststellingsprocedure en de vaststelling van een ruimtelijke plan desgewenst gecoördineerd plaatsvinden, waardoor een versnelling en een goede afstemming behaald kunnen worden. Meestal zullen initiatiefnemer en bevoegd gezag dezelfde overheidsinstantie zijn. Het is echter ook mogelijk dat bijvoorbeeld Rijkswaterstaat initiatiefnemer is en een provincie of gemeente bevoegd gezag voor de ruimtelijke inpassing.

Richtsnoer aanvullingen

Directoraat-Generaal Milieubeheer
Hoofddirectie Algemeen Milieubeleid
Directie Bestuurszaken
Afdeling Milieu-effectrapportage

11-11-1994

Richtsnoer aanvullingen op een milieu-effectrapport

1. Inleiding

In het advies van de Evaluatiecommissie Wabm over de werking van het instrument milieu-effectrapportage werden onduidelijkheden geconstateerd over de gang van zaken bij aanvullingen van een milieu-effectrapport. In het Regeringsverslag over de werking van de m.e.r.-regeling werd voorgesteld in de wet een procedure op te nemen die gevolgd zou moeten worden bij een eventueel noodzakelijke aanvulling op een milieu-effectrapport¹. De belangrijkste reden hiervoor was om meer duidelijkheid te krijgen over wie verantwoordelijk is voor een aanvulling en hoe inspraak en advisering over een aanvulling dient plaats te vinden.

In het wetsvoorstel tot wijziging van de m.e.r.-regeling in de Wet milieubeheer (22 608) is een aanvullingsregeling echter niet opgenomen, omdat op grond van de opgedane praktijkervaringen het inzicht was ontstaan dat een dergelijke wettelijke regeling voor aanvullingen niet noodzakelijk is en juridisch te complex. Door onder andere de provincies werd aangegeven dat de flexibele praktijk op zichzelf goed voldoet.

Op verzoek van de Tweede Kamer gaf de regering bij genoemd wetsvoorstel in de nota naar aanleiding van het eindverslag aan op welke wijze initiatiefnemers, bevoegd gezag en derde belanghebbenden met aanvullingen zouden moeten omgaan². Die handelwijze wordt in dit richtsnoer toegelicht, conform toezegging aan de Tweede Kamer.

Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer werd een ingediend amendement inzake een wettelijke regeling voor aanvullingen niet aangenomen, mede vanwege de complexiteit van een dergelijke regeling.

2. Doel van het richtsnoer

Het richtsnoer is een handreiking hoe in de praktijk op zorgvuldige wijze met de aanvulling kan worden omgegaan ten behoeve van alle betrokken partijen. Het richtsnoer sluit nauw aan bij de in de praktijk reeds ontwikkelde werkwijze bij aanvullingen.

3. Het toepassingsbereik van het richtsnoer

Milieu-effectrapportage is gericht op het genereren van voldoende milieu-informatie voor de besluitvorming. Het uitgangspunt is dat een aanvulling op een milieu-effectrapport alleen noodzakelijk is als er essentiële informatie voor het te nemen m.e.r.-plichtige besluit ontbreekt, bijvoorbeeld omdat de afweging van de milieugevolgen, van de alternatieven of de benodigde milieuvoorschriften met de ontbrekende informatie anders uit zou kunnen vallen.

Ten aanzien van een aanvulling op ondergeschikte punten (kleine onvolkomenheden), die niet wezenlijk zijn voor de besluitvorming, behoeft geen hernieuwde inspraak- en advisering plaats te vinden. Dit is in overeenstemming met de handelwijze bij ondergeschikte tekortkomingen in het milieu-effectrapport in het kader van de aanvaardbaarheidsbeoordeling door het bevoegd gezag (artikel 7.18, tweede lid van de Wet milieu-

¹ Kamerstukken II 1990/91, 22 103, nr. 1

² Kamerstukken II 1990/91, 22 608, nr. 11

beheer). In beginsel is deze aanvaardbaarheidsbeoordeling de aangewezen plaats voor het bevoegd gezag om, vóórdat een milieu-effectrapport wordt aanvaard en gepubliceerd, eventuele noodzakelijke aanvullingen te vragen (mits deze uiteraard van wezenlijk belang zijn voor de besluitvorming). Dit dient te geschieden binnen de termijn van zes weken, anders is het milieu-effectrapport van rechtswege aanvaard door het bevoegd gezag. Uiteraard kan bij het beroep (in het kader van het genomen m.e.r.-plichtige besluit) aan de orde komen of deze aanvaarding terecht heeft plaatsgevonden.

Het richtsnoer is van toepassing op de situatie waarin ná de aanvaarding (ook de stilzwijgende aanvaarding) van een milieu-effectrapport een aanvulling noodzakelijk is. Het bevoegd gezag kan na de fase van inspraak en advisering over het milieu-effectrapport (waaronder het advies van de Commissie voor de m.e.r.) tot het oordeel komen dat een aanvulling van het milieu-effectrapport noodzakelijk is, alvorens tot besluitvorming kan worden overgegaan.

Dit richtsnoer is **niet** van toepassing op een aanvulling vóór het aanvaardbaarheidsoordeel over het milieu-effectrapport. Deze volgt immers de normale weg via artikel 7.18 Wet milieubeheer. Voorts is het richtsnoer **niet** van toepassing op een aanvulling die voortvloeit uit een wijziging van de voorgenomen activiteit of het toevoegen van andere alternatieven (op voorstel van initiatiefnemer of het bevoegd gezag) die niet in het milieu-effectrapport zijn beschreven. In die situatie moet per geval worden bekeken of het vaststellen van nieuwe (aanvullende) richtlijnen met inspraak en advisering noodzakelijk is.

Tot slot is geen aanvulling nodig, indien de initiatiefnemer ná de aanvaardbaarheidsbeoordeling niet kiest voor de voorgenomen activiteit, maar besluit zijn voornemen te wijzigen en kiest voor een alternatief dat reeds in het milieu-effectrapport is beschreven. In dat geval zal wel een nieuwe vergunningaanvraag of (voor)ontwerpplan (tezamen met het milieu-effectrapport!) ingediend moeten worden. Indien de probleem- en doelstelling dezelfde blijven, is in dit geval bij een kwalitatief goedmilieu-effectrapport een aanvulling niet noodzakelijk. Zijn er echter andere gebreken, dan kan een aanvulling noodzakelijk zijn. Is er wel sprake van een wijziging van de probleem- of doelstelling, dan zal opnieuw beoordeeld moeten worden of het vaststellen van nieuwe (aanvullende) richtlijnen met inspraak en advisering noodzakelijk is.

4. Procedure tot aanvulling

De vraag naar een aanvulling kan zich op elk moment voordoen nadat een milieu-effectrapport is aanvaard en voordat het m.e.r.-plichtige besluit wordt genomen.

Ten aanzien van (milieu) vergunningprocedures die met toepassing van afd. 13.2 van de Wet milieubeheer (Wm) en afd. 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht tot stand komen moet het verzoek tot aanvulling gedaan worden vóór de publikatie van de ontwerpbeschikking. De m.e.r.-procedure (tot en met het toetsingsadvies van de Commissie m.e.r.) moet op grond van de Wet milieubeheer dan afgerond zijn.

Het meest voorkomend is de situatie, waarin het bevoegd gezag naar aanleiding van de inspraak en de advisering door de Commissie voor de m.e.r. tot een aanvulling besluit.

In de praktijk heeft zich een procedure voor aanvullingen ontwikkeld die dit richtsnoer in grote lijnen volgt. Het richtsnoer beoogt met name een handreiking te zijn voor de wijze waarop (bij voorkeur) met aanvullingen moet worden omgegaan. Vanuit een oogpunt van zorgvuldigheid verdient het aanbeveling de hieronder geschetste procedure in voorkomende gevallen te volgen. Gelet op de inhoudelijke relatie tussen de aanvulling en het milieu-effectrapport, dienen ook de procedurele waarborgen van de milieu-effectrapportage in acht te worden genomen, zoals beoordeling door het bevoegd gezag van de aanvulling, openbaarmaking, inspraak en advisering.

Er wordt aangesloten bij de procedure van m.e.r. tijdens de toetsingsfase. Verschil is echter dat bij een aanvulling de termijnen voor bekendmaking, inspraak en advisering flexibeler kunnen worden gehanteerd dan bij wettelijk vastgelegde termijnen in de m.e.r.-procedure.

Het gaat dus eigenlijk om een informele procedure, die analoog is aan de relevante onderdelen van de m.e.r.-procedure in de Wet milieubeheer en artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht.

In het onderstaande worden de stappen van de aanvullingsprocedure aangegeven. Elke stap wordt afzonderlijk besproken. Eerst wordt kort geschetst hoe de normale procedure, in het kader van de aanvaardbaarheidsbeoordeling, verloopt.

Normale procedure

1. Indiening milieu-effectrapport en vergunningaanvraag of (voor)ontwerpplan (artikel 7.17 Wm)
2. Aanvaarding milieu-effectrapport en in behandeling nemen van aanvraag of (voor)ontwerpplan (artikel 7.18 Wm)
3. Bekendmaking milieu-effectrapport (artikel 7.20 Wm)
4. Inspraak en advies - waaronder wettelijke adviseurs - over het milieu-effectrapport (artikel 7.23 Wm)
5. Hoorzitting over het milieu-effectrapport (artikel 7.24 Wm)
6. Toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. (artikel 7.26 Wm)
7. Ontwerp-besluit (indien aanvraag of voorontwerp-plan worden gepubliceerd)
8. Besluit (artikel 7.30. lid 2 Wm)

Procedure Aanvulling

- a. Mededeling tot aanvulling door het bevoegd gezag
- b. Opstellen aanvulling door de initiatiefnemer
- c. Indiening aanvulling bij het bevoegd gezag
- d. Aanvaarding aanvulling door het bevoegd gezag
- e. Bekendmaking en terinzagelegging door het bevoegd gezag
- f. Inspraak en advisering over de aanvulling
- g. Toetsingsadvies of aanvullend toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r.
- h. (Ontwerp-)Besluit

Toelichting op de procedurestappen aanvulling

- a. In de eerste plaats moet het bevoegd gezag zich een oordeel vormen over de vraag of een aanvulling dient te worden opgesteld. Gelet op de eerdere aanvaarding van het milieu-effectrapport door hetzelfde bevoegd gezag is enige terughoudendheid op dit punt gewenst. Het besluit om een aanvulling te vragen kan gebaseerd zijn op informatie afkomstig uit de inspraak of op het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r.
Het bevoegd gezag zal duidelijk moeten aangeven welke aanvullende informatie van de initiatiefnemer wordt verlangd. Acht het bevoegd gezag een aanvulling noodzakelijk, dan maakt het dit publiekelijk bekend (bijvoorbeeld op dezelfde wijze waarop de startnotitie bekend wordt gemaakt). Daardoor blijft er niet te lang onzekerheid bestaan over het vervolg van de procedure. Een dergelijke mededeling is niet voor beroep vatbaar, omdat zelfstandige rechtsgevolgen ontbreken (de aanvulling maakt immers, evenals het milieu-effectrapport, deel uit van de over te leggen gegevens bij de aanvraag of het ontwerpplan). In die mededeling zou het volgende vermeld kunnen worden:
 - de reden voor de aanvulling (verwijzing naar inspraakreacties of adviezen);
 - wie de aanvulling opstelt en de termijn voor het opstellen van de aanvulling (deze zal analoog aan een artikel 4:5 Awb "redelijk" moeten zijn);
 - de procedure voor de aanvulling (inspraak, advies, waar ter inzage, e.d.);
 - de mededeling dat de m.e.r.-procedure en besluitvormingsprocedure worden onderbroken.
- b. De initiatiefnemer stelt de aanvulling op aan de hand van het verzoek van het bevoegd gezag. Dat verzoek is (vergelijk de situatie bij de richtlijnen) overigens niet bindend. De initiatiefnemer kan er dus, gemotiveerd, van afwijken. Wanneer de initiatiefnemer besluit niet in te gaan op het verzoek van het bevoegd gezag, dan zal de aanvraag of het (voor)ontwerp-plan moeten worden beoordeeld op basis van het reeds ingediende milieu-effectrapport. Het bevoegd gezag zal dan tot de conclusie (moeten) komen dat het m.e.r.-plichtige besluit niet kan worden genomen omdat daaraan een ontoereikend milieu-effectrapport ten grondslag ligt (zie ook artikel 7.27. lid 1 Wm). Wil de initiatiefnemer toch een besluit over de voorgenomen activiteit, dan zal hij een aanvulling moeten maken. Als de aanvulling gereed is, wordt deze ingediend bij het bevoegd gezag.

- c. en d. Het bevoegd gezag zal de aanvulling moeten beoordelen aan de hand van door hem gestelde criteria. De termijn voor deze aanvaardbaarheidsbeoordeling van de aanvulling kan analoog aan die van artikel 7.18 Wm worden gekozen (zes weken), maar aangenomen mag worden dat deze termijn in de meeste gevallen korter gesteld kan worden omdat de aanvullende informatie niet zo omvangrijk is als het milieu-effectrapport, dat reeds is gepubliceerd.
- e. Het bevoegd gezag legt de aanvulling ter inzage bij de reeds ter inzage liggende stukken (het milieu-effectrapport, de adviezen en inspraakreacties) en doet daarvan op de gebruikelijke wijze mededeling in de media. Wettelijke adviseurs en de Commissie voor de m.e.r. wordt om advies gevraagd. In de kennisgeving zal vermeld dienen te worden waar en gedurende welke termijn opmerkingen over de aanvulling kunnen worden gemaakt. Desgewenst kan een openbare zitting worden gehouden, maar dit lijkt niet bij elke aanvulling noodzakelijk. Bij de termijn voor inspraak en advisering kan worden aangesloten bij de gebruikelijke termijnen van de m.e.r.-procedure (vier weken voor inspraak, vijf weken voor het advies van de Commissie voor de m.e.r.). Ook deze termijn kan in de meeste gevallen korter worden gesteld dan de normale termijn, omdat het milieu-effectrapport reeds is gepubliceerd.
- f. Belanghebbenden en de wettelijke adviseurs kunnen gebruik maken van de gelegenheid tot het maken van schriftelijke opmerkingen. In geval van een openbare zitting kan een ieder mondeling opmerkingen over de aanvulling naar voren brengen.
- g. De aanvulling, inclusief inspraak-reacties en adviezen, zal bij het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. worden betrokken. In de praktijk wordt veelal één toetsingsadvies uitgebracht over zowel het milieu-effectrapport als de aanvulling. Indien tot een aanvulling wordt besloten ná het toetsingsadvies van de Commissie, wordt vervolgens een aanvullend toetsingsadvies over de aanvulling aan de Commissie gevraagd.
- h. Het traject van aanvulling, inclusief toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r., dient in beginsel te zijn afgerond, vóórdát een ontwerp-beschikking (als het gaat om een besluit op aanvraag) of een ontwerpplan (als het voorontwerp is gepubliceerd bij het milieu-effectrapport) in procedure wordt gebracht. Wanneer bijvoorbeeld een aanvulling wordt gemaakt voor een milieu-effectrapport bij een planologische kernbeslissing (pkb deel 1), dan kan deel 3 van de pkb niet eerder worden gepubliceerd dan na de afronding van de procedure van aanvulling.
- Een en ander volgt uit artikel 7.30, lid 2 Wm, waarin wordt geregeld dat van het ontwerp-besluit niet eerder kennis mag worden gegeven dan nadat toepassing is gegeven aan de artikelen 7.17 t/m 7.26 (toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r.). Dit geldt voor essentiële informatie die in het milieu-effectrapport is opgenomen of opgenomen had moeten zijn (en waarvoor een aanvulling is gemaakt). Indien het bevoegd gezag op grond van de inspraak en de advisering van mening is dat het milieu-effectrapport en de aanvulling voldoende informatie bieden voor de besluitvorming, kan de procedure voor de besluitvorming worden voortgezet. Zowel het milieu-effectrapport als de aanvulling dienen in de motivering van het besluit te worden betrokken (zie artikel 7.317 WM).

5. Beroep tegen een aanvulling en de verhouding tot de Algemene wet bestuursrecht

Milieu-effectrapportage is een hulpmiddel bij besluitvorming, waarvan de aanvullingsprocedure onderdeel kan uitmaken. Dergelijke voorbereidende handelingen zijn niet gericht op rechtsgevolgen. Hiertegen kan dan ook geen beroep worden ingesteld.

Bezwaren moeten worden vervat in het beroep tegen het m.e.r.-plichtige besluit. Dit werd laatstelijk bevestigd in een uitspraak inzake de stortplaats 't Klooster te Nieuwegein (Afdeling Rechtspraak van de Raad van State, S03.92.3765).

Ten aanzien van een verzoek tot aanvulling geldt dus hetzelfde. Een verzoek tot aanvulling is in de eerste plaats niet bindend voor de initiatiefnemer; er kan (gemotiveerd) van worden afgeweken. Indien derden een verzoek om aanvulling bij het bevoegd gezag indienen en het bevoegd gezag acht dit bijvoorbeeld niet noodzakelijk, staat tegen deze weigering van het bevoegd gezag geen beroep open omdat deze niet kan worden gekwalificeerd als een beschikking met rechtsgevolgen.

De Algemene wet bestuursrecht (Stb. 1992, 315) brengt geen verandering in de bovengeschetste situatie. Beroep staat net als in de "oude" situatie alleen open tegen schriftelijke beslissingen van een bestuursorgaan met rechtsgevolgen. Ook volgt uit artikel 6:3 Awb dat een beslissing inzake de procedure ter voorbereiding van een besluit niet vatbaar is voor bezwaar of beroep, tenzij deze beslissing de belanghebbende los van het voor te bereiden besluit rechtstreeks in zijn belang treft. Ditlaatste is bij de verschillende stappen in de m.e.r.-procedure niet aan de orde.

Langs indirecte weg kan via beroep tegen het m.e.r.-plichtige besluit wel inhoudelijk op de vermeende gebreken in het milieu-effectrapport worden teruggekomen. In dit verband kan bijvoorbeeld worden gewezen op een uitspraak van de Afdeling Geschillen van de Raad van State (GO5.89.1026 van 17 juli 1992) inzake het milieu-effectrapport voor de opslag van radio-actief afval (COVRA). Appellanten waren van mening dat bepaalde belevingsaspecten in het milieu-effectrapport onvoldoende waren belicht en dat een aanvulling noodzakelijk was. Op basis van (o.a.) het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. concludeerde de Afdeling dat genoemde aspecten voldoende aan de orde waren geweest. In dit geval bleek het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. voor de Afdeling van grote betekenis bij haar oordeelsvorming. Omgekeerd is het derhalve denkbaar dat, in een situatie waarin een bevoegd gezag besluit geen aanvulling te laten maken ondanks een advies daartoe van de Commissie voor de m.e.r., een rechter in een eventuele beroepszaak tegen een besluit dat is gebaseerd op het negatieve toetsingsadvies van de Commissie, tot de conclusie komt dat het m.e.r.-plichtige besluit ten onrechte is genomen en aanvulling van het milieu-effectrapport had moeten plaatsvinden.

Den Haag, 11 november 1994

2 Trajectnota

Twee voorbeelden van een hoofdstukindeling van de Trajectnota

Gebruikelijke indeling

1. **Inleiding**
 - aanleiding
 - voorgeschiedenis, leeswijzer.
2. **Besluiten en procedures**
 - te nemen besluit(en)
 - reeds genomen besluiten
 - relevant beleidskader.
3. **Probleem- en doelstelling**
 - referentiesituatie (huidige situatie en autonome ontwikkeling verkeer en vervoer en leefbaarheid)
 - gewenste situatie (bereikbaarheid-leefbaarheid)
 - probleemstelling
 - doelstelling.
4. **Bestaande situatie en autonome ontwikkeling**
 - milieu-aspecten (bodem en water, ecologie, landschap, geluid, lucht, sociale aspecten, externe veiligheid)
 - ruimtegebruik (landbouw, recreatie, ruimtelijke ordening).
5. **Mogelijke oplossingen**
 - oplossingsrichtingen
 - samenstelling, selectie alternatieven.
6. **Uitwerking van de alternatieven**
 - nul-, nulplus-, auto(snel)weg-, mma, andere vervoerswijzen, etc
 - ingrepen en emissies bij aanleg en gebruik.
7. **Effecten analyse**
 - Verkeer en vervoer
 - milieu-aspecten
 - ruimtegebruik
 - economie.
8. **Meest milieuvriendelijk alternatief**
9. **Vergelijking van alternatieven**
 - vergelijkingsmethodiek
 - vergelijking verkeer en vervoer
 - vergelijking natuurlijk milieu-aspecten
 - vergelijking mensgerichte milieu-aspecten
 - vergelijking ruimtegebruik
 - vergelijking economie
 - vergelijking kosten
 - gevoeligheidsanalyse.

Vergelijkend (totaal)overzicht (7 x 7 tabel):
10. **Leemten in kennis**
11. **Evaluatieprogramma**
12. **Referenties**

Indeling zoals wordt gebruikt door de directie Limburg

Het doel van onderstaande indeling is vooral het benadrukken van de relatie tussen de probleemstelling en de alternatieven.

0. **Samenvatting**
1. **Inleiding**
 - algemeen
 - leeswijzer
2. **Besluiten en procedures**
 - algemeen
 - relevant beleidskader
 - genomen besluiten
 - te nemen besluiten
 - procedures
3. **Probleemstelling**
 - algemeen
 - beschrijving van de huidige situatie
 - beschrijving van de toekomstige situatie wanneer geen maatregelen genomen worden
 - beschrijving van de gewenste situatie
 - beknopte beschrijving van de alternatieven
4. **Vergelijking van de alternatieven**
 - algemeen
 - overzicht vergelijking per thema
5. **Bestaande toestand en autonome ontwikkeling**
 - verkeer en vervoer
 - verkeersveiligheid
 - milieu
 - economie
 - ruimtelijke ordening
6. **Effecten op verkeer en vervoer**
 - mobiliteitsontwikkeling
 - verkeersafwikkeling
 - concurrentiepositie openbaar vervoer
7. **Verkeersveiligheid**
8. **Gevolgen voor milieu**
 - natuurlijk milieu
 - woon- en leefmilieu
9. **Economische gevolgen**
10. **Ruimtelijke ordening**
11. **Kosten**
12. **Evaluatiemethode**
 - methode
 - gevoeligheidsanalyse
 - resultaat van de gevoeligheidsanalyse
13. **Leemten in kennis**
14. **Evaluatie ex post**

3 Communicatie

Overzicht communicatiemiddelen

In deze bijlage beschrijven wij de communicatiemiddelen die ten behoeve van een infrastructuurproject kunnen worden gebruikt. In tabel 1 geven wij aan welke communicatiemiddelen aan bod kunnen komen en voor welke partijen deze middelen bestemd zijn.

Tabel 1. Overzicht van de communicatiemiddelen en de partijen waarvoor de middelen bestemd zijn.

bestuurlijke partijen	maatschappelijke partijen
- individueel overleg	- telefonische informatielijn
- presentaties	- foldertekst
- werkconferenties	- free publicity
- kernboodschappen	- lokale voorlichting
	- eventueel individueel overleg
	- kernboodschappen
	- huisstijl

Individueel overleg

Doelstelling: opheffen van informatie-achterstand (interactief!), creëren van duidelijkheid over doelstelling, resultaat en werkwijze

Vorm: gesprek

Tijdstip: afhankelijk van behoefte

Frequentie: zo vaak als nodig

Ontwikkeling en beheer: projectleider

Presentaties

Doelstelling: verduidelijken doelstellingen, (tussen)resultaten en werkwijze

Vorm: sheetpresentaties op eigen initiatief/op verzoek/uitnodiging over startnotitie/-kennisgeving, richtlijnen, tracévariantenrapportage en trajectnota/MER

Tijdstip: afhankelijk van behoefte

Frequentie: zo vaak als nodig

Ontwikkeling en beheer: projectleider en leden projectgroep.

Werkconferenties

Doelstelling: ondersteunen bij opstellen van inhoudelijke documenten (bijvoorbeeld discussie/advies bestuurlijk en ambtelijk overleg)

Vorm: één à twee dagdelen werkbijeenkomsten

Tijdstip: afhankelijk van behoefte, waarschijnlijk voor vaststelling van (tussen)resultaten

Frequentie: zo vaak als nodig

Ontwikkeling en beheer: projectleider in samenwerking met leden projectgroep, eventueel leden Stuurgroep en voorzitter ambtelijk overleg.

Telefonische informatielijn

Doelstelling: beantwoorden algemene vragen over project

Vorm: medewerkers afdeling Voorlichting regionale directie(s)

Tijdstip: indien hiervoor gekozen wordt z.s.m.

Frequentie: n.v.t.

Ontwikkeling en beheer: projectleider en leden projectgroep.

Foldertekst

Doelstelling: schriftelijk informeren doel, resultaat en werkwijze project
 Vorm: krantformaat met krant opmaak; begrijpelijk en journalistiek geschreven: veel foto's en grafieken.
 Tijdstip: voor c.q. tijdens inspraakmomenten
 Frequentie: afhankelijk van behoefte
 Ontwikkeling en beheer: leden projectgroep.

Free publicity

Doelstelling: informeren over project
 Vorm: persconferentie, persberichten, artikelen, interviews, lezingen, bijvoorbeeld:
 - in regionale media
 - via intermediairen, zoals ANWB, Consumentenbond, Stichting Natuur en Milieu
 Tijdstip: afhankelijk van behoefte
 Frequentie: rond inspraakmomenten
 Ontwikkeling en beheer: projectleider en leden projectgroep.

Lokale voorlichting

Doelstelling: informeren over betekenis van project voor lokale geïnteresseerden
 Vorm: presentatie in combinatie met discussie
 Tijdstip: afhankelijk van behoefte
 Frequentie: afhankelijk van behoefte
 Ontwikkeling en beheer: projectleider en leden projectgroep desgewenst met onpartijdig voorzitter.

Kernboodschap

Doelstelling: creëren van duidelijkheid (wat houdt het project in)
 Vorm: één à twee A4-tjes met kerninformatie
 Tijdstip: z.s.m.
 Frequentie: na verschijning van tussenresultaten aanpassen
 Ontwikkeling en beheer: projectleider en leden projectgroep.

Huisstijl

Doelstelling: creëren van duidelijkheid/herkenbaarheid
 Vorm: logo
 Tijdstip: z.s.m.
 Frequentie: n.v.t. (niet aanpassen)
 Ontwikkeling en beheer: projectleider en leden projectgroep.

Voorbeeld van de inhoudsopgave van een communicatieplan

1. **Inleiding**
omschrijving van het project (resultaat, fasering, t/g/k/i/o).
2. **Omgeving van het project.**
3. **Inspraak inventarisatie formele inspraakmomenten**
4. **Doelstellingen en doelgroepen**
 - per doelgroep doelstellingen op het gebied van kennis, houding en/of gedrag
 - doelstellingen gekoppeld aan tijd (korte en lange termijn).
5. **Strategie**
 - kernboodschappen
 - initiatiefnemers
 - belangrijkste middelen/kanalen
 - fasering/planning
 - stijl/cultuur.
6. **Beschrijving middelen per doelgroep.**
7. **Organisatie**
 - taken, verantwoordelijkheden, bevoegdheden
 - werkgroep
 - ontwikkeling en beheer middelen
 - evaluatie/kwaliteitstoetsing
 - begroting.
8. **Actieplan.**

Strategische werkconferentie

Een mogelijke invulling van het overleg tijdens de Verkenning of bij het opstellen van de Startnotitie is het beleggen van een zogenaamde "strategische werkconferentie" waarbij alle relevante actoren op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau worden betrokken. Ook kunnen relevante belangengroepen bij de conferentie worden betrokken. Met name de directie Noord-Holland heeft met deze aanpak goede ervaringen opgedaan.

Een onafhankelijke, (externe) adviseur begeleidt het proces. In één dag (twee dagdelen) worden zowel feiten als opvattingen in aparte sessies geïnventariseerd en vervolgens scherp uitgediscussieerd. De kern van de overeenstemming over de feiten rondom een project en de resultaten van de discussie over opinies moeten zo helder mogelijk worden vastgelegd. Over de feiten wordt geen ruimte voor discussie gelaten. In de opvattingen-sessie worden overeenkomsten en verschillen centraal gesteld en is discussie per definitie noodzakelijk.

Het aantal deelnemers dient niet groter te zijn dan circa vijftien. Een dergelijke strategische werkconferentie vereist een goede voorbereiding. Ongeveer een maand voordat de strategische werkconferentie zal plaatsvinden worden interviews gehouden met betrokken partijen. De resultaten van de interviews worden vastgelegd in een startdocument. Het startdocument vormt de input voor de werkconferentie. De resultaten van de strategische werkconferentie worden verwerkt in de Verkenningnotitie of de Startnotitie.

Uit de inmiddels opgedane ervaring blijkt dat als de verslaglegging van de strategische conferentie helder is, de formele gang via het bestuurlijk overleg, in het verdere voorbereidingsproces voor de trajectnota zowel inhoudelijke als procedurele winst kan opleveren. Dit omdat zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau een kern van vertrouwen is ontstaan.

Infralab

Inleiding

Interactieve planvorming is een vergaande vorm van communicatie met de omgeving van het project. Met het Infralab-project heeft de Hoofddirectie van Rijkswaterstaat de start ervoor gegeven.

Infralab staat voor Infrastructuur-Laboratorium. Er is een methode ontwikkeld die wordt toegepast in verschillende takken van het ministerie. De essentie van Infralab is dat gebruikers, belanghebbenden en omwonenden actief meedenken over de formulering van het probleem, en over mogelijke oplossingsrichtingen.

Doel

Met Infralab wordt gezocht naar nieuwe oplossingen, een groter draagvlak en meer snelheid voor projecten van het ministerie van Verkeer & Waterstaat.

Vier fasen

De Infralab-methode kent vier opeenvolgende fasen:

Fase 0 Start

In deze fase worden de condities geschapen voor het uitvoeren van de Infralab-methode. Bestuurlijk draagvlak is daarbij essentieel. In deze fase wordt gedefinieerd wat het doel is, wie er betrokken worden, wat de randvoorwaarden zijn.

Fase 1 Stem van de gebruiker

Gebruikers van de weg (automobilisten, omwonenden, belangengroepen) worden - na een goede voorbereiding - uitgenodigd om in enkele avondbijeenkomsten gezamenlijk te komen tot een gemeenschappelijk beeld van de knelpunten. Besluitvorming hierover gebeurt wel door bestuurlijk verantwoordelijken.

Fase 2 Agora

Creatieve sessies in enkele dagdelen van gebruikers en betrokkenen levert oplossingen voor de in de vorige fase gesignaleerde problemen. Ook wordt gestreefd naar een gemeenschappelijk beeld van de belangrijkste oplossingen. Deskundigen brengen samenhang aan, toetsen op haalbaarheid en werken de principe-oplossingen uit. Besluitvorming over een advies voor de actiefase gebeurt wel door bestuurlijk verantwoordelijken.

Fase 3 Actie

De gekozen oplossingen worden uitgevoerd en geëvalueerd.

Ervaringen

Vooralsnog zijn de ervaringen positief. Zowel deelnemers als initiatiefnemers zijn enthousiast. Infralab is echter nog nauwelijks toegepast bij Tracéwetprocedures. Er bestaan dus geen ervaringen waaruit lering kan worden getrokken. De potenties van Infralab voor planvorming over hoofdwegen zijn vrij groot. Juist bij hoofdwegenprojecten kan de betrokkenheid van gebruikers en omwonenden erg groot zijn. Infralab kan daarbij een groter draagvlak voor het proces creëren en leiden tot nieuwe inzichten voor het probleem en de mogelijke oplossingen.

Overwegingen voor toepassing van de Infralab-methode

Vroeg stadium

Als gebruikers, omwonenden en belanghebbenden meedenken over het probleem en de mogelijke oplossingen is een belangrijke voorwaarde voor het slagen van de methode dat de initiatiefnemer probleem en oplossingsrichtingen nog niet (volledig) heeft geformuleerd, danwel dat de initiatiefnemer geheel open staat voor nieuwe geluiden.

Formalisering

De mensen die actief deelnemen aan Infralab zijn - vanuit hun gezichtspunt - uitgenodigd door de overheid

om mee te praten over een probleem waar ze zich bij betrokken voelen. Dat wekt verwachtingen, welke waar gemaakt moeten worden. Formalisering van het resultaat in een document dat onderdeel is van de Tracéprocedure is daarom erg belangrijk.

Overigens is daarbij ook belangrijk dat de deelnemers beseffen dat ze niet de inhoud van het project gaan bepalen. Uiteindelijk zal altijd op bestuurlijk niveau besluitvorming plaatsvinden.

Verweving met procedure

Zowel de Verkenning als de Startnotitie lijken geschikt om de Infralab-methode toe te passen. Vooral nog geniet de Startnotitie de voorkeur. Tijdens de Verkenning kan dan de overweging worden gemaakt of de Infralab-methode wel of niet wordt toegepast, en kan een afbakening van het project worden gemaakt. In de Startnotitie kan dan worden aangegeven hoe de resultaten van de sessies zijn verwerkt. In feite is het uitbrengen van de Startnotitie dan de Actiefase van de Infralab-methode.

NB: De Actiefase is niet de realisatie van een nieuwe stuk infrastructuur. In de praktijk zal dat pas vele jaren later zijn, nadat alle procedures zijn doorlopen, inclusief de daarbij behorende politieke besluitvorming. Maak dit de mensen die deelnemen aan de sessies van te voren ook duidelijk, om verkeerde verwachtingen te voorkomen.

Plaats in stappenplan

Indien wordt uitgegaan van toepassing bij de Startnotitie levert dit de volgende aanvullingen op de stappenplannen uit Deel I van deze handleiding.

Activiteit V-3 Overleg met derden ten behoeve van de Verkenningnotitie

In deze fase wordt de overweging gemaakt - in overleg met bestuurderen - of Infralab wel of niet in het project zal worden toegepast. Met name gemeentebesturen zullen gehoord moeten worden als gebruikers en omwonenden betrokken gaan worden. Daarbij zal het belangrijk zijn uit te leggen dat Infralab niet maatgevend is, omdat de resultaten altijd ter verdere besluitvorming voorgelegd worden aan de bestuurderen.

Document V-2 Verkenningnotitie

Vastleggen van de afbakening van het project en vastleggen van bestuurlijke commitment.

Activiteit T-1 Opstellen Projectplan

Indien in de vorige stap Infralab positief werd gewaardeerd zal het projectplan een aanpak voor Infralab moeten bevatten. Juist vanwege het gebrek aan ervaring is het aan te raden hiervoor externe deskundigheid in te schakelen. Ook de afdeling IS van Hoofddirectie van Rijkswaterstaat kan meer informatie leveren. Van belang is in het projectplan ook de randvoorwaarden duidelijk te maken.

Activiteit T-3 Breed overleg over Concept-Startnotitie

Indien de Concept-Startnotitie gelijk is aan (of bijna) aan de Verkenningnotitie worden in deze stap de "stem" en "agora"-sessies gehouden. Afhankelijk van de situatie kan het zinvol zijn om tussen de "stem" en "agora"-sessies een extra bestuurlijk overleg in te lassen. Vervolgens kan de Initiatiefnemer het materiaal dat voort komt uit de beide sessies gebruiken voor het schrijven van de Startnotitie. Het opstellen van de Startnotitie is daarmee de "actie"-fase van de Infralab-methode. Het blijft nadrukkelijk de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer om te bepalen welke onderdelen uit de sessies wel en niet worden gebruikt. Bij sterke afwijking van die uitkomsten is het raadzaam in de Startnotitie daar expliciet aandacht aan te besteden.

Activiteit T-5 Bekendmaking en publikatie van de Startnotitie

Alle deelnemers krijgen een Startnotitie toegezonden. De Startnotitie is immers dé terugmelding naar de deelnemers die aangeeft wat er met hun inspanningen is gebeurd.

Aanbevelingen van de werkgroep inspraak

In augustus 1994 is in opdracht van de Bestuursraad van het ministerie van Verkeer en Waterstaat de Werkgroep Inspraak ingesteld die onder andere tot taak kreeg de inspraakpraktijk binnen het ministerie te evalueren om vervolgens zonodig voorstellen tot verbeteringen te formuleren. De Werkgroep heeft het rapport "Recht doen aan inspraak" uitgebracht. Het onderstaande geeft een verkorte weergave van de aanbevelingen uit het rapport.

- **Vroegtijdigheid**
Betrek de samenleving in een zo vroeg mogelijk stadium van het denkproces (bijv. de verkenningfase).
- **In contact blijven**
Verschaf tussentijds informatie (bijv. via "info-telefoon") omtrent de stand van zaken in de besluitvorming.
- **Zorgvuldigheid**
Kosten noch moeite mogen gespaard worden om nota's deugdelijke en "up to date" informatie laten bevatten. De in de bestaande wet- en regelgeving opgenomen inspraaktermijnen dienen in geval van samenloop van de inspraak met een vakantieperiode met verstand te worden gehanteerd.
- **Integriteit**
Als overheid in alle gevallen "doen wat wordt gezegd en zeggen wat wordt gedaan".
- **Respect**
Insprekers dienen zonder aanzien des persoons volstrekt serieus genomen te worden. Inzenders van zogenaamde standaardbrieven moeten voor wat betreft registratie en reactie zo enigszins mogelijk worden behandeld als individuele insprekers.
- **Begrijpelijke presentatie**
Er dient op een publieksvriendelijke wijze informatie te worden gestrekt, zowel over de inhoud als over de procedures van de besluitvorming.
- **Discussie**
Onderzoek de mogelijkheden om de minister ook op een meer directe manier met de maatschappij in gesprek te laten treden; bijvoorbeeld tijdens een werkbezoek in de betrokken regio of een discussiebijeenkomst na vaststelling van een ontwerp-tracébesluit.
- **Duidelijkheid**
Bij het verschaffen van informatie is het van belang aan te geven welke fasen in het besluitvormingsproces nog volgen en welke mogelijkheden voor inspraak op wat voor zaken nog open staan.
- **Vastberadenheid**
Laat de nodige vastberadenheid zien. Uiteindelijk is geen van de partijen ermee gebaat, wanneer telkens eenmaal ingeslagen wegen worden verlaten om weer geheel nieuwe in te slaan.
- **Organisatie van de inspraak**
Er dienen voldoende financiële middelen ter beschikking te staan ten behoeve van de organisatie van de inspraak.
- **Schadevergoedingsregelingen**
Onderzoek in welke mate bij het vergoeden van de te lijden schades het zorgvuldig omgaan met de belangen van de benadeelden een wat ruimhartiger schadevergoedingsregime rechtvaardigt dan thans doorgaans het geval is.

- **Voorlichting**
Bezie kritisch wie het best belast kan worden met het daadwerkelijk geven van voorlichting. Ga niet krampachtig om met onwelgevallige informatie. Maak een heldere en duidelijke nota; beperkt van omvang en aantal bijlagen; vergezeld van een goed leesbare publiekssamenvatting.
- **Hoorzittingen**
Bij hoorzittingen dient ruimte aanwezig te zijn voor discussie. Vertegenwoordigers van het bevoegd gezag en/of de initiatiefnemer dienen herkenbaar aanwezig zijn om desgewenst door tussenkomst van de voorzitter vragen van insprekers te beantwoorden danwel te reageren op kennelijke onjuistheden of misverstanden bij de insprekers.
- **Reageren op inspraak**
Reageer tijdig en bij voorkeur in de vorm van een Nota van commentaar.

4 Kostenramingen

Ramingsopbouw, schema en definities

Hoofdkostenposten, voorbeelden en omschrijvingen/ definities - blad 1

Onderwerp	Voorbeelden	Definitie
Directe kosten		De kosten van de posten in de Raming van een project die later via bestekken op de markt worden gebracht en die aan één onderdeel van het werk kunnen worden toegerekend. In de meeste gevallen hoeveelheid maal eenheidsprijs.
	Bouwnrijp maken Bouwkosten "droog" en "nat"	
Indirecte kosten		De kosten van de posten in de Raming van een project die later via bestekken op de markt worden gebracht en die niet aan één onderdeel van het werk kunnen worden toegerekend. Dit zijn meestal kosten die voor het bestek als geheel worden gemaakt.
	Tijdgebonden kosten Eenmalige kosten Staartkosten - Kwaliteitsborging - Algemene Kosten - Winst en - Risico - Stelpost	Kosten die variëren met de tijdsduur van een werk, b.v.: - directiekosten - uitvoeringskosten, incl. administratie (UCA) - voorlichting Kosten die niet variëren met hoeveelheden en tijd b.v.: - (de)mobilisatie - inrichten werkerterrein Kosten, direct verbonden aan de eis van RWS om een systeem van kwal.borging ter beschikking te stellen. Overhead-kosten binnen de aannemingsbedrijven, die ten laste van de opdrachtgever worden gebracht. Bedragen in de aannemingsommen ter dekking van: - het verlangde (redelijke) bedrijfsresultaat en - het aannemers-risico binnen de bestekken.
Primaire kosten'	- Bijdrage RAW-systematiek	De som van Directe- en Indirecte kosten. De kosten van de delen van het project, die later via bestekken op de markt zullen worden gebracht.
Bijkomende kosten		De kosten van de delen van het project, die later niet via bestekken op de markt zullen worden gebracht.
vervolg ↓	Grondkosten - Vermogensschade - Inkomstschade - Nadeelcompensatie Engineeringkosten - Onderzoekskosten - Grondmechanisch - Geluidshinder - Landmeetkundig - Milieu	

In het spraakgebruik wordt de term "primaire kosten" ook wel voor andere doeleinden gebruikt. In de papers gaan we echter uit van deze definitie

Hoofdkostenposten, voorbeelden en omschrijvingen/ definities - blad 2

Onderwerp	Voorbeelden	Definitie
Bijkomende kosten	<ul style="list-style-type: none"> - Engineering - Personeel RWS - Materiële kosten RWS - Uitbestede RWS-eigen engineering - Uitbestede niet-RWS-eigen engineering - Vergunningen 	<p>Kosten van planstudie, ontwerp en directievoering. Deels ten laste van het Aanleg Artikel (RWF)</p> <p>t.l.v. Personeel artikel t.l.v. Materieel artikel t.l.v. Engeneerings artikel t.l.v. Aanleg artikel (RWF)</p> <p>} zie ook checkdist kostenposten</p>
Diversen		<p>De post Diversen is een toeslag op de raming voor uitdetaillering, ter completering van de Basisraming. Men verwacht deze kosten te maken als gevolg van het verder uitdetailleren en specificeren van het ontwerp, de werkmethode etc.</p> <p>De post Diversen staat daarmee naast de reeds geraamde elementen ("grote brokken") in de Basisraming, en zal in een later stadium worden gespecificeerd in een aantal relatief kleine (voorzien) posten.</p> <p>N.B.: Diversen is de som van de Diversen op de Primaire- en op de Bijkomende kosten.</p>
Basisraming		<p>De som van Primaire- en Bijkomende kosten en Diversen.</p> <p>De Basisraming omvat de totale projectkosten d.w.z. naast de geraamde kosten voor de uit te besteden bouw / aanleg van de infrastructuur ook de kosten voor zaken als advies, grondaankoop en wel door te belasten (niet RWS-eigen) engineering. Afhankelijk van de projectfase wordt deze raming onderbouwd met meer of minder grote elementen, waarvan een raming (of kental) beschikbaar is.</p>
Onvoorzien		<p>De post Onvoorzien is een toeslag op de Basisraming, bedoeld ter dekking van kosten, die in een later stadium zullen worden gemaakt als gevolg van b.v.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - onvoorzien wijzigingen, die binnen het programma van eisen vallen (b.v. ontwerp wijzigingen) - onvoorzien complexiteit tijdens de uitvoering <p>Onvoorzien kan zowel op de Directe-, de Indirecte als op de Bijkomende kosten betrekking hebben.</p> <p>N.B.: Onvoorzien is niet bestemd voor dekking van kosten, voortvloeiend uit externe invloeden op het project, die een scope-wijziging van het project veroorzaken. Het beheersen van (deze) externe invloeden is een organisatorisch aspect.</p>
vervolg ↓		

Hoofdkostenposten, voorbeelden en omschrijvingen/ definities - blad 3

Onderwerp	Voorbeelden/ Opmerkingen	Definitie
Sub-totaal		De som van Basisraming en Onvoorzien, (exclusief BTW).
BTW	Apart te berekenen, over de verschillende delen van de raming, met een eigen percentage	Op basis van wettelijk voorgeschreven percentages door te berekenen BTW.
Raming van kosten (totale project kosten)		<p>De som van Sub-totaal en BTW. Het bedrag waarvoor het werk gemaakt kan worden, zonder extra, externe, uitbreidingen van het project.</p> <p>De Raming (van kosten) omvat de volgende posten: - Basisraming - Onvoorzien - BTW</p> <p>De Raming betreft alle aan het project verbonden, externe kosten (uitgaven), die gedurende de looptijd van het project worden (zijn) gemaakt. Omwille van de begrotingsindeling worden eigen (RWS) personeels- en apparaatskosten en de kosten voor de uitbesteding van (RWS-eigen) engineering² niet opgenomen in de hier bedoelde projectkosten.</p> <p>Het prijspeil van de Raming wordt in eerste instantie bepaald door het prijspeil van de gegevens, die voor de opzet van de raming zijn gebruikt. Het prijspeil, dat wordt verlangd t.b.v. de opname in de begroting, wordt verkregen door indexering van de Raming voor de, te overbruggen, tijdsperiode tussen prijspeil Raming en prijspeil Begroting.</p> <p>De Raming betreft de projectkosten exclusief bedragen ter dekking van de Statistische Onzekerheid. De Raming is een nominaal bedrag, met evenveel kans te worden overschreden als te worden overschreden. De raming geeft, gemiddeld gezien, de meest waarschijnlijke verwachtingswaarde van de projectkosten aan.</p>

vervolg ↓

² In de toekomst zullen dit soort kosten waarschijnlijk wel in de totale projectkosten worden meegenomen.

Hoofdkostenposten, voorbeelden en omschrijvingen/ definities - blad 4

Onderwerp	Voorbeelden	Definitie
Statistische Onzekerheid		De statistische fluctuatie van de totale projectkosten. Deze is samengesteld uit de statistische onzekerheid in de Basisraming en de statistische onzekerheid in Onvoorzien (incl BTW).
Statistische Onzekerheid in de Basisraming		De statistische fluctuatie van de Basisraming als gevolg van de variatie in hoeveelheden en prijzen. Hier wordt in rekening gebracht dat de kosten van de "zekere" posten nog kunnen variëren, omdat de kosten niet exact berekend kunnen worden.
Statistische Onzekerheid in Onvoorzien		De statistische fluctuatie van de Onvoorzienne kosten. Hier wordt in rekening gebracht dat ook de geschatte, Onvoorzienne, kosten kunnen meevallen, maar ook tegenvallen.
Marge (voor Onzekerheid)		<p>Ten einde inzicht te verschaffen in de trefzekerheid van de raming dient voor het eindbedrag een Onzekerheidsmarge te worden gegeven. De marge hangt samen met de (statistische) onzekerheden rondom de raming.</p> <p>Het vormt een maat voor de mogelijke afwijking van de totale kosten, in zowel positieve als negatieve zin. De marge is derhalve een "plus/min bedrag".</p> <p>De raming plus de marge levert de bovengrens, de raming minus de marge leidt tot de ondergrens. De gewenste kans dat de bovengrens of de ondergrens resp. wordt overschreden of onderschreden bepaalt de grootte van de marge.</p> <p>Veelal wordt gekozen voor een over- en onderschrijdingskans van 15%, omdat bij een "normale" verdeling de marge dan ongeveer gelijk is aan de bekende "standaardafwijking". De kans dat de totale projectkosten vallen tussen de onder- en de bovengrens van de raming is in dat geval 70%.</p>

Checklist kostenposten

Deze checklist voor kostenposten is een hulpmiddel bij:

- het completeren van de raming;
- het traceren van de belangrijkste kostenposten;
- het helder demarkeken van de (deel-)projectscope(-n) en
- het verkrijgen van inzicht in alle ontbrekende cruciale gegevens.

De checklist is gebaseerd op de voorgaande schema's over ramingsopbouw.

Waar moeten verschillende kostenposten geplaatst worden?

In een project krijgt men met verschillende kostenposten te maken. Sommige kostenposten zijn voor het project belangrijk, andere minder. En bij weer andere kostenposten vraagt men zich af of ze voorkomen in het project.

Voor het plaatsen van kostenposten in de ramingsopbouw kan het onderstaande als "gebruiksaanwijzing" worden gehanteerd:

- 1 Komt de kostenpost in het project zeker voor, dan wordt deze opgenomen in de raming als een aparte kostenpost onder directe, indirecte of bijkomende kosten.
- 2 Komt de kostenpost zeker voor, maar is de verwachte omvang relatief klein, dan kan worden gekozen deze post "tijdelijk te parkeren" onder de kostenpost Diversen. Bij een gedetailleerde uitwerking van de raming komt deze kostenpost weer "onder eigen naam" in beeld.
- 3 Is het nog niet zeker of een kostenpost voorkomt dan kan men:
 - kiezen deze onder te brengen bij de post Onvoorzien (d.m.v. bijvoorbeeld een toeslagpercentage op de basisraming, of gespecificeerd onder "bijzondere gebeurtenissen" te plaatsen en te berekenen)
 - meer informatie te vergaren om te besluiten de kostenpost wel of niet op te nemen in de raming van het project. (Besluiten of een kostenpost relevant is voor het onderhavige project).

Waar vind ik verschillende kostenposten terug?

De checklist is eenvoudig toe te passen op een project en is opgebouwd volgens onderstaand schema:

Code	Hoofdstuk	Onderwerp	Aandachtspunten
1	Ramingsmethodiek (Zie opbouw van de raming, paper 2.1)	Schema Raming van Kosten Directe kosten Indirecte kosten ----- + Primaire kosten Bijkomende kosten Diversen ----- + Basisraming Onvoorzien ----- + Sub-totaal BTW ----- + Nominale raming (Marge voor) Onzekerheid	- Desgewenst onderverdeeld naar deelprojecten - de "Nominale raming" { - Maat voor de mogelijke afwijking van de totale kosten, in positieve als negatieve zin.}

De opzet van de checklist in z'n huidige vorm is nog te veel geënt op de aanleg van wegen. De aanvullingen op de overige terreinen zullen in samenspraak met de deskundigen worden ingebracht. Momenteel is een uitbreiding van de checklist in voorbereiding voor kunstwerken.

Aan de hand van het eigen project loopt u de checklist door op de hoofdkostenposten (primaire kosten, bijkomende kosten, diversen, onvoorzien, btw). Iedere hoofdkostenpost bestaat uit een aantal "hoofdstukken"

(in de checklist aangegeven in de eerste kolom). Als een "hoofdstuk" voor uw project relevant is, kijkt u in de tweede kolom welke onderwerpen in detail hieronder zouden kunnen vallen voor uw project. Per onderwerp staat een aantal aandachtspunten vermeld (derde kolom). Door deze aandachtspunten na te lopen en de daaruit voortvloeiende vragen te beantwoorden, wordt het wellicht gemakkelijker om te komen tot een keuze van een prijs, een hoeveelheid en/of een kengetal. Op deze wijze krijgen alle relevante kostenposten een plaats in de totale raming en wordt ook de projectscope duidelijk gedemarkeerd.

Een complete raming

Als de integrale kosten van een project zichtbaar moeten worden gemaakt, moet speciaal worden gelet op die kostenposten die normaal gesproken uit "andere artikelen" worden gefinancierd. De integrale kosten van een project zijn dus niet altijd zichtbaar in de raming ten behoeve van het Infrastructuurfonds (IF). De checklist is geen voorschrift binnen de Rijkswaterstaat. Evenmin is het een kant en klaar en 100% gereed produkt dat klakkeloos op ieder project kan worden toegepast. De opzet van de paper in zijn huidige vorm is nog te veel geënt op de aanleg van wegen. De aanvullingen op overige terreinen zullen in samenspraak met deskundigen worden ingebracht. Zo is bijvoorbeeld momenteel een uitbreiding van de checklist in voorbereiding voor kunstwerken.

Veel ervaren ramers hebben bijgedragen aan de in deze paper gepresenteerde checklist. Een suggestie vanuit onze zijde met betrekking tot het gebruik ervan: Houdt het verstand erbij en doe uw voordeel met deze checklist.

Primaire kosten

Directe kosten

Checklist bouwrijpmaken

Code	Hoofdstuk	Onderwerp	Aandachtspunten
21101	Sloopkosten	Opstallen: Woningen Bedrijfspannen Kunstwerken: Bruggen Viaducten Wegen: RWS-wegen overige wegen Overig: b.v. stuwen bunkers	<ul style="list-style-type: none"> - De sloop kan ook in het kader van de grondaankoop worden meegerekend. (3109 Primaire kosten Bouwrijpmaken) (Geen dubbelstellingen) - Het opruimen van de funderingen kan veel kosten met zich mee brengen. - Mogelijk extra kosten i.v.m. verontreiniging - Mogelijk een combinatie met hergebruik
21102	Kabels en leidingen	Omleggen Opruimen	<ul style="list-style-type: none"> - Kabels en leidingen die moeten worden verlegd worden vaak via de nadeelcompensatie vergoed, binnen het vergunningsgebied. Daarbuiten gelden andere regelingen
21103	Omleiden of Aanpassen	Wegen Watergangen	<ul style="list-style-type: none"> Soms als een volledige weg te ramen. Ook kosten verkeersmaatregelen.
21104	Aanvoerwegen	Aanleggen tijdelijke wegen	Ook kosten verkeersmaatregelen.
21105	Ruilverkaveling	Extra voorzieningen	
21106	Cultuurbehoud	Archeologische vondsten Monumentenzorg Voorzieningen Flora/Fauna	
21107	Oorlogstuig	Bommen / Explosieven / Vliegtuigen	Kosten opruimen. Kosten stilstand aannemer.
21108	Bodemsanering	Bodemvervuiling	- Mogelijk ook in bouwkosten ondergebracht

Primaire kosten

Directe kosten,
checklist bouwkosten
Blad 1

Code	Hoofdstuk	Onderwerp	Aandachtspunten
21201	Aardebaan	Cunet	<ul style="list-style-type: none"> - De bouwkosten kunnen het beste per deelproject of te onderscheiden element nagelopen worden. - Breedte wordt bepaald door wegtype (2*2; 2*3) - Tijdelijke gronddepots werken kostenverhogend - Een grondbalans geeft inzicht. - Diepte t.o.v. maaiveld - Bestemming (af te voeren) grond, afstanden - Milieu-kosten - Stort-lokaties Drainage wegcunet in een kleigebied.
		Steunbermen Verticale drainage Horizontale drainage Zandlichaam	<ul style="list-style-type: none"> - Bodemgesteldheid - Bodemgesteldheid - Hoogte t.o.v. maaiveld - Zandput/transportafstand/transportmogelijkheid - Extra hoeveelheden t.g.v. zettingen en t.b.v. overhoogte, ind. verwerken restant, waarbij er ook opbrengst kan zijn.
21202	Verharding	Bermen en taluds Geluidswallen (zie ook 306) Ontwatering	<ul style="list-style-type: none"> - Extra voorzieningen i.v.m. beplanting - Ontwateringsplan (overleg met waterschappen, natuur, drinkwater, onderbemaling, grondwaterstromingen e.d.) - Afvoer verontreinigd slib uit sloten / kanalen - Ind. boordvoorzieningen / betuiningen e.d.
		Sloten dempen / opschonen Sloten graven Duikers Stuwen (Onder)Bemaling	<ul style="list-style-type: none"> - Extra sloten, stuwen, duikers Pompen, afsluiters, signalering
		Fundering Asphalt of Beton of Markering Middenberm-verharding Kabelkokers	<ul style="list-style-type: none"> - Breedte bepaald door wegtype - Per project moet worden gekozen uit de beschikbare varianten in de opbouw van de verharding. - Dikte / type / van de verhardingslagen - Verkeersklasse bepaalt totale "dikte" - Hergebruik van oude bouwmaterialen Eisen\Verlangens/Mogelijkheden ? - ZOAB ja/nee

Primaire kosten

Directe kosten,
Checklist bouwkosten
Blad 2

Code	Hoofdstuk	Onderwerp	Aandachtspunten
	Kunstwerken algemeen		<div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Dit deel is onvolledig. De bouwdienst bereidt momenteel een checklist kunstwerken voor.</div> <ul style="list-style-type: none"> - Afwijkingen t.o.v. het standaard-ontwerp - Geologische gesteldheid bepaalt de (kosten van de) fundering en de mogelijke voorbelasting.
21203	Tunnels	Bouwdok tunnelementen Bouwput Afzinkseuf enzovoort	<ul style="list-style-type: none"> - Mogelijkheden voor een bouwdok/bouw ter plekke Grondwerk Bemaling Drainage Leidingwerk Kabelwerk
21204	Bruggen		<ul style="list-style-type: none"> - Beweegbaar ja/nee
21205	Viaducten		<ul style="list-style-type: none"> - Standaard ja/nee; Haaks of schuin over de weg
21206	Overige kunstwerken	Duiker Fietstunnel Wegvak met verdiepte ligging Bijzondere constructies Verbreding kunstwerken	<ul style="list-style-type: none"> - Prefab ja/nee - Prefab ja/nee - Bemaling/ Beton of vliesconstructie - Vragen relatief méér informatie - Technische problemen? Kwaliteit bestaand KW

Primaire kosten

Directe kosten,
checklist bouwkosten
Blad 3

Code	Hoofdstuk	Onderwerp	Aandachtspunten
21207	Geleide-constructies	Middenberm type Zijbermen type Extra voorzieningen Reflectoren (zie 305) Tijdelijke maatregelen	- Breedte van bermen / Hoogte van taluds - RIMOB / ...
21208	Wegbebakening	Bebording Reflectoren 100 km/u bordjes Overige bebakening	- Complexiteit kan extra kosten opleveren hm-bordjes / extra aanduidingen
21209	Praatpalen	Bekabeling Extra voorz. geleiderail ANWB Verharding	Overstapconstructies
21210	Geluidwerende voorzien.	Geluidswallen (zie ook 301) Schermen Aanpassingen aan woningen Overig	- ZOAB ja/nee is al bij verharding opgenomen - Sanering moet ook meegenomen worden. - Onderzoek en Engineering is apart berekend.
21211	Bewegwijzering	Portalen Panelen Verlichting Informatie	- Complexiteit van de verkeersbewegingen Tijdelijke voorzieningen noodzakelijk? - Aantal mede bepaald door de knooppunten Lengte door aantal rijstroken Combinatie met signalering 212110 mogelijk Funderingskosten afhankelijk van de ondergrond Aantal en grootte --> knooppunten - ANWB-overeenkomst Ook losse panelen zonder portaal Bekabeling / armaturen Aanwijzingen aan de weggebruiker - Algemene normen t.a.v. verlichting Bekabeling
21212	Verlichting	Lijnverlichting Mastverlichting	
21213	Signalering	MCSS	- Aansluiting aan andere projecten - Combinatie (b.v. met tunnelsignalering)
21214	Beplanting	Bermen Overhoeken Extra grondwerk (zie 301)	- Landschaps- en/of beplantingsplannen bepalen de omvang en de inhoud van de beplanting. - Aanpassingen in grondwerk t.b.v. beplanting
21215	Verkeersregelinstallatie		
21216	Hemelwaterafvoer	Goten Afvoerleidingen Putten Zuiveringsinstallaties	- Moet er water in de middenberm worden opgevangen? - Mag er water vrij afstromen in de zijbermen? - Moet afkomend water gezuiverd worden? Type (asfalt / beton) Lengte en diameter --> waar moet het water heen Met pompinstallatie? Opslag en afvoer verontreinigd slib Capaciteit?
21217	Wegmeubilair	Verzorgingsplaatsen	
21218	Openbaar vervoersvoorz.		Extra voorzieningen aan de (reeds geraamde) weg t.b.v. de wensen van het openbaar vervoer.
21219	Overige Bouwkosten	Tijdelijke voorzieningen Aanschaf materialen	- Verkeersafwikkeling - Andere werken in uitvoering Ter beschikking te stellen materialen Let op dubbelstellingen met de raming van de desbetreffende "besteksposten"

Primaire kosten

Indirecte kosten, checklist bouwkosten

Code	Hoofdstuk	Onderwerp	Aandachtspunten
22101	Tijdgebonden kosten	Directievoorzieningen Uitvoeringskosten Veiligheidsvoorzieningen Administratiekosten Voorlichtingskosten	<ul style="list-style-type: none"> - Een deel van deze kosten kunnen in de bestekken verrekenbaar zijn gesteld en mogen niet dubbel worden geteld. - Kosten die binnen bestekramingen in bedrag worden onderbouwd. - Keten, voorzieningen enz. - Keten, loods en uitvoerend personeel enz. - Ook materieel dat niet aan een of meer posten is toegerekend, b.v. een torenkraan op een bouwwerk. - Maatregelen afhankelijk van risico per werk. - Werkenadministratie, aanleveren gegevens (UCA) - Eenmalige kosten zitten in Overige Kosten
22102	Eenmalige kosten	Aanvoer materieel Installatie materieel Demobilisatie materieel Afvoer materieel Inrichten werfterrein	<ul style="list-style-type: none"> - Kosten die binnen bestekramingen in bedrag worden onderbouwd. - Eenmalige kosten behoren in principe niet in de eenheidsprijzen te zijn opgenomen.
22103	Kwaliteitsborging	Organisatiekosten Toetsingen en metingen Rapportage Correctie en onderhoud	<ul style="list-style-type: none"> - Kosten die binnen bestekramingen in bedrag worden onderbouwd.
22104	Algemene kosten	Hoofdkantoorkosten Algemeen onderzoek Opleidingskosten	<ul style="list-style-type: none"> - Over het algemeen uitgedrukt in een percentage van de directe kosten plus de bovenstaande Indirecte kosten
22105	Winst en Risico	Winst Risico	<ul style="list-style-type: none"> - Over het algemeen uitgedrukt in een percentage van de directe kosten plus de bovenstaande Indirecte kosten - Een redelijk bedrijfsresultaat voor de aannemer, die het werk uitvoert. - Alleen het aannemersrisico dat in de aannemingsommen aanvaardbaar wordt geacht.
22106	Overige indirecte kosten	Bijdragen	CROW / Wegenbouwkundig onderzoek

Bijkomende kosten

Checklist grondkosten

Code	Hoofdstuk	Onderwerp	Aandachtspunten
3101	Kadaster	Inventarisatiekosten	- Afhankelijk van aantal percelen
3102	Taxatiekosten	Taxatiecommissie	- Aantal en complexiteit
3103	Vooropnamen	Vooropnamen opstellen	- Aantal
3104	Vermogenschade	Aankoop eigendommen	- Marktontwikkeling - Bestemming(splannen) - Verplaatsingskosten bedrijven
3105	Inkomstenschade	Afkoop inkomstenderving	
3106	Nadeelcompensatie	Particulieren Kabels en leidingen	
3107	Schade	Aangebrachte schade	- Schade voor rekening rijk/geen risico aannemer
3108	Overdrachtskosten	Notariskosten	- Inclusief kadasterkosten overdracht - Relatie met aantal en hoogte vergoedingen
3109	Sloopkosten Opstellen		- Dit kan ook in de bouwkosten worden opgenomen (21101 Primaire kosten Bouwrijpmaken) - Geen dubbelstellingen
3110	Overige Grondkosten	Ruilverkaveling	- Extra kosten of besparing t.g.v. (geplande) ruilverkaveling in het aangrenzende gebied.

Checklist Engineeringskosten

Code	Hoofdstuk	Onderwerp	Aandachtspunten
320	Onderzoekskosten		- Onderzoekskosten kunnen ook in de bouwkosten of de engineering zijn opgenomen.
3201	Grondmechanisch-onderz.	Geologische gesteldheid Zettingsprognose Extra voorzieningen ontwerp	
3202	Geluidshinder-onderz.	Verhoging geluidsniveau Saneringsmaatregelen	"Hogere waarde"-procedure
3203	Landmeetkundig-onderz.	Actuele bestaande situatie	
3204	Bemalings-onderz.	Extra maatregelen bij aanleg	
3205	Verkeerstechnisch-onderz.	Verkeersprognoses Aanpassingen ontwerp	
3206	Milieu-	Extra maatregelen bij aanleg Extra kosten verontreiniging	- Op te nemen in de MER
3207	Kwaliteitsonderzoeken	Materialen Produkten	Asfaltmonsters Stroeffheid en vlakheidsmetingen
3208	Overige onderzoekskosten		Hydrologisch-/Morfologisch-/Haalbaarheids- enz
321	Engineeringskosten		- Eigen apparaatskosten worden nog niet standaard in de projectramingen opgenomen. - Uitbesteding van RWS-eigen taken wordt veelal gefinancierd uit een apart engineerings-art. maar zou wel op het project moeten drukken.
3211	Personeelskosten RWS		- Personeels artikel zie ook overwegingen 1e
3212	Materiële kosten RWS		- Materieel artikel zie ook overwegingen 1e
3213	Uitbestede Engineering A (oorspronkelijk RWS-eigen taken)	Vorstudie / Trajectstudie Ontwerp / Bestek Directievoering Toezicht op Uitvoering Detaillering t.b.v. Uitvoer. Bijdrage inpassingsprocedure	- Engineerings artikel zie ook overwegingen 1e
3214	Uitbestede Engineering B (oorspronkelijk niet-RWS-eigen taken)	Architectonisch ontwerp Landmeetkundig ontwerp	Bestemmingsplan e.d. - Aanleg artikel zie ook overwegingen 1e

Bijkomende kosten

Checklist Overige Kosten

Blad 1

Code	Hoofdstuk	Onderwerp	Aandachtspunten
3301	Vergunningen	Bouw-vergunningen Bemalings- Lozings- (W.V.O.) Kap- Domein- Stort- Ontgrondings- Hinderwet-	<ul style="list-style-type: none"> - Alle hier bedoelde kostenposten mogen niet voorkomen c.q. thuishoren in de rubrieken: <ul style="list-style-type: none"> - 2.1.1 Bouwrijpmaken - 2.2.1 Bouwkosten - 3.1 Grondkosten - 3.2 Onderzoekskosten - 3.3 Engineeringskosten - Via de rubriek Overige kosten mag geen dubbelstelling ontstaan. - incl. Leges
3302	Voorlichting	Materiaal Voorlichtingscentrum	<ul style="list-style-type: none"> - Tijdgebonden deel = Indirecte bouwkosten
3303	Drukkerskosten	Bestekken Rapporten	
3304	Kunstzinnige bijdrage		
3305	Overdrachtskosten		<ul style="list-style-type: none"> - Bijdragen Beheer / Onderhoud (debet en credit) - Afschrijvingen beheer en onderhoud
3306	Nederlandse Spoorwegen	Vergoeding langzaam rijden Toezicht / Veiligheid Kosten aanpassingen / bouw	
3307	Fasering	Extra kosten	<ul style="list-style-type: none"> - Fasering kan het tempo belemmeren - Tijds-eisen kunnen kosten opdrijven
3308	Werken in het verkeer	Extra kosten	<ul style="list-style-type: none"> - Tempo verlaging - Nacht- en weekend-werk
3309	Werken voor derden	Aansluitende infrastructuur	<ul style="list-style-type: none"> - Mogelijk geen 100% dekking door bijdrage derde
3310	Bijdrage van derden	Subsidies en andere bijdr.	Gemeente/Provincie/Ministerie/Particulier/EG

Bijkomende kosten

Checklist Overige Kosten blad 2

Code	Hoofdstuk	Onderwerp	Aandachtspunten
3311	Financieringskosten	Private Financiering Rentekosten tijdens de bouw	Mogelijk ook in Winst (22105)
3312	Kostenstijgingen tijdens de loop van een bestek	Risico regelingen Niet gedekt risico	Mogelijk afhankelijk van de nadere (interne) procedure in de raming opnemen. Mogelijk ook in Risico (22105)
3313	Onderhoud en exploitatie	Onderhoudskosten Exploitatiekosten	Wanneer x jaar onderhoud bij de aanbesteding wordt uitbesteed. N.B.: Financiering mogelijk niet uit aanleg-art. Als onderhoud.

DIVERSEN

Checklist Diversen

Code	Hoofdstuk	Onderwerp	Aandachtspunten
			<ul style="list-style-type: none"> - Alle hier bedoelde kostenposten mogen niet voorkomen c.q. thuishoren in de rubrieken: - 2.1.1 Bouwrijpmaken - 2.2.1 Bouwkosten - 3.1 Grondkosten - 3.2 Onderzoekskosten - 3.3 Engineeringskosten - 3.4 Overige kosten - Via de rubriek Diversen mag geen dubbeltelling ontstaan.

Onvoorzien

Checklist Onvoorzien

Code	Hoofdstuk	Onderwerp	Aandachtspunten
			<ul style="list-style-type: none"> - Alle hier bedoelde kostenposten mogen niet voorkomen c.q. thuishoren in de rubrieken: - 2.1.1 Bouwrijpmaken - 2.2.1 Bouwkosten - 3.1 Grondkosten - 3.2 Onderzoekskosten - 3.3 Engineeringskosten - 3.4 Overige kosten - 4.1 Diversen - Via de rubriek Onvoorzien mag geen dubbel telling ontstaan.

BTW

Checklist BTW

Code	Hoofdstuk	Onderwerp	Aandachtspunten
			<ul style="list-style-type: none"> - BTW wordt in de raming van de verschillende delen van de raming niet identiek doorberekend - Alle kosten, die later in het kader van een contract of overeenkomst met een aannemer of leverancier worden gemaakt, zullen het hoge BTW-tarief als opslag krijgen. - Eigen apparaatskosten (lonen) zullen vrij zijn van BTW. (Nu nog niet in de raming) - Binnen Grondkosten (rubriek 3.1) zal een veel nauwkeuriger benadering nodig zijn.
6101	Grondkosten	Mogelijke Vrijstelling	<ul style="list-style-type: none"> - Agrarische bestemming - Nog niet bouwrijp gemaakte terreinen
6102	Hoogte BTW-tarieven	Hoog / Laag	<ul style="list-style-type: none"> - Wettelijke percentages wisselen periodiek BTW m.b.t. kosten nutsbedrijven

5 Projectmanagement

Voorbeeld van de inhoud van een Projectplan

1. Inleiding

- voor wie is het projectplan bedoeld (interne opdrachtgever en bevoegd gezag)
- wat is het doel van het projectplan
- wat is de aanleiding voor het studieproject
 - de voorgeschiedenis
 - de huidige stand van zaken
- de inhoud van het projectplan.

2. De projectinhoud

- een beschrijving van het projectresultaat (globaal)
 - probleemstelling
 - het globale resultaat
 - de afbakening van het project (grenzen)
- een beschrijving van de uitgangspunten en randvoorwaarden voor de activiteiten in de planstudiefase.

3. De projectaanpak

- aangeven welke (detail-)fasering voor de planstudie wordt gehanteerd (grove fasering volgens deze Handleiding: voorstudie, trajectstudie en uitwerking)
- aangeven op welke wijze de onderscheiden fasen worden afgesloten (beslisdocumenten)
- aangeven welke aspecten voor de beheersing van het project van belang worden geacht.

Zie voor een uitgebreide toelichting op de projectaanpak voor een project Hoofdstuk 1 van Deel II van deze Handleiding. In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan ProjectMatig Werken in wegenprojecten.

4. De uitgevoerde en uit te voeren activiteiten

- een beschrijving van de uitgevoerde werkzaamheden in de verkenningfase en van de resultaten daarvan
- een beschrijving van de uit te voeren activiteiten (hierbij zal de voorstudiefase het meest gedetailleerd kunnen worden uitgewerkt, en de uitwerkingsfase nog slechts globaal).

5. Besluitvorming

De besluitvorming ten aanzien van projecten valt uiteen in twee aspecten:

- de interne besluitvorming binnen de Regionale Directie van Rijkswaterstaat ten aanzien van de voortgang van een project
- de besluitvorming over de voortgang van het project volgens de MIT-systematiek en krachtens de Tracéwetprocedure.

In dit hoofdstuk van het projectplan dient aangegeven te worden op welke wijze deze twee "vormen" van besluitvorming zich tot elkaar verhouden (betekenis/functie) en in welke documenten de besluitvorming zich tijdens de trajectstudiefase manifesteert. Documenten die in dit verband van belang zijn:

- het projectplan (intern)
- de startnotitie (intern/Tracéwet/m.e.r.-regeling)
- de richtlijnen (intern/Tracéwet/m.e.r.-regeling)
- het bijgestelde projectplan (intern)
- de Trajectnota (intern/Tracéwet/m.e.r.-regeling)
- het (ontwerp-)Tracébesluit (Tracéwet/m.e.r.-regeling).

6. Projectbeheersing

In hoofdstuk 3 van het projectplan is aangegeven welke aspecten voor de beheersing van een project van belang zijn. In dit hoofdstuk moet uitgewerkt worden op welke wijze de beheersing van deze aspecten in de trajectstudiefase (tot en met het Tracébesluit) vorm gegeven moet worden. Vanuit de visie van ProjectMatig Werken dient in elk geval aandacht besteed te worden aan:

- **Tijd:**
 - opstellen van een gedetailleerde planning voor de uit te voeren activiteiten in de trajectstudiefase. Daarbij zijn met name het opstellen van de Startnotitie en het opstellen van de Trajectnota interessant; de daaropvolgende stappen liggen in principe qua doorlooptijd vast in de wet
 - aangeven wie:
 - * de planning opstelt en bijstelt
 - * de planning vaststelt (in dit deel van de handleiding is ook een voorbeeld opgenomen van het kritische pad voor de (hoofd)activiteiten voor een hoofdwegenproject.)
 - **Geld:**
 - aangeven van de benodigde menskracht en overige middelen voor het kunnen uitvoeren van de activiteiten in de Planstudiefase. Van belang daarbij is een onderscheid tussen "eigen" werkzaamheden en "uit te besteden" werkzaamheden
 - aangeven van de projectkosten voor de Planstudiefase
 - een (globale) minimum en maximumraming van de uitvoeringskosten in de realisatiefase
 - aangeven wie:
 - * de kostenramingen (inclusief menskracht) opstelt en bijstelt
 - * de kostenramingen vaststelt.
 - **Kwaliteit:**
 - aangeven van de normen (inclusief marges) waaraan het resultaat (Trajectnota, ontwerp-Tracébesluit en Tracébesluit) moet voldoen
 - meetbaar maken van de gestelde normen; zonodig dienen daartoe meetinstrumenten ontwikkeld te worden
 - aangeven wie:
 - * de normen (en meetinstrumenten) opstelt en bijstelt
 - * de normen (inclusief marges) vaststelt.
 - **Informatie:**
 - beschrijven van de procedures voor het vaststellen (en wijzigen) van beslisdocumenten
 - aangeven wie:
 - * wijzigingen uitvoert
 - * de betrokkenen informeert
 - * de projectdocumentatie en het -archiefsysteem vaststelt en inricht
 - **Organisatie:**
 - beschrijven van de projectorganisatie voor de trajectstudiefase (de aard van de werkzaamheden tijdens de trajectstudie en het opstellen van de Trajectnota kan een andere organisatie vereisen dan in de voorstudiefase)
 - aangeven van de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de betrokkenen (opdracht-gever, projectleider en -medewerkers)
 - aangeven welk deel van de werkzaamheden op welke manier zal worden uitbesteed
 - aangeven wie:
 - * de projectorganisatie opstart en bijstelt
 - * verantwoordelijk is voor de bemensing
 - * verantwoordelijk is voor eventuele uitbesteding.
- 7. Communicatie**
- inventariseren van de partijen die invloed (kunnen) hebben op het resultaat van het project of die door het project worden beïnvloed. Dit zijn de doelgroepen waarop de communicatie gericht moet worden
 - aangeven en beschrijven van de "tools" die gebruikt worden voor het verwerven van draagvlak. Daarbij moet een onderscheid gemaakt worden tussen:
 - interne communicatie binnen het project en Rijkswaterstaat
 - externe communicatie (zowel formeel als informeel) met alle andere betrokkenen.

In Hoofdstuk 2 van Deel II van de Handleiding wordt ingegaan op de communicatie-tools die door de project-leider ingezet kunnen worden om aan het (maatschappelijk) draagvlak van het project te werken.

8. Haalbaarheid

- beschrijven van de risicofactoren die van invloed zijn op de haalbaarheid van het wegenproject.
Daarbij kan gedacht worden aan:
 - juridische risicofactoren
 - bestuurlijke risicofactoren
 - inhoudelijke risicofactoren
- aangeven van acties voor het verbeteren/vergroten van de haalbaarheid van het wegenproject.

Fasering Werkzaamheden

Activiteit	Verkenning	Startnotitie	Trajectnota				Besluit
			Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4	
Vervoersprognoses							
- Huidige situatie		*		*			
- Autonome ontwikkeling 2010		*		*			
- Alternatieven/varianten							
Probleemstelling							
- Verkeer en vervoerproblematiek							
Knelpunten analyse							
- Milieu							
- Ruimtelijke ordening							
Alternatieven							
- Ontwikkelen							
- Litwerken							
Tracé-ontwerpen							
- Schetsontwerpen							
- Optimalisatie							
- Ontwerp						*	
Omgevingsanalyse							
- Milieu							
- Ruimtegebruik							
- Economie							
- Regionaal verkeer & vervoer							
Effectenanalyse							
- Milieu-effecten							
- Effecten ruimtegebruik							
- Effecten economie							
- Effecten regionaal verkeer/vervoer							
- Aanlegkosten							
MMA							
- Aanzet							
- Litwerking							
Vergelijking alternatieven							
Gevoeligheidsanalyse							
Leemten in kennis							
Samenvatting							

Globaal

Gedetailleerd

* Vaststellen

Voorbeeld van de inhoud van een beheersplan

1. **Identificatie:**
 - de projectnaam
 - de naam van het beslisdocument
 - de naam van het beheersplan
 - het (deel)projectnummer
 - de datum van uitgave van het beheersplan
 - de naam van de principaal
 - de naam van de projectleider
 - de naam van het bevoegd gezag
2. **Weergave van de overeengekomen norm**
3. **Weergave van de overeengekomen marges**
4. **Weergave van de stand van zaken**
5. **Constatering van eventuele afwijkingen van de norm**
6. **Constatering van eventuele overschrijding van de marges**
7. **Voorstellen voor eventuele bijsturingsmaatregelen c.q. wijzigingen van de norm en aangeven van de consequenties hiervan voor het projectresultaat en de andere beheersplannen**
8. **Overzicht van de te ondernemen acties in het kader van het beheersplan:**
 - gespecificeerd voor de volgende fase
 - globaal voor de daarop volgende fase(n).

6 Voor nog meer informatie

Adressen voor adviezen

Rijkswaterstaat Dienst Weg- en Waterbouwkunde, afdeling IM

taak: advisering en kennisontwikkeling op gebied van m.e.r. en milieu, en aanspreekpunt voor deze handleiding
adres: Postbus 5044
2600 GA Delft
contactpersoon: Wim Hinkamp
telefoon: 015-2699492
fax: 015-2611361

Steunpunt Opdrachtgeverschap (SOS), Steunpunt Kosteninfrastructuur (SKI)

taak: advisering op het gebied van kostenramingen
adres: Bouwdienst Rijkswaterstaat
Postbus 20.000
3502 LA Utrecht
contactpersoon: Ton Kleijn
telefoon: 030-2857956
telefax: 030-2857955

Hoofddirectie Rijkswaterstaat, afdeling Bestuurlijke en Juridische Zaken

taak: advisering over Tracéwet en overige juridische aspecten
adres: Postbus 20906
2500 EX Den Haag
contactpersonen: Arjan Nijenhuis en Ellen van Schouten
telefoon: 070-3518265, 070-3518990
telefax: 070-2519067

Hoofddirectie Rijkswaterstaat, afdeling Innovatie en Synthese

taak: advisering over interactieve planvorming
adres: Postbus 20906
2500 EX Den Haag
contactpersoon: Martien Beemsterboer
telefoon: 070-3518665
telefax: 070-3518795

Hoofddirectie Rijkswaterstaat, afdeling Verkeersveiligheid

taak: advisering over verkeersveiligheid
adres: Postbus 20906
2500 EX Den Haag
contactpersoon: Hans Peter Benschop
telefoon: 070-3518645
telefax: 070-3518576

Rijkswaterstaat Adviesdienst Verkeer en Vervoer

taak: aanspreekpunt voor handboek "Economische Effecten Infrastructuur"
adres: Postbus 1031
3000 BA Rotterdam
contactpersoon: drs A.L. 't Hoen
telefoon: 010-2825770
telefax: 010-2825642

Rijkswaterstaat, Meetkundige Dienst, Projectbureau GISMER

taak: advisering over het gebruik van GIS bij MER
adres: Postbus 5023
2600 GA Delft
contactpersoon: Kaat Appelman
telefoon: 015-2691111
telefax: 015-2625460

Ministerie LNV, Dienst Landinrichting en Beheer Landbouwgronden, afdeling Verkeerswegen

taak: advisering Rijkswaterstaat op het gebied van landschappelijke inpassing van rijkswegen en vaarwegen
adres: Postbus 20021
3502 LA Utrecht
contactpersoon: ir. S.H. Visser
telefoon: 030-2858512
telefax: 030-2858999

De Afdeling Verkeerswegen is opgedeeld in drie regio's:

Regio West

adres: Postbus 20021
3502 LA Utrecht
contactpersoon: J.G. Frentz
telefoon: 030-2858518
telefax: 030-2858999

Regio Noord/Oost

adres: Postbus 10051
8000 GB Zwolle
contactpersoon: K. Zwaan
telefoon: 038-4271215
telefax: 038-4271242

Regio Zuid

adres: Postbus 1180
5004 DB Tilburg
contactpersoon: ing. J.W. de Jager
telefoon: 013-4645604
telefax: 013-4681200

Overige handleidingen, handboeken en rapporten

Handleiding Milieu-effectrapportage. Besluiten voor een leefbaar Nederland.

Opgesteld door: DHV Milieu en Infrastructuur BV i.s.m. Twijnstra Gudde Management Consultants.

In opdracht van: Ministerie VROM en Ministerie LNV

's Gravenhage, 1994

ISBN 90-5458-155-7

Verkrijgbaar bij: Koninklijke Vermande BV, Lelystad.

De Handleiding Milieu-effectrapportage is te vergelijken met de onderliggende Handleiding Besluitvorming Hoofdwegen. De eerste behandelt echter niet alleen hoofdinfrastructuur, maar alle m.e.r.-plichtige activiteiten. De laatste is op het punt van hoofdinfrastructuur meer uitgebreid en toegesneden op de praktijksituatie.

Handleiding akoestisch onderzoek wegverkeer

Opgesteld door: DHV Milieu en Infrastructuur.

In opdracht van: Rijkswaterstaat, Dienst Weg- en Waterbouwkunde

Delft, 1994.

ISBN 9036902053, DWW-publikatie P-DWW-94-723

Verkrijgbaar bij: Rijkswaterstaat, Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft.

De Handleiding beschrijft uitgebreid het wettelijk kader van de Wet geluidhinder en de uitvoering van het akoestisch onderzoek. De Handleiding akoestisch onderzoek kan worden gezien als een aanvulling op de onderliggende Handleiding Besluitvorming Hoofdwegen, en is vooral van belang voor de invulling van het onderdeel geluid bij het ontwerp-tracébesluit.

Op weg naar natuurcompensatie voor (auto)snelwegen. Concept-Handboek, onderbouwing en achtergrond

Opgesteld door: Rijksuniversiteit Leiden, Centrum voor Milieukunde.

In opdracht van: Rijkswaterstaat, Dienst Weg- en Waterbouwkunde

Delft, 1996.

DWW-publikatie W-DWW-95-702.

Verkrijgbaar bij: Rijkswaterstaat, Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft

Het rapport geeft een methode voor de compensatie van natuurwaarden bij aanleg en verbreding van (auto)snelwegen. Het rapport is meer uitgebreid dan de onderdelen over compensatie zoals die zijn verwoord in onderliggende Handleiding Besluitvorming Hoofdwegen. De teksten van onderliggende Handleiding zijn volledig afgestemd op het rapport.

Handboek Basisrichtlijnen m.e.r. Trajectnota's wegen

Opgesteld door: DHV Milieu en Infrastructuur BV

In opdracht van: Rijkswaterstaat, Dienst Weg- en Waterbouwkunde

Delft, 1996.

Verkrijgbaar bij: Rijkswaterstaat, Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft

Het Handboek geeft een set richtlijnen die -facultatief - als basis gebruikt kunnen worden door de Commissie voor de m.e.r. voor de formulering van haar advies voor de richtlijnen en voor de initiatiefnemer voor het vervaardigen van de startnotitie. Het Handboek Basisrichtlijnen beperkt zich tot de onderwerpen bestaande milieutoestand, autonome ontwikkeling, effecten en vergelijking van alternatieven. De Basisrichtlijnen zijn naar gelieve uit te breiden of in te korten.

Handreiking evaluatie m.e.r. weginfrastructuur

Opgesteld door: DHV Milieu en Infrastructuur BV

In opdracht van: Rijkswaterstaat, Dienst Weg- en Waterbouwkunde Delft, 1996

Verkrijgbaar bij: Rijkswaterstaat, Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft

De Handreiking geeft informatie over de procedure en aanpak evaluatie van m.e.r.. Evaluatie is een verplicht onderdeel, waar inde praktijk van infrastructuur nog nauwelijks ervaring mee is opgedaan. In de onderliggende Handleiding Besluitvorming Hoofdwegen wordt evaluatie slechts hier en daar aangestipt.

Werk in uitvoering. Een handreiking met suggesties en ideeën

Opgesteld door: Rijkswaterstaat Project Ramingen en Infrastructuur

In opdracht van: Hoofddirectie Rijkswaterstaat

Den Haag, 1995

Verkrijgbaar bij: Rijkswaterstaat Bouwdienst, Steunpunt Opdrachtgeverschap, Steunpunt Kosten
Infrastructuur, Utrecht

De Handreiking geeft uitgebreide informatie voor het komen tot goede ramingen. De Handreiking gaat dieper op deze materie in dan Hoofdstuk 13 van deel II van onderliggende Handleiding Besluitvorming Hoofdwegen. Het betreffende hoofdstuk is opgebouwd uit onderdelen van de Handreiking Werk in uitvoering.

Handboek Economische Effecten Infrastructuur

Opgesteld door: AGV Adviesgroep voor Verkeer en Vervoer en Vrije Universiteit Amsterdam

In opdracht van: Rijkswaterstaat Adviesdienst Verkeer en Vervoer.

Maastricht 1996

Verkrijgbaar bij: Rijkswaterstaat Adviesdienst Verkeer en Vervoer, Rotterdam

Het Handboek geeft uitgebreid inzicht in economische effecten, methodieken en kentallen. Het Handboek is veel meer uitgebreid dan Hoofdstuk 14 over Economische Effecten van Infrastructuurprojecten uit deel II van de onderliggende Handleiding Besluitvorming Hoofdwegen. Het Handboek hanteert een indeling en termen die niet geheel vergelijkbaar zijn met genoemd Hoofdstuk 14. Kentallen zijn wel op elkaar aangepast.

Handreiking maatregelen voor de fauna langs weg en water

Opgesteld door: Buro voor faunatechniek Oord.

In opdracht van: Rijkswaterstaat Dienst Weg- en Waterbouwkunde en de Dienst Landinrichting en Beheer
landbouwgronden van het Ministerie LNV.

Delft 1995.

ISBN 903693706X, DWW-publikatie P-DWW-95-710

Verkrijgbaar bij: Rijkswaterstaat Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft

De Handreiking maatregelen voor de fauna langs weg en water geeft een overzicht van de kennis en ervaringen van dit moment op het gebied van mitigerende (verzachtende) maatregelen, die de versnippering van de natuur door wegen en waterlopen kunnen verminderen. De Handreiking is te gebruiken bij het opstellen van alternatieven en behoefte van de projectnota/MER en ten behoeve van de uitwerking van alternatieven voor het ontwerp-tracébesluit.

Creatief omgaan met het Meest Milieuvriendelijk Alternatief

Opgesteld door: J. van der Schot

In opdracht van: Rijkswaterstaat Dienst Weg- en Waterbouwkunde

Delft, 1993

DWW-publikatie W-DWW-93-702

Verkrijgbaar bij: Rijkswaterstaat Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft

Het rapport geeft een handreiking voor de formulering van het meest milieuvriendelijk alternatief, op zodanige wijze dat het maximum milieurendement wordt bereikt binnen de gegeven context van het project.

Meest Milieuvriendelijk Alternatief, enkele voorbeelden uit tracé/MER-studies

Opgesteld door: Projectgroep MMA Rijkswaterstaat

In opdracht van: Rijkswaterstaat Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft

Delft, 1994

DWW-publikatie W-DWW-94-715

Verkrijgbaar bij: Rijkswaterstaat Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft

Het rapport geeft een schets van acht MMA's, met een brede variatie in aanpak en uitvoering. Het rapport is bedoeld als ideeënboekje.

Naar een beter toegankelijk MER: tien praktische tips

Opgesteld door: Ingeborg van der Geest en Rinke Berkenbosch

In opdracht van: Rijkswaterstaat Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft
Delft, 1994

DWW-publicatie W-DWW-94-714

Verkrijgbaar bij: Rijkswaterstaat Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft

Het rapport geeft adviezen voor een gebruikersvriendelijke presentatie van milieu-effectrapporten over infrastructurele projecten. De tips betreffen de hoofdstukindeling, de structuur binnen de hoofdstukken, de structuur van de alinea's en hulpmiddelen vooreen selectieve lezing.

Naar beter leesbare kaarten in MER: praktische tips en voorbeelden

Opgesteld door: Barend Köbben, Ferjan Ormeling (Universiteit Utrecht), Maurice Damoiseaux, Albert Venemans (Meetkundige Dienst)

In opdracht van: Rijkswaterstaat Dienst Weg- en Waterbouwkunde.
Delft, november 1995

DWW-publicatie W-DWW-95-716

Verkrijgbaar bij: Rijkswaterstaat Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft.

Het rapport geeft adviezen voor het maken van kaarten in milieu-effectrapportages. Via een aantal praktische tips en vele voorbeelden wordt aangegeven hoe de informatie-overdracht met kaarten zo optimaal mogelijk kan worden gemaakt. Delen van de samenvatting van het rapport staan opgenomen in de onderliggende Handleiding Besluitvorming Hoofdwegen.

Recht doen aan inspraak

Opgesteld door de Werkgroep Inspraak van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

In opdracht van: de plv. Secretaris generaal van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

Den Haag, juni 1995

Verkrijgbaar bij: Secretariaat Overlegorganen Verkeer en Waterstaat, Den Haag.

De Dienst Weg- en Waterbouwkunde is de adviesdienst voor techniek en milieu voor de weg- en waterbouw, die onderzoekt, adviseert en kennis overdraagt in de constructieve weg- en waterbouw, de natuur- en milieutechniek van fysieke infrastructuur, waterkeringen en watersystemen, en de grondstoffenvoorziening voor de bouw, inclusief de milieu-aspecten.

Voor meer informatie:

Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Rijkswaterstaat, Van der Burghweg 1,
Postbus 5044, 2600 GA DELFT, tel. 015 - 26 99 285

P-DWW-96-018

ISBN 90-369-3714-0